

1070**USTAWA**

z dnia 27 lipca 2001 r.

Prawo o ustroju sądów powszechnych.**DZIAŁ I****Sądy powszechne****Rozdział 1****Przepisy ogólne**

Art. 1. § 1. Sądami powszechnymi są sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne.

§ 2. Sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości w zakresie nienależącym do sądów administracyjnych, sądów wojskowych oraz Sądu Najwyższego.

§ 3. Sądy powszechne wykonują również zadania z zakresu ochrony prawnej, powierzone w drodze ustaw.

§ 4. Ilekroć w dalszych przepisach jest mowa o sądach bez bliższego ich określenia, rozumie się przez to sądy powszechne.

Art. 2. § 1. Zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują sędziowie.

§ 2. Zadania z zakresu ochrony prawnej w sądach rejonowych wykonują także referendarze sądowi.

§ 3. Zadania, o których mowa w § 1 i 2, mogą wykonywać asesory sądowi, w zakresie udzielonego im upoważnienia.

Art. 3. Sędziowie tworzą samorząd sędziowski. Organami samorządu sędziowskiego są: zgromadzenie ogólne sędziów okręgu oraz zgromadzenie ogólne sędziów apelacji.

Art. 4. § 1. W sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości obywatele biorą udział przez uczestnictwo ławników w rozpoznawaniu spraw przed sądami w pierwszej instancji, chyba że ustawy stanowią inaczej.

§ 2. Przy rozstrzyganiu spraw ławnicy mają równe prawa z sędziami.

Art. 5. § 1. Językiem urzędowym przed sądami jest język polski.

§ 2. Osoba niewładająca w wystarczającym stopniu językiem polskim ma prawo do występowania przed

sądem w znanym przez nią języku i bezpłatnego korzystania z pomocy tłumacza.

§ 3. O przyznaniu tłumacza osobie, o której mowa w § 2, orzeka sąd właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji. Wniosek o przyznanie tłumacza zgłoszony w toku sprawy rozpoznaje sąd tej instancji, w której sprawa się toczy.

Art. 6. Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub powinowactwa w linii prostej albo w stosunku przysposobienia, małżonkowie oraz rodzeństwo nie mogą być sędziami, asesorami sądowymi ani referendarzami sądowymi w tym samym wydziale sądu.

Art. 7. Nadzór nad działalnością sądów w zakresie orzekania sprawuje Sąd Najwyższy, w trybie określonym ustawami.

Art. 8. § 1. Działalność administracyjna sądów ma na celu zapewnienie sądom odpowiednich warunków wykonywania ich zadań, o których mowa w art. 1 § 2 i 3.

§ 2. Działalność administracyjna sądów należy do organów sądów oraz do urzędników; czynności z zakresu działalności administracyjnej sądów należą także do sędziów, jeżeli to wynika z przepisów prawa.

Art. 9. Zwierzchni nadzór nad działalnością administracyjną sądów sprawuje Minister Sprawiedliwości osobiście oraz przez właściwą służbę nadzoru. Podstawowe zadania z zakresu zwierzchniego nadzoru nad działalnością administracyjną sądów bezpośrednio związaną z wykonywaniem wymiaru sprawiedliwości są wykonywane przez sędziów delegowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości w trybie określonym w art. 77.

Rozdział 2

Organizacja sądów

Art. 10. § 1. Sąd rejonowy tworzy się dla jednej lub większej liczby gmin; w uzasadnionych przypadkach może być utworzony więcej niż jeden sąd rejonowy w obrębie tej samej gminy.

§ 2. Sąd okręgowy tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch sądów rejonowych, zwane dalej „okręgiem sądowym”.

§ 3. Sąd apelacyjny tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch okręgów sądowych, zwane dalej „obszarem apelacji”.

Art. 11. § 1. Sądy dzielą się na wydziały.

§ 2. Wydziałem kieruje przewodniczący wydziału, którym jest prezes albo wiceprezes sądu lub inny sędzia.

§ 3. Funkcję przewodniczącego wydziału w sądzie apelacyjnym i okręgowym powierza sędziemu prezes tego sądu, a w sądzie rejonowym, na wniosek prezesa tego sądu, prezes przełożonego sądu okręgowego.

Przed powierzeniem funkcji przewodniczącego wydziału prezes zasięga opinii właściwego kolegium sądu.

§ 4. W tym samym trybie prezes sądu zwalnia sędziego z funkcji przewodniczącego wydziału.

Art. 12. § 1. Sąd rejonowy dzieli się na wydziały:

- 1) cywilny — do spraw z zakresu prawa cywilnego,
- 2) karny — do spraw z zakresu prawa karnego, w tym do spraw o wykroczenia rozpoznawanych w drugiej instancji,
- 3) rodzinny i nieletnich (sąd rodzinny) — do spraw:
  - a) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego,
  - b) dotyczących demoralizacji i czynów karalnych nieletnich,
  - c) dotyczących leczenia osób uzależnionych od alkoholu oraz od środków odurzających i psychotropowych,
  - d) należących do sądu opiekuńczego na podstawie odrębnych ustaw,
- 4) pracy (sąd pracy) — do spraw z zakresu prawa pracy,
- 5) ksiąg wieczystych — do prowadzenia ksiąg wieczystych oraz do innych spraw cywilnych z zakresu postępowania wieczystoksięgowego.

§ 2. W sądzie rejonowym mającym siedzibę w mieście będącym siedzibą sądu okręgowego, w którym jest utworzony wydział ubezpieczeń społecznych albo wydział pracy i ubezpieczeń społecznych, w miejsce wydziału, o którym mowa w § 1 pkt 4, tworzy się wydział pracy i ubezpieczeń społecznych do spraw z zakresu prawa pracy oraz do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, należących do właściwości sądów rejonowych w tym samym okręgu sądowym.

§ 3. W sądzie rejonowym mającym siedzibę w mieście będącym siedzibą sądu okręgowego lub w mieście na prawach powiatu tworzy się wydział gospodarczy albo wydziały gospodarcze (sąd gospodarczy) — do spraw z zakresu prawa gospodarczego i cywilnego, powierzonych sądom gospodarczym (spraw gospodarczych).

§ 4. Do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 1 pkt 4, wyznacza się sędziów i ławników wykazujących szczególną znajomość problematyki spraw pracowniczych, a do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 2, także sędziów i ławników wykazujących szczególną znajomość celów ubezpieczenia i potrzeb osób ubezpieczonych.

§ 5. Do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 3, wyznacza się sędziów wykazujących szczególną znajomość problematyki gospodarczej.

Art. 13. § 1. W sądzie rejonowym mogą być tworzone, w jego siedzibie lub poza jego siedzibą, sądy grodzkie jako wydziały lub wydziały zamiejscowe sądów rejonowych.

§ 2. Sądom grodzkim powierza się rozpoznawanie spraw:

- 1) o wykroczenia w pierwszej instancji,
- 2) o wykroczenia skarbowe i przestępstwa skarbowe zagrożone karą grzywny do 360 stawek dziennych lub zagrożone karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności do lat 2,
- 3) o przestępstwa ścigane z oskarżenia prywatnego, z wyjątkiem spraw podlegających rozpoznaniu z udziałem ławników,
- 4) o pozostałe przestępstwa, podlegające rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym,
- 5) cywilnych podlegających rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym oraz dotyczących depozytów sądowych i przypadku rzeczy.

§ 3. Sądy grodzkie tworzy i znosi Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia. W rozporządzeniu o utworzeniu sądu grodzkiego należy określić jego siedzibę, obszar właściwości w granicach obszaru właściwości sądu rejonowego oraz zakres spraw przekazanych do rozpoznawania sądowi grodzkiemu, spośród spraw wymienionych w § 2. Przy tworzeniu i znoszeniu sądów grodzkich należy kierować się ilością spraw wpływających do sądów oraz względami ekonomii postępowania sądowego.

Art. 14. W trybie określonym w art. 13 § 3, Minister Sprawiedliwości może tworzyć poza siedzibą sądu rejonowego inne wydziały zamiejscowe.

Art. 15. W razie zniesienia wydziału zamiejscowego sądu rejonowego pracownicy zatrudnieni w zniesionej jednostce przechodzą do odpowiedniego sądu.

Art. 16. § 1. Sąd okręgowy dzieli się na wydziały:

- 1) cywilny — do rozpoznawania w pierwszej instancji spraw cywilnych i rodzinnych oraz do rozpoznawania w drugiej instancji spraw cywilnych oraz spraw należących do właściwości sądów rodzinnych, z wyjątkiem spraw przeciwko nieletnim o popełnienie czynu karalnego, jeżeli wobec nieletniego zastosowano środek poprawczy lub gdy środek odwoławczy zawiera wniosek o orzeczenie środka poprawczego,
- 2) karny — do spraw z zakresu prawa karnego w pierwszej i drugiej instancji oraz do spraw rozpoznawanych w drugiej instancji przeciwko nieletnim o popełnienie czynu karalnego, jeżeli wobec nieletniego zastosowano środek poprawczy lub gdy środek odwoławczy zawiera wniosek o orzeczenie środka poprawczego,
- 3) penitencjarny i nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń karnych — do spraw penitencjarnych i nadzoru nad sądowym postępowaniem wykonawczym w sprawach z zakresu prawa karnego,
- 4) pracy (sąd pracy) — do spraw z zakresu prawa pracy oraz wydział ubezpieczeń społecznych (sąd ubezpieczeń społecznych) — do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych,
- 5) gospodarczy (sąd gospodarczy) — do spraw gospodarczych.

§ 2. W sądzie okręgowym, w którym wpływ spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niewielki, zamiast odrębnych wydziałów pracy i ubezpieczeń społecznych tworzy się wydział pracy i ubezpieczeń społecznych (sąd pracy i ubezpieczeń społecznych).

§ 3. Do orzekania w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w §1 pkt 4 oraz w § 2, wyznacza się sędziów i ławników wykazujących szczególną znajomość problematyki spraw pracowniczych oraz celów ubezpieczenia i potrzeb osób ubezpieczonych.

§ 4. Do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 1 pkt 5, wyznacza się sędziów wykazujących się szczególną znajomością problematyki gospodarczej.

§ 5. W Sądzie Okręgowym w Warszawie działają ponadto jako wydziały:

- 1) odrębna jednostka organizacyjna do spraw z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego (sąd antymonopolowy),
- 2) odrębna jednostka organizacyjna do spraw rejestrowych powierzonych temu sądowi na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 17. § 1. W trybie określonym w art. 13 § 3, Minister Sprawiedliwości może tworzyć poza siedzibą sądu okręgowego, a także znosić ośrodki zamiejscowe albo wydziały zamiejscowe sądów okręgowych.

§ 2. Pracownicy zniesionego ośrodka zamiejscowego albo wydziału zamiejscowego przechodzą do odpowiedniego sądu okręgowego.

Art. 18. § 1. Sąd apelacyjny dzieli się na wydziały:

- 1) cywilny — do rozpoznawanych w drugiej instancji spraw z zakresu prawa cywilnego, gospodarczego oraz rodzinnego i opiekuńczego,
- 2) karny — do rozpoznawanych w drugiej instancji spraw z zakresu prawa karnego,
- 3) pracy i ubezpieczeń społecznych — do rozpoznawanych w drugiej instancji spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

§ 2. W Sądzie Apelacyjnym w Warszawie działa ponadto Wydział Lustracyjny.

Art. 19. § 1. W zależności od potrzeb w sądzie mogą być tworzone wydziały inne niż wymienione w art. 12—18, z uwzględnieniem rodzaju i liczby spraw wpływających do sądu, liczby sędziów i ilości sądów w obszarze właściwości, a także zapewnienia prawidłowego wykonywania czynności nadzorczych.

§ 2. W przypadkach, o których mowa w § 1, wydziały tworzy i znosi Minister Sprawiedliwości w drodze zarządzenia.

Art. 20. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzenia:

- 1) tworzy i znosi sądy oraz ustala ich siedziby i obszary właściwości,
  - 2) może przekazać jednemu sądowi okręgowemu rozpoznawanie spraw z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych z właściwości innego okręgu sądowego z obszaru tej samej apelacji, a jednemu sądowi rejonowemu — rozpoznawanie spraw z zakresu prawa pracy z obszaru właściwości więcej niż jednego spośród sądów rejonowych działających w tym samym okręgu sądowym,
  - 3) może przekazać jednemu sądowi okręgowemu rozpoznawanie spraw gospodarczych z innego okręgu sądowego z obszaru tej samej apelacji oraz utworzyć odrębne jednostki organizacyjne do spraw gospodarczych (sądy gospodarcze) w innych sądach rejonowych niż określone w art. 12 § 3,
  - 4) może przekazać jednemu sądowi rejonowemu rozpoznawanie spraw należących do kompetencji wydziału rodzinnego i nieletnich w zakresie właściwości więcej niż jednego spośród sądów rejonowych działających w tym samym okręgu sądowym,
  - 5) może przekazać jednemu sądowi rejonowemu — sądowi gospodarczemu, w którym został utworzony wydział dla spraw upadłościowych i układowych, rozpoznawanie tych spraw, należących do właściwości innych sądów rejonowych — sądów gospodarczych, działających w tym samym okręgu sądowym,
  - 6) może powierzyć, kierując się ilością spraw wpływających do sądów rejestrowych oraz względami ekonomii postępowania rejestrowego:
    - a) prowadzenie rejestrów, przekazanych ustawami do właściwych sądów rejonowych, jednemu z nich dla dwu lub więcej tych sądów,
    - b) prowadzenie Krajowego Rejestru Sądowego jednemu z sądów rejonowych (sądów gospodarczych) dla obszaru właściwości dwu lub więcej tych sądów lub części obszarów ich właściwości.
- 1) kieruje sądem i reprezentuje go na zewnątrz, z wyjątkiem spraw należących do dyrektora sądu lub kierownika finansowego sądu,
  - 2) pełni czynności z zakresu administracji sądowej,
  - 3) pełni inne czynności przewidziane w ustawie oraz w odrębnych przepisach,
  - 4) jest zwierzchnikiem służbowym sędziów danego sądu,
  - 5) powierza sędziom pełnienie funkcji i zwalnia z ich pełnienia, po zasięgnięciu wymaganych opinii, z zastrzeżeniem art. 11 § 3.

§ 2. Prezes sądu w zakresie administracji sądowej podlega Ministrowi Sprawiedliwości oraz prezesowi sądu przełożonego.

§ 3. Prezes sądu okręgowego wykonuje czynności administracji sądowej w stosunku do sądów rejonowych na obszarze właściwości sądu okręgowego oraz sprawuje nadzór nad działalnością tych sądów.

§ 4. Prezes sądu apelacyjnego sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną sądów okręgowych na obszarze właściwości sądu apelacyjnego. Prezes sądu apelacyjnego w uzasadnionych wypadkach lub na wniosek prezesa sądu okręgowego może również podjąć czynności z zakresu nadzoru nad działalnością sądów rejonowych na obszarze apelacji.

§ 5. Prezesa sądu zastępuje wiceprezes, a w razie jego nieobecności — wyznaczony sędzia.

Art. 23. § 1. Prezesa sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego bądź Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów apelacji.

§ 2. Minister Sprawiedliwości przedstawia zgromadzeniu ogólnemu kandydata na prezesa, w celu wydania opinii.

§ 3. Jeżeli opinia nie zostanie wydana w terminie dwóch miesięcy od przedstawienia kandydata właściwemu zgromadzeniu ogólnemu, Minister Sprawiedliwości może powołać prezesa sądu apelacyjnego bez opinii.

§ 4. W razie wydania przez zgromadzenie ogólne negatywnej opinii o kandydacie, Minister Sprawiedliwości może go powołać po uzyskaniu pozytywnej opinii Krajowej Rady Sądownictwa. Negatywna opinia Krajowej Rady Sądownictwa jest dla Ministra Sprawiedliwości wiążąca.

§ 5. Jeżeli Krajowa Rada Sądownictwa w terminie miesiąca od przedstawienia przez Ministra Sprawiedliwości zamiaru powołania prezesa, mimo negatywnej opinii zgromadzenia ogólnego, nie wyda opinii, uważa się, że opinia jest pozytywna.

§ 6. Wiceprezesa sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, na wniosek prezesa danego sądu apelacyjnego, po zasięgnięciu opinii kolegium tego sądu.

Rozdział 3

Organy sądów

Art. 21. § 1. Organami sądów są:

- 1) w sądzie rejonowym — prezes sądu,
- 2) w sądzie okręgowym — prezes sądu oraz kolegium sądu okręgowego,
- 3) w sądzie apelacyjnym — prezes sądu oraz kolegium sądu apelacyjnego.

§ 2. W zakresie finansowym i gospodarczym organem sądu apelacyjnego oraz sądu okręgowego jest dyrektor danego sądu, a w sądzie rejonowym, w razie powołania, kierownik finansowy sądu.

§ 3. Dyrektor sądu oraz kierownik finansowy sądu podlega służbowo prezesowi sądu, z zastrzeżeniem art. 177 § 4.

Art. 22. § 1. Prezes sądu:

§ 7. Liczbę wiceprezesów sądu apelacyjnego ustala Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa tego sądu.

Art. 24. § 1. Prezesa sądu okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu okręgowego albo sądu apelacyjnego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu i opinii prezesa przełożonego sądu apelacyjnego.

§ 2. Do powołania prezesa sądu okręgowego stosuje się przepisy art. 23 § 2—5.

§ 3. Wiceprezesa sądu okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu okręgowego albo sądu apelacyjnego, na wniosek prezesa danego sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii kolegium tego sądu i opinii prezesa przełożonego sądu apelacyjnego.

§ 4. Liczbę wiceprezesów sądu okręgowego ustala Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa tego sądu, po zasięgnięciu opinii prezesa przełożonego sądu apelacyjnego.

Art. 25. § 1. Prezesa sądu rejonowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu rejonowego albo sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii kolegium przełożonego sądu okręgowego i prezesa przełożonego sądu okręgowego.

§ 2. Do powołania prezesa sądu rejonowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 23 § 2—5, z tym że termin do wydania opinii przez kolegium wynosi jeden miesiąc.

§ 3. Wiceprezesa sądu rejonowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu rejonowego albo sądu okręgowego na wniosek prezesa danego sądu rejonowego, po zasięgnięciu opinii kolegium przełożonego sądu okręgowego i prezesa przełożonego sądu okręgowego.

§ 4. Liczbę wiceprezesów sądu rejonowego, na wniosek prezesa danego sądu, ustala prezes przełożonego sądu okręgowego.

Art. 26. § 1. Prezes i wiceprezes sądu apelacyjnego oraz sądu okręgowego są powoływani na okres sześciu lat i nie mogą być, bezpośrednio po zakończeniu kadencji, ponownie powołani do pełnienia tej samej funkcji.

§ 2. Prezes i wiceprezes sądu rejonowego są powoływani na okres czterech lat.

Art. 27. § 1. Prezes i wiceprezes sądu może być odwołany przez Ministra Sprawiedliwości w toku kadencji w przypadku rażącego niewywiązywania się z obowiązków służbowych lub gdy dalsze pełnienie przez prezesa tej funkcji z innych powodów nie da się pogodzić z dobrem wymiaru sprawiedliwości.

§ 2. Odwołanie prezesa albo wiceprezesa sądu następuje po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa. Zamiar odwołania, wraz z pisemnym uzasad-

nieniem, Minister Sprawiedliwości przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa w celu uzyskania opinii.

§ 3. Jeżeli Krajowa Rada Sądownictwa, w terminie miesiąca od przedstawienia zamiaru odwołania prezesa albo wiceprezesa, opinii nie wyda, uważa się, że opinia jest pozytywna.

§ 4. W razie złożenia przez prezesa albo wiceprezesa sądu, w trakcie kadencji, rezygnacji z pełnionej funkcji, Minister Sprawiedliwości odwołuje go bez zasięgnięcia opinii, o której mowa w § 2.

Art. 28. § 1. Kolegium sądu apelacyjnego składa się z trzech do pięciu członków, wybieranych przez zgromadzenie ogólne sędziów apelacji spośród sędziów sądu apelacyjnego, a także z prezesa i wiceprezesów sądu apelacyjnego. Liczbę członków kolegium pochodzących z wyboru ustala zgromadzenie ogólne sędziów apelacji.

§ 2. Przewodniczącym kolegium sądu apelacyjnego jest prezes sądu apelacyjnego, a w razie jego nieobecności — najstarszy służbą wiceprezes tego sądu.

§ 3. Kadencja kolegium sądu apelacyjnego trwa dwa lata.

§ 4. Do podjęcia uchwał jest wymagana obecność co najmniej dwóch trzecich składu kolegium sądu apelacyjnego. Uchwały zapadają większością głosów, a w razie równej liczby głosów przesądza głos przewodniczącego.

§ 5. Kolegium sądu apelacyjnego zbiera się w zależności od potrzeb, co najmniej jednak raz na kwartał. Posiedzenia kolegium zwołuje prezes sądu apelacyjnego z własnej inicjatywy lub na wniosek jednej trzeciej liczby członków kolegium.

§ 6. W posiedzeniach kolegium uczestniczy z głosem doradczym dyrektor sądu apelacyjnego w przypadku, o którym mowa w art. 29 § 1 pkt 9.

Art. 29. § 1. Kolegium sądu apelacyjnego realizuje zadania określone w ustawie, a w szczególności:

- 1) na wniosek prezesa sądu apelacyjnego ustala podział czynności w sądzie apelacyjnym, określa zasady zastępstw sędziów, a także zasady przydziału spraw poszczególnym sędziom, chyba że ustawa stanowi inaczej,
- 2) przedstawia zgromadzeniu ogólnemu sędziów apelacji opinię o kandydatach na stanowiska sędziów,
- 3) wyraża opinię o kandydacie na wiceprezesa sądu apelacyjnego,
- 4) wyraża opinię o kandydatach do pełnienia w sądzie apelacyjnym funkcji przewodniczących wydziałów, wizytatorów, kierownika szkolenia oraz funkcji albo stanowiska rzecznika prasowego,
- 5) rozpatruje wnioski wynikające z wizytacji i lustracji sądów,
- 6) rozpatruje odwołania od rozstrzygnięcia prezesa sądu apelacyjnego, odmawiającego zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia przez sędziego,

- 7) wybiera zastępcę rzecznika dyscyplinarnego,
- 8) wyraża opinię w innych sprawach osobowych dotyczących sędziów,
- 9) wyraża opinię o projekcie planu finansowego, o którym mowa w art. 178 § 1,
- 10) wyraża opinię w innych sprawach przedstawionych przez prezesa sądu apelacyjnego, Krajową Radę Sądownictwa oraz Ministra Sprawiedliwości,
- 11) wyraża zgodę na delegowanie sędziego sądu okręgowego przez prezesa sądu apelacyjnego,
- 12) wypowiada się w przypadkach zachowań sędziów naruszających zasady etyki.

§ 2. Podział czynności na następny rok kalendarzowy ustala kolegium sądu apelacyjnego najpóźniej w listopadzie każdego roku, opierając się na projekcie przedstawionym przez prezesa tego sądu.

Art. 30. § 1. Kolegium sądu okręgowego składa się z czterech do ośmiu członków wybieranych przez zgromadzenie ogólne sędziów okręgu spośród jego członków, w tym w połowie spośród sędziów sądu okręgowego, a ponadto z prezesa i wiceprezesów sądu okręgowego.

§ 2. Do kolegium sądu okręgowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 28 § 2—6.

Art. 31. § 1. Kolegium sądu okręgowego realizuje zadania określone w ustawie, a w szczególności:

- 1) na wniosek prezesa sądu okręgowego ustala podział czynności w sądzie, określa zasady zastępstwa sędziów i referendarzy sądowych, a także zasady przydziału spraw poszczególnym sędziom oraz referendarzom sądowym, chyba że ustawa stanowi inaczej,
- 2) przedstawia zgromadzeniu ogólnemu sędziów okręgu opinię o kandydatach na stanowiska sędziów sądów rejonowych i okręgowych,
- 3) wyraża opinię o kandydatach na wiceprezesa sądu okręgowego oraz prezesów i wiceprezesów sądów rejonowych,
- 4) wyraża opinię o kandydatach do pełnienia w sądzie okręgowym funkcji przewodniczących wydziałów, wizytatorów, kierownika szkolenia oraz funkcji albo stanowiska rzecznika prasowego, a także funkcji przewodniczących wydziałów w sądach rejonowych i wyraża opinię w sprawie zwolnienia z pełnienia tych funkcji,
- 5) rozpatruje wnioski wynikające z wizytacji i lustracji sądów,
- 6) rozpatruje odwołania od rozstrzygnięcia prezesa sądu okręgowego, odmawiającego zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia przez sędziego,
- 7) wybiera zastępcę rzecznika dyscyplinarnego,
- 8) wyraża opinię o projektach planów finansowych, o których mowa w art. 178 § 1,
- 9) wyraża opinię w sprawach przedstawionych przez prezesa sądu okręgowego, prezesa sądu apelacyj-

nego, Krajową Radę Sądownictwa oraz Ministra Sprawiedliwości,

- 10) wyraża opinię o kandydacie na stanowisko asesora sądowego oraz wyraża zgodę na powierzenie asesorowi sądowemu pełnienia czynności sędziowskich w sądzie rejonowym,
- 11) wyraża zgodę na delegowanie sędziego sądu rejonowego albo sędziego sądu okręgowego przez prezesa sądu okręgowego,
- 12) wypowiada się w przypadkach zachowań sędziów naruszających zasady etyki.

§ 2. W sprawach istotnych dla danego sądu rejonowego kolegium sądu okręgowego może zasięgnąć opinii sędziów tego sądu, wyrażonej na zebraniu sędziów.

§ 3. Podział czynności na następny rok kalendarzowy ustala kolegium sądu okręgowego najpóźniej w listopadzie każdego roku, opierając się na projekcie przedstawionym przez prezesa sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii prezesów sądów rejonowych co do podziału czynności w tych sądach.

Art. 32. § 1. Dyrektora sądu apelacyjnego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa danego sądu apelacyjnego.

§ 2. Dyrektora sądu okręgowego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa danego sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii prezesa przełożonego sądu apelacyjnego.

§ 3. Kierownika finansowego sądu rejonowego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości, na wniosek prezesa sądu okręgowego, jeżeli przemawiają za tym szczególnie względy, takie jak wielkość sądu rejonowego i rozmiary jego zadań.

Rozdział 4

Samorząd sędziowski

Art. 33. § 1. Zgromadzenie ogólne sędziów apelacji składa się z sędziów sądu apelacyjnego.

§ 2. Przewodniczącym zgromadzenia ogólnego sędziów apelacji jest prezes sądu apelacyjnego. W razie nieobecności prezesa sądu, obowiązki przewodniczącego pełni najstarszy służbą wiceprezes tego sądu.

§ 3. Członkowie zgromadzenia ogólnego sędziów apelacji są obowiązani brać udział w posiedzeniach zgromadzenia. Delegowanie do pełnienia czynności na podstawie art. 77 nie zwalnia członka zgromadzenia od tego obowiązku.

§ 4. Sędziowie niebędący członkami zgromadzenia ogólnego sędziów apelacji mogą brać udział w posiedzeniu tego zgromadzenia, bez prawa głosu i wyboru.

§ 5. Do podjęcia uchwał zgromadzenia ogólnego sędziów apelacji jest wymagana obecność przynajmniej dwóch trzecich liczby jego członków. Uchwały zapadają bezwzględłą większością głosów. Głosowanie jest tajne w sprawach, o których mowa w art. 34

pkt 1—5, a ponadto jeżeli żądanie takie zgłosi chociażby jeden z obecnych członków zgromadzenia.

§ 6. Zgromadzenie ogólne sędziów apelacji zbiera się co najmniej raz w roku; posiedzenia zgromadzenia zwołuje prezes sądu apelacyjnego z własnej inicjatywy lub na wniosek Ministra Sprawiedliwości, kolegium sądu apelacyjnego albo jednej piątej liczby członków zgromadzenia.

Art. 34. Zgromadzenie ogólne sędziów apelacji realizuje zadania określone w ustawach, a w szczególności:

- 1) przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa kandydatów na stanowiska sędziów sądu apelacyjnego spośród osób zaopiniowanych przez kolegium właściwego sądu,
- 2) wybiera przedstawicieli na zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów sądów apelacyjnych,
- 3) wyraża opinię o kandydatach na prezesa sądu apelacyjnego,
- 4) wybiera członków kolegium sądu apelacyjnego,
- 5) wybiera kandydata na rzecznika dyscyplinarnego,
- 6) wystuchuje informacji prezesa sądu apelacyjnego o działalności sądów oraz wyraża opinię w tym zakresie,
- 7) rozpatruje sprawozdania z działalności kolegium sądu apelacyjnego oraz omawia kierunki jego pracy.

Art. 35. § 1. Zgromadzenie ogólne sędziów okręgu składa się z sędziów sądu okręgowego oraz delegatów sędziów sądów rejonowych działających na obszarze właściwości sądu okręgowego, w liczbie dwóch trzecich liczby sędziów sądu okręgowego. Delegatów wybiera zebranie sędziów danego sądu rejonowego w głosowaniu tajnym, na okres dwóch lat. Zebraniu sędziów przewodniczy prezes sądu. Liczbę delegatów sędziów dla każdego sądu rejonowego ustala kolegium sądu okręgowego proporcjonalnie do liczby sędziów w danym sądzie.

§ 2. Jeżeli zgromadzenie ogólne sędziów okręgu utworzone na podstawie § 1 miałyby liczyć więcej niż stu pięćdziesięciu członków, jego funkcje wykonuje zgromadzenie przedstawicieli.

§ 3. W przypadku, o którym mowa w § 2, w sądach rejonowych okręgu i w sądzie okręgowym dokonuje się wyboru przedstawicieli. Przedstawiciele wybiera zebranie sędziów danego sądu w głosowaniu tajnym, na okres dwóch lat. Zebraniu sędziów przewodniczy prezes sądu. Liczbę przedstawicieli ustala kolegium sądu okręgowego. Liczbę tę ustala się dla każdego sądu rejonowego przez podzielenie liczby sędziów tego sądu przez liczbę sędziów najmniejszego sądu w okręgu. Jeżeli wynik ten stanowi liczbę niecałkowitą, podwyższa się ją do liczby całkowitej w górę. Liczba przedstawicieli wszystkich sądów rejonowych okręgu jest równa dwóm trzecim liczby przedstawicieli sądu okręgowego.

§ 4. Przewodniczącym zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu jest prezes sądu okręgowego. W razie nieobecności prezesa sądu obowiązki przewodniczącego pełni najstarszy służbą wiceprezes tego sądu.

§ 5. Członkowie zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu są obowiązani brać udział w posiedzeniach zgromadzenia. Delegowanie do pełnienia czynności na podstawie art. 77 nie zwalnia członka zgromadzenia od tego obowiązku.

§ 6. Sędziowie niebędący członkami zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu mogą brać udział w posiedzeniu tego zgromadzenia, bez prawa głosu i wyboru.

§ 7. Do podjęcia uchwał zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu jest wymagana obecność przynajmniej dwóch trzecich liczby jego członków. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Głosowanie jest tajne w sprawach, o których mowa w art. 36 pkt 1—4, a ponadto jeżeli żądanie takie zgłosi chociażby jeden z obecnych członków zgromadzenia.

§ 8. Zgromadzenie ogólne sędziów okręgu zbiera się co najmniej raz w roku; posiedzenia zgromadzenia zwołuje prezes sądu okręgowego z własnej inicjatywy lub na wniosek Ministra Sprawiedliwości, kolegium sądu okręgowego, jednej piątej liczby członków zgromadzenia albo jednej piątej liczby sędziów danego obszaru sądu okręgowego.

§ 9. Przepisy § 4—7 oraz art. 36 stosuje się odpowiednio do zgromadzeń przedstawicieli.

Art. 36. Zgromadzenie ogólne sędziów okręgu realizuje zadania określone w ustawach, a w szczególności:

- 1) przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa, po uzyskaniu opinii kolegium sądu, kandydatów na stanowiska sędziów,
- 2) wybiera przedstawicieli na zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów,
- 3) wyraża opinię o kandydatach na prezesa sądu okręgowego,
- 4) ustala liczbę i wybiera członków kolegium sądu okręgowego,
- 5) wystuchuje informacji prezesa sądu okręgowego o działalności sądów oraz wyraża opinię w tym zakresie,
- 6) rozpatruje sprawozdania z działalności kolegium sądu okręgowego oraz omawia kierunki jego pracy.

Rozdział 5

Nadzór nad działalnością administracyjną sądów

Art. 37. § 1. Osoby powołane do kierowania sądami i nadzoru nad działalnością administracyjną sądów mają prawo wglądu w czynności sądów, mogą żądać wyjaśnień oraz usunięcia uchybień. Zadania z zakresu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów prezesi sądów wykonują osobiście oraz przez wyznaczone do tego osoby.

§ 2. Minister Sprawiedliwości oraz prezesi sądów uchylają zarządzenia administracyjne niezgodne z prawem.

§ 3. Osoby, o których mowa w § 2, mogą uchylać zarządzenia administracyjne naruszające sprawność postępowania sądowego lub z innych powodów niecelowe.

§ 4. W razie stwierdzenia uchybienia w zakresie sprawności postępowania sądowego, Minister Sprawiedliwości oraz prezesi sądów mogą zwrócić na nie, na piśmie, uwagę i żądać usunięcia skutków tego uchybienia. Sędzia, którego dotyczy zwrócona uwaga, może w terminie siedmiu dni złożyć pisemne zastrzeżenie do organu, który zwrócił uwagę, co nie zwalnia go od obowiązku usunięcia skutków uchybienia.

§ 5. Minister Sprawiedliwości może zwrócić prezesowi lub wiceprezesowi sądu uwagę na piśmie, jeżeli stwierdzi uchybienia w zakresie kierowania sądem albo sprawowania przez prezesa przysługującego mu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów.

§ 6. Prezes sądu przetożonego niezwłocznie zawiadamia prezesa właściwego sądu o stwierdzonych uchybieniach w działaniu tego sądu. W razie stwierdzenia istotnych uchybień w działaniu sądu, prezes tego sądu niezwłocznie zawiadamia o stwierdzonych uchybieniach prezesa sądu przetożonego, a prezes sądu apelacyjnego — Ministra Sprawiedliwości; właściwy prezes informuje równocześnie o działaniach podjętych w celu usunięcia tych uchybień.

§ 7. Osoby, o których mowa w § 1, mogą być obecne na rozprawie toczącej się z wyłączeniem jawności.

Art. 38. § 1. Czynnościami z zakresu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów są w szczególności:

- 1) wizytacja sądu albo jego niektórych jednostek organizacyjnych,
- 2) lustracja w sądzie,
- 3) badanie toku i sprawności postępowania w poszczególnych sprawach,
- 4) kontrola działalności sekretariatu w sądzie.

§ 2. Wizytacja obejmuje pełną działalność sądu albo jego jednostki organizacyjnej.

§ 3. Lustracja obejmuje wybrane zagadnienia z działalności sądu.

§ 4. Czynności, o których mowa w § 1 pkt 1—3, mogą być wykonywane wyłącznie przez sędziów.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb sprawowania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów przez organy i osoby do tego wyznaczone oraz podział zadań tego nadzoru pomiędzy prezesami sądów.

Art. 39. Czynności z zakresu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów nie mogą wkraczać w dziedzinę, w której sędziowie są niezawisli.

Art. 40. § 1. Sąd apelacyjny lub sąd okręgowy jako sąd odwoławczy, w razie stwierdzenia przy rozpoznawaniu sprawy oczywistej obrazy przepisów, niezależnie od innych uprawnień, wytyka uchybienie właściwemu sądowi. Sąd apelacyjny lub sąd okręgowy przed wytknięciem uchybienia może żądać wyjaśnień od sędziego przewodniczącego składowi sądu orzekającego w pierwszej instancji. Stwierdzenie i wytknięcie uchybienia nie wpływa na rozstrzygnięcie sprawy.

§ 2. O wytknięciu uchybienia sąd apelacyjny lub sąd okręgowy, o którym mowa w § 1, zawiadamia prezesa właściwego sądu, a w przypadkach poważniejszych uchybień — także Ministra Sprawiedliwości.

Art. 41. § 1. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, wydaje, w drodze rozporządzenia, regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych określający wewnętrzną organizację i porządek funkcjonowania sądów, porządek czynności w sądach, porządek urzędowania organów sądów i wykonywania zadań sędziów pełniących funkcje kierownicze, tok czynności administracyjnych w sprawach należących do właściwości sądów, dopuszczalne systemy i rozkład czasu urzędowania oraz szczegółowe warunki udostępniania pomieszczeń dla uczestników postępowania, świadków i innych osób przebywających w sądach. Wydając rozporządzenie, należy brać pod uwagę zasady sprawności, racjonalności, ekonomicznego i szybkiego działania, uwzględniając potrzeby zapewnienia rzetelnego wykonywania zadań powierzonych sądom.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych, w tym: uwierzytelnianie dokumentów przeznaczonych do użytku za granicą, sposób wykonywania czynności dotyczących osób korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych i konsularnych oraz czynności z udziałem tych osób, czynności związane ze stawiennictwem przed sądami, tryb ustalania obywatelstwa, szczegółowy tryb występowania o pomoc prawną i udzielania takiej pomocy sądom i innym organom państw obcych oraz szczegółowy tryb występowania o wydanie osób ściganych lub skazanych oraz inne formy współpracy w sprawach karnych.

Rozdział 6

Ogólne przepisy o czynnościach sądów

Art. 42. § 1. Sądy wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Sądy rozpoznają i rozstrzygają sprawy w postępowaniu jawnym.

§ 3. Rozpoznanie sprawy w postępowaniu niejawnym lub wyłączenie jawności postępowania jest dopuszczalne jedynie na podstawie przepisów ustaw.

Art. 43. § 1. Sąd może pełnić czynności poza swoją siedzibą, a w razie konieczności także poza obszarem swojej właściwości, jeżeli wymaga tego dobro wymia-

ru sprawiedliwości lub jeżeli przez to nastąpi znaczne zmniejszenie kosztów.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może zarządzić odbywanie stałych posiedzeń sądów poza siedzibą sądu.

Art. 44. § 1. W przypadkach przewidzianych w ustawach sądy są obowiązane wykonywać poszczególne czynności sądowe na żądanie innych sądów oraz innych organów.

§ 2. Sądy są obowiązane udzielać pomocy sądowej również na żądanie sądów zagranicznych, jeżeli wzajemność jest zapewniona; żądanie pomocy sądowej, skierowane przez Ministra Sprawiedliwości, jest wiążące dla sądu wezwanego.

§ 3. Sądy są obowiązane wykonywać czynności dowodowe, w zakresie przewidzianym w przepisach o postępowaniu cywilnym, na wniosek organów orzekających w przypadkach innych niż wymienione w § 1 i 2, jeżeli wniosek został skierowany przez Ministra Sprawiedliwości.

§ 4. O wykonanie czynności wymienionych w § 3 należy zwrócić się do sądu rejonowego, w którego obszarze właściwości czynność ma być wykonana.

Art. 45. § 1. Sędziego w jego czynnościach może zastąpić sędzia tego samego sądu, a także delegowany sędzia sądu równorzędnego lub bezpośrednio wyższego albo bezpośrednio niższego.

§ 2. Zastąpienie, o którym mowa w § 1, może nastąpić na podstawie zarządzenia przewodniczącego wydziału lub prezesa sądu, wydanego na wniosek sędziego albo z urzędu, w celu zapewnienia sprawności postępowania.

Art. 46. § 1. W składzie sądu może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu. Sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądu. Minister Sprawiedliwości może jednak przyznać sędziemu sądu rejonowego, delegowanemu do sądu okręgowego, prawo przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji, w składzie jednego sędziego i dwóch ławników albo w składzie jednego sędziego.

§ 2. W tym samym składzie sądu nie mogą brać udziału osoby, o których mowa w art. 6.

Art. 47. § 1. Prezes sądu może wyznaczyć sędziego dodatkowego do rozprawy, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że będzie ona trwać czas dłuższy. W razie potrzeby można wyznaczyć dwóch sędziów dodatkowych; w takim razie należy wskazać kolejność, w której będą oni wstępować do udziału w naradzie i głosowaniu.

§ 2. Sędzia dodatkowy bierze udział w naradzie i głosowaniu, jeżeli jeden z sędziów nie może uczestniczyć w składzie sądu.

Art. 48. § 1. Sędzia przewodniczący składowi sądu może upomnieć osobę, która narusza powagę, spokój

lub porządek czynności sądowych, a po bezskutecznym upomnieniu może ją wydalic z sali rozpraw.

§ 2. Sąd może wydalic osobę biorącą udział w sprawie tylko wtedy, gdy mimo uprzedzenia o skutkach prawnych jej nieobecności przy czynnościach sądowych nadal zachowuje się w sposób określony w § 1.

§ 3. Sąd może wydalic z sali rozpraw publiczność z powodu jej niewłaściwego zachowania.

Art. 49. § 1. W razie naruszenia powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych albo ubliżenia sądowi, innemu organowi państwowemu lub osobom biorącym udział w sprawie, sąd może ukarać winnego karą porządkową grzywny do wysokości dwukrotnego najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników lub karą pozbawienia wolności do siedmiu dni; osobie pozbawionej wolności, w tym także tymczasowo aresztowanej, można wymierzyć karę przewidzianą w przepisach o wykonywaniu kary pozbawienia wolności albo w przepisach o wykonywaniu tymczasowego aresztowania.

§ 2. Jeżeli czynu określonego w § 1 dopuścił się żołnierz w czynnej służbie wojskowej, sąd — zamiast wymierzenia kary — zwraca się do właściwego dowódcy jednostki wojskowej, który stosuje środki przewidziane w przepisach dotyczących żołnierzy; przepis ten stosuje się odpowiednio do osoby odbywającej zasadniczą służbę w obronie cywilnej.

Art. 50. § 1. Postanowienie o ukaraniu karą porządkową jest natychmiast wykonalne. Od postanowienia przysługuje zażalenie do sądu bezpośrednio przełożonego, a gdy zostało wydane przez sąd apelacyjny — do Sądu Najwyższego. Ponadto do zażalenia stosuje się przepisy o postępowaniu właściwe w sprawie, w której zastosowano karę porządkową. W razie wniesienia zażalenia sąd, który wydał zaskarżone postanowienie, może wstrzymać wykonanie kary porządkowej.

§ 2. Ukazanie karą porządkową nie uchyla odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej za ten sam czyn.

§ 3. W razie nieuiszczenia grzywny, zamienia się ją na karę pozbawienia wolności do siedmiu dni.

Art. 51. Zarządzenia porządkowe przewodniczącego oraz kary porządkowe wymierzane przez sąd nie mają zastosowania do sędziów i ławników należących do składu orzekającego oraz do prokuratora, adwokata i radcy prawnego biorących udział w sprawie, a także osób, do udziału których w sprawie stosuje się przepisy o prokuratorze.

Art. 52. Sędziemu dokonującemu czynności sądowej jednoosobowo przysługują prawa przewodniczącego oraz prawa sądu przewidziane w art. 48—50.

Art. 53. § 1. Dla każdej sprawy z zakresu, o którym mowa w art. 1 § 2 i 3, tworzy się akta. Akta mogą być tworzone i przetwarzane także z wykorzystaniem technik informatycznych.

§ 2. Akta sprawy przechowuje się w sądzie przez okres niezbędną ze względu na rodzaj i charakter spra-

wy, terminy przedawnienia, interesy osób biorących udział w postępowaniu oraz znaczenie materiałów zawartych w aktach jako źródła informacji.

§ 3. Po okresie przechowywania w sądzie akta sprawy podlegają przekazaniu do Archiwum Akt Nowych lub Instytutu Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu lub mogą być zniszczone za zgodą dyrektora Archiwum Akt Nowych i Prezesa Instytutu Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, warunki i zakres przesłanek określonych w § 2 oraz warunki i tryb przechowywania i przekazywania akt, a także warunki i tryb niszczenia akt po upływie okresu ich przechowywania.

Art. 54. § 1. Do budynków sądowych nie wolno wносить broni ani amunicji, a także materiałów wybuchowych i innych środków niebezpiecznych. Nie dotyczy to osób wykonujących w budynkach sądowych obowiązki służbowe wymagające posiadania broni.

§ 2. Prezes sądu może zarządzić stosowanie środków zapewniających bezpieczeństwo w budynkach sądowych oraz zapobiegających naruszaniu zakazu, o którym mowa w § 1. W takim przypadku do ochrony budynków sądowych oraz osób w nich przebywających stosuje się przepisy o ochronie osób i mienia.

DZIAŁ II

Sędziowie

Rozdział 1

Status sędziego

Art. 55. § 1. Sędziów sądów powszechnych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

§ 2. Sędziowie sądów powszechnych są powoływani na stanowiska:

- 1) sędziego sądu rejonowego,
- 2) sędziego sądu okręgowego,
- 3) sędziego sądu apelacyjnego.

§ 3. Powołując do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza miejsce służbowe (siedzibę) sędziego. Zmiana miejsca służbowego sędziego może być dokonana bez zmiany stanowiska w przypadkach i w trybie określonych w art. 75.

Art. 56. § 1. Minister Sprawiedliwości ustala corocznie liczbę wolnych stanowisk sędziowskich dla poszczególnych sądów i obwieszcza o tym w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, najpóźniej do dnia 1 czerwca każdego roku.

§ 2. W razie zwolnienia stanowiska sędziowskiego, Minister Sprawiedliwości obwieszcza o tym w Dzienni-

ku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, najpóźniej w ciągu dwóch miesięcy od zwolnienia stanowiska.

§ 3. O zwolnieniu stanowiska sędziowskiego nie obwieszcza się, jeżeli jego obsadzenie następuje w drodze przeniesienia służbowego sędziego równorzędnego sądu.

Art. 57. § 1. Każdy, kto spełnia warunki do objęcia stanowiska sędziego sądu powszechnego, może zgłosić swoją kandydaturę na jedno wolne stanowisko sędziowskie, w ciągu miesiąca od obwieszczenia, o którym mowa w art. 56. Zgłaszający swoją kandydaturę wypełnia w dwóch egzemplarzach kartę zgłoszenia kandydata na wolne stanowisko sędziowskie oraz dołącza do niej informację z Krajowego Rejestru Karnego, dotyczącą jego osoby, i zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego.

§ 2. Kandydaturę zgłasza się prezesowi sądu okręgowego — gdy zgłoszenie dotyczy stanowiska sędziego sądu rejonowego albo sędziego sądu okręgowego, a prezesowi sądu apelacyjnego — gdy zgłoszenie dotyczy stanowiska sędziego sądu apelacyjnego.

§ 3. Prezes sądu, po stwierdzeniu spełniania warunków przez kandydata, przedstawia jego kandydaturę właściwemu kolegium sądu, wraz z oceną jego kwalifikacji, oraz określa termin zgromadzenia ogólnego sędziów, na którym będzie prezentowana kandydatura, wraz z opinią kolegium o kandydacie.

§ 4. O zgłoszeniu każdego kandydata na wolne stanowisko sędziowskie właściwy prezes sądu zawiadamia Ministra Sprawiedliwości, przekazując wypełnioną kartę zgłoszenia kandydata.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, wzór karty zgłoszenia na wolne stanowisko sędziowskie. Karta zgłoszenia powinna zawierać informacje dotyczące warunków wymaganych przez ustawę od kandydatów na stanowisko sędziowskie.

§ 6. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres i sposób przeprowadzania badań kandydatów do objęcia urzędu sędziego, w tym badań lekarskich i psychologicznych, oraz kwalifikacje wymagane od lekarzy i psychologów uprawnionych do przeprowadzania tych badań i wydawania zaświadczeń o zdolności do pełnienia obowiązków sędziego.

Art. 58. § 1. Jeżeli na wolne stanowisko sędziowskie zostanie zgłoszona więcej niż jedna kandydatura, rozpatrzenie wszystkich kandydatów odbywa się na tym samym posiedzeniu zgromadzenia.

§ 2. Zgromadzenie ogólne sędziów ocenia zgłoszonych kandydatów w drodze głosowania i przekazuje prezesowi właściwego sądu wszystkie zgłoszone kandydatury, ze wskazaniem liczby uzyskanych głosów.

§ 3. Kandydatury ocenione w sposób, o którym mowa w § 2, prezes właściwego sądu przekazuje Krajowej Radzie Sądownictwa, za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości.

§ 4. Minister Sprawiedliwości zasięga od właściwego organu Policji informacji o każdym z kandydatów do objęcia pierwszego stanowiska sędziowskiego, a następnie przedstawia kandydatury Krajowej Radzie Sądownictwa, wyrażając o każdym z kandydatów opinię oraz przekazując informację uzyskaną od organu Policji.

§ 5. Przedstawiając informację, o której mowa w § 4, organ Policji przekazuje Ministrowi Sprawiedliwości wszystkie zebrane materiały, służące do sporządzenia informacji.

§ 6. O treści informacji uzyskanej od organu Policji oraz wyrażonej o kandydacie opinii Minister Sprawiedliwości zawiadamia kandydata najpóźniej z przedstawieniem kandydatury Krajowej Radzie Sądownictwa.

§ 7. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób i tryb oraz zakres uzyskiwania i sporządzania informacji przez organy Policji o kandydacie do objęcia pierwszego stanowiska sędziowskiego, mając na względzie sprawność uzyskiwania informacji, dbałość o ochronę dóbr osobistych kandydatów oraz ich praw i wolności chronionych konstytucyjnie, a także potrzebę oceny spełnienia przez kandydatów warunku nieskazitelności charakteru.

Art. 59. Na każde wolne stanowisko sędziowskie może zgłosić Krajowej Radzie Sądownictwa kandydata także Minister Sprawiedliwości. Art. 58 § 1—3 nie stosuje się. Do informacji przedstawianych przez kandydata na urząd sędziego w karcie zgłoszenia przepis art. 57 stosuje się.

Art. 60. Krajowa Rada Sądownictwa rozpatruje kandydatury na stanowiska sędziów sądów powszechnych, w trybie określonym w odrębnej ustawie.

Art. 61. § 1. Na stanowisko sędziego sądu rejonowego może być powołany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,
- 4) jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego,
- 5) ukończył 29 lat,
- 6) złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski,
- 7) pracował w charakterze asesora sądowego lub prokuratorskiego co najmniej trzy lata lub referendarza sądowego przez okres pięciu lat.

§ 2. Wymagania określone w § 1 pkt 6 i 7 nie dotyczą tego, kto przed powołaniem:

- 1) zajmował stanowisko sędziego sądu administracyjnego lub sądu wojskowego,
- 2) zajmował stanowisko prokuratora,
- 3) pracował w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie naukowo-badawczym lub innej placówce naukowej, mając tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych,
- 4) wykonywał zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza — co najmniej przez trzy lata.

§ 3. Na stanowisko sędziego sądu rejonowego może być powołany ten, kto spełnia wymagania określone w § 1 pkt 1—5, zajmował stanowisko asystenta sędziego lub referendarza sądowego co najmniej przez sześć lat i złożył egzamin sędziowski.

§ 4. Na stanowisko sędziego sądu rejonowego może być powołany ten, kto zajmował jedno ze stanowisk określonych w § 1 pkt 7 oraz w § 2 i § 3 w okresie 3 lat przed powołaniem.

Art. 62. Profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w instytutach naukowo-badawczych i innych placówkach naukowych może być powołany na stanowisko sędziego sądu powszechnego, w niepełnym, nie mniejszym niż połowa, wymiarze czasu pracy.

Art. 63. § 1. Na stanowisko sędziego sądu okręgowego może być powołany sędzia sądu rejonowego oraz sędzia wojskowego sądu garnizonowego, który posiada co najmniej czteroletni okres pracy na stanowisku sędziego sądu rejonowego lub sędziego wojskowego sądu garnizonowego lub na stanowisku prokuratora.

§ 2. Na stanowisko sędziego sądu okręgowego może być powołany także ten, kto spełnia wymagania określone w art. 61 § 1 pkt 1—4, jeżeli:

- 1) wykonywał zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza — co najmniej przez sześć lat,
- 2) pracował na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie naukowo-badawczym lub innej placówce naukowej, mając tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych,
- 3) zajmował stanowisko sędziego wojskowego sądu okręgowego.

§ 3. Na stanowisko sędziego sądu okręgowego może być powołany ten, kto wykonywał zawód lub zajmował stanowisko określone w § 2 w okresie 3 lat przed powołaniem.

Art. 64. § 1. Na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego może być powołany sędzia sądu powszechnego i sądu wojskowego, który posiada co najmniej sześciolatekni okres pracy na stanowisku sędziego lub prokuratora, w tym co najmniej trzyletni okres pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego, sędziego wojsko-

wego sądu okręgowego lub prokuratora prokuratury okręgowej.

§ 2. Na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego może być powołany także ten, kto spełnia wymagania określone w art. 61 § 1 pkt 1—4, jeżeli:

- 1) wykonywał zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza co najmniej przez osiem lat,
- 2) pracował na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie naukowo-badawczym lub innej placówce naukowej, mając tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych.

§ 3. Na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego może być powołany ten, kto wykonywał zawód lub zajmował stanowisko określone w § 2 w okresie 3 lat przed powołaniem.

Art. 65. § 1. Stosunek służbowy sędziego nawiązuje się po doręczeniu mu aktu powołania.

§ 2. Sędzia powinien zgłosić się w celu objęcia pierwszego stanowiska w ciągu czternastu dni od dnia otrzymania aktu powołania.

§ 3. W razie nieusprawiedliwionego nieobjęcia pierwszego stanowiska sędziowskiego w terminie określonym w § 2, powołanie traci moc; okoliczność tę stwierdza Minister Sprawiedliwości.

Art. 66. Przy powołaniu sędziego składa ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście jako sędzia sądu powszechnego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa, obowiązki sędziego wypełniać sumiennie, sprawiedliwość wymierzać zgodnie z przepisami prawa, bezstronnie według mego sumienia, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości.”; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”

Art. 67. § 1. Prezes sądu okręgowego prowadzi dla każdego sędziego sądu rejonowego i sędziego sądu okręgowego, sprawującego urząd w danym okręgu sądowym, osobny wykaz służbowy, zawierający podstawowe dane dotyczące jego stosunków służbowych i osobistych w zakresie mającym wpływ na pełnienie urzędu sędziego. Prezes sądu apelacyjnego prowadzi taki wykaz dla sędziów sądu apelacyjnego.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór wykazów służbowych oraz sposób ich prowadzenia, na podstawie akt osobowych prowadzonych dla sędziego, dokumentów oraz innych informacji, stwierdzających dane zamieszczone w wykazie.

Art. 68. § 1. Stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się z mocy prawa, jeżeli sędzia zrzekł się urzędu. Zrzeczenie się urzędu jest skuteczne po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia na ręce Ministra Sprawiedliwości oświadczenia, chyba że na wniosek sędziego Mi-

nister Sprawiedliwości określi inny termin. O zrzeczeniu się urzędu przez sędziego Minister Sprawiedliwości zawiadamia Krajową Radę Sądownictwa i Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego o złożeniu sędziego z urzędu oraz prawomocne orzeczenie sądu skazujące na środek karny pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę urzędu i stanowiska sędziego; stosunek służbowy sędziego wygasa z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.

§ 3. Stosunek służbowy sędziego wygasa z dniem utraty przez niego obywatelstwa polskiego.

Art. 69. § 1. Sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia, chyba że Krajowa Rada Sądownictwa na wniosek sędziego, po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu, wyrazi zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez sędziego 70 roku życia.

§ 2. Sędzia przechodzi na swój wniosek w stan spoczynku, z zachowaniem prawa do uposażenia określonego w art. 100 § 2, po ukończeniu 55 lat przez kobietę, jeżeli przepracowała na stanowisku sędziego nie mniej niż 25 lat, a 60 lat przez mężczyznę, jeżeli przepracował na stanowisku sędziego nie mniej niż 30 lat.

§ 3. Wniosek, o którym mowa w § 1, składa się do Krajowej Rady Sądownictwa najpóźniej na sześć miesięcy przed ukończeniem przez sędziego 65 roku życia. W razie niezakończenia postępowania związanego z rozpoznaniem wniosku, sędzia pozostaje w służbie do czasu zakończenia postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym.

Art. 70. § 1. Sędziego przenosi się w stan spoczynku na jego wniosek albo na wniosek właściwego kolegium sądu, jeżeli z powodu choroby lub utraty sił uznany został przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków sędziego.

§ 2. Z żądaniem przeniesienia w stan spoczynku oraz zbadania niezdolności do pełnienia obowiązków przez sędziego i wydania orzeczenia może wystąpić zainteresowany sędzia lub właściwe kolegium sądu. W przypadku sędziego pełniącego funkcję prezesa sądu okręgowego i apelacyjnego z wnioskiem może wystąpić także Minister Sprawiedliwości.

§ 3. Orzeczenie w sprawie trwałej niezdolności do pełnienia obowiązków sędziego, o którym mowa w § 1 i 2, lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych doręcza zainteresowanemu sędziemu oraz odpowiednio prezesowi sądu okręgowego albo apelacyjnego, a w przypadku sędziego pełniącego funkcję prezesa sądu okręgowego albo apelacyjnego orzeczenie doręcza się także Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 4. Koszty badania i wydania orzeczenia pokrywa Skarb Państwa.

Art. 71. § 1. Sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku, na wniosek kolegium właściwego sądu, je-

żeli z powodu choroby lub płatnego urlopu dla poratowania zdrowia nie pełnił służby przez okres roku. Do okresu tego wlicza się okresy poprzedniej przerwy w pełnieniu służby z powodu choroby lub płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, jeżeli okres czynnej służby nie przekroczył 30 dni.

§ 2. Sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku, jeżeli bez uzasadnionej przyczyny nie poddał się badaniu, o którym mowa w art. 70 § 2, jeżeli z żądaniem badania wystąpiło kolegium sądu albo Minister Sprawiedliwości.

§ 3. Sędzia może być również przeniesiony w stan spoczynku, na wniosek Ministra Sprawiedliwości, w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych, jeżeli nie został przeniesiony do innego sądu.

Art. 72. O rozwiązaniu stosunku służbowego, o którym mowa w art. 68 § 1, lub o wygaśnięciu stosunku służbowego, o którym mowa w art. 68 § 2, albo o przejściu sędziego w stan spoczynku na podstawie art. 69 sędziego zawiadamia Minister Sprawiedliwości.

Art. 73. § 1. W sprawach przeniesienia sędziego w stan spoczynku, o których mowa w art. 70 i 71, podejmuje decyzję Krajowa Rada Sądownictwa, na wniosek sędziego, kolegium właściwego sądu albo Ministra Sprawiedliwości.

§ 2. Od decyzji Krajowej Rady Sądownictwa w sprawach, o których mowa w art. 69 § 3, art. 70 i 71, przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego.

§ 3. Odwołanie wnosi się, za pośrednictwem Krajowej Rady Sądownictwa, w terminie miesiąca od doręczenia skarżącemu decyzji. Odwołanie przysługuje sędziemu i prezesowi właściwego sądu, a w sprawach, w których wniosek został złożony przez kolegium sądu albo przez Ministra Sprawiedliwości — także temu kolegium albo Ministrowi Sprawiedliwości.

Art. 74. § 1. Sędzia przeniesiony w stan spoczynku z przyczyn, o których mowa w art. 71 § 3, ma prawo powrócić na stanowisko zajmowane poprzednio albo otrzymać stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli ustały przyczyny będące podstawą przeniesienia w stan spoczynku.

§ 2. W celu wykonania prawa, o którym mowa w § 1, sędzia zgłasza zamiar powrotu na stanowisko zajmowane poprzednio albo wniosek o wyznaczenie mu stanowiska równorzędnego do Krajowej Rady Sądownictwa, która w terminie miesiąca wydaje w tej sprawie decyzję. W razie decyzji negatywnej sędziemu przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego.

Art. 75. § 1. Przeniesienie sędziego na inne miejsce służbowe może nastąpić tylko za jego zgodą.

§ 2. Zgoda sędziego na przeniesienie na inne miejsce służbowe nie jest wymagana w przypadkach:

1) zniesienia stanowiska wywołanego zmianą w organizacji sądownictwa lub zniesienia danego sądu

lub wydziału zamiejscowego albo przeniesienia siedziby sądu,

- 2) niedopuszczalności zajmowania stanowiska sędziego w danym sądzie wskutek zawarcia między sędziami związku małżeńskiego albo powstania powinowactwa, o którym mowa w art. 6,
- 3) gdy wymaga tego wzgląd na powagę stanowiska, na podstawie orzeczenia sądu dyscyplinarnego, wydanego na wniosek kolegium właściwego sądu,
- 4) przeniesienia w wyniku kary dyscyplinarnej.

§ 3. O przeniesieniu sędziego w przypadkach określonych w § 1 i 2 wydaje decyzję Minister Sprawiedliwości, z tym że przeniesienie sędziego z przyczyn wymienionych w § 2 pkt 1 może nastąpić, jeżeli uwzględnienie wniosku sędziego co do nowego miejsca służbowego nie jest możliwe.

§ 4. W przypadkach, o których mowa w § 2 pkt 1 i 2, od decyzji Ministra Sprawiedliwości sędziemu przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego.

Art. 76. W razie przeniesienia sędziego do innej miejscowości, przysługuje mu zwrot kosztów przeniesienia, z wyjątkiem przypadku, gdy przeniesienie nastąpiło w drodze dyscyplinarnej lub na wniosek sędziego. Sędziemu przenoszonemu na jego wniosek Minister Sprawiedliwości, w szczególności uzasadnionych przypadkach, może przyznać zwrot kosztów przeniesienia.

Art. 77. § 1. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego, za jego zgodą, do pełnienia obowiązków sędziego lub czynności administracyjnych w innym sądzie, Ministerstwie Sprawiedliwości lub innej jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej, na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego — w Sądzie Najwyższym, a na wniosek Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego — w tym Sądzie, na czas określony, nie dłuższy niż dwa lata, albo na czas nieokreślony.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego, za jego zgodą, na wniosek Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia czynności w Biurze tej Rady.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego na jego wniosek do pełnienia obowiązków w międzynarodowej sędziowskiej organizacji pozarządowej.

§ 4. Sędzia delegowany na podstawie § 1, na czas nieokreślony, może być odwołany z delegowania względnie z niego ustąpić za trzymiesięcznym uprzedzeniem.

§ 5. Sędzia delegowany do sądu wyższego, po trzech miesiącach delegowania, na pozostały okres delegacji uzyskuje prawo do wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej, przewidzianego dla sędziego tego sądu, chyba że przysługuje mu druga stawka awansowa na zajmowanym stanowisku.

§ 6. Jeżeli delegowanie sędziego następuje do innej miejscowości niż miejscowość, w której znajduje

się miejsce służbowe sędziego, niebędące miejscem jego stałego zamieszkania, sędziemu delegowanemu przysługuje prawo do nieodpłatnego zakwaterowania, w warunkach odpowiadających godności urzędu, albo zwrot kosztów zamieszkania w miejscu delegowania oraz świadczenia dodatkowe, rekompensujące niedogodności wynikające z delegowania poza stałe miejsce służbowe.

§ 7. Delegowanie sędziego w przypadkach, o których mowa w § 1, może nastąpić nawet bez jego zgody na okres nie dłuższy niż trzy miesiące w ciągu roku. Delegowanie sędziego bez jego zgody może być powtórzone nie wcześniej niż po upływie dwóch lat.

§ 8. Prezes sądu okręgowego, po uzyskaniu zgody kolegium sądu okręgowego, może delegować sędziego sądu rejonowego albo sędziego sądu okręgowego do pełnienia obowiązków sędziego na obszarze właściwości tego samego sądu okręgowego, jednakże na czas nie dłuższy niż miesiąc w ciągu roku. Prezes sądu apelacyjnego, po uzyskaniu zgody kolegium sądu apelacyjnego, może delegować do sądu apelacyjnego sędziego sądu okręgowego z obszaru właściwości danego sądu apelacyjnego również na czas nie dłuższy niż miesiąc w ciągu roku.

Art. 78. § 1. Sędziemu delegowanemu do pełnienia czynności w Ministerstwie Sprawiedliwości mogą być powierzane obowiązki na stanowiskach urzędniczych, z wyłączeniem stanowiska dyrektora generalnego urzędu.

§ 2. Sędzia delegowany do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości ma prawo do wynagrodzenia zasadniczego przysługującego mu na zajmowanym stanowisku sędziowskim oraz dodatku za długoletnią pracę. W okresie delegowania sędzia otrzymuje dodatek funkcyjny, określony w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 91 § 8.

§ 3. Ponadto w okresie delegowania, ze względu na charakter pracy i zakres wykonywanych zadań, sędziemu może być przyznany przez Ministra Sprawiedliwości dodatek specjalny w kwocie nieprzekraczającej 40% łącznie wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego. Dodatek przyznaje się na czas określony, a w indywidualnych przypadkach — także na czas nieokreślony.

§ 4. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dodatek ten może przekraczać wysokość, o której mowa w § 3.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady delegowania sędziów do pełnienia obowiązków w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz szczegółowe zasady i zakres świadczeń dodatkowych związanych z delegowaniem sędziów poza stałe miejsce służbowe, mając na względzie poziom świadczeń przysługujących pracownikom odbywającym podróże służbowe oraz czasowo przenoszonym.

Art. 79. Sędzia nie może, powołując się na zasadę niezawisłości sędziowskiej, uchylić się od wykonania poleceń w zakresie czynności administracyjnych, jeżeli z mocy przepisów ustawy należą do obowiązków sędziowskich, a także poleceń dotyczących sprawności postępowania sądowego; może jednak domagać się wydania polecenia na piśmie.

Art. 80. § 1. Sędzia nie może być zatrzymany ani pociągnięty do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego. Nie dotyczy to zatrzymania w razie ujęcia sędziego na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Do czasu wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej wolno podejmować tylko czynności niecierpiące zwłoki.

§ 2. O zatrzymaniu sędziego niezwłocznie powiadamia się prezesa sądu apelacyjnego właściwego ze względu na miejsce zatrzymania. Może on nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego sędziego. O fakcie zatrzymania sędziego prezes sądu apelacyjnego niezwłocznie zawiadamia Krajową Radę Sądownictwa i Ministra Sprawiedliwości.

§ 3. W terminie siedmiu dni od doręczenia uchwały odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej, organowi lub osobie, która wniosła o zezwolenie, oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu przysługuje zażalenie do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji. W tym samym terminie sędziemu przysługuje zażalenie na uchwałę zezwalającą na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej sądowej. Poza tym do postępowania przed sądem dyscyplinarnym w sprawach o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej stosuje się przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym.

§ 4. Orzekając w sprawie, o której mowa w § 1, sąd dyscyplinarny może poprzestać na oświadczeniu sędziego, że wnosi o wydanie uchwały o zezwoleniu na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej.

Art. 81. Za wykroczenia sędzia odpowiada wyłącznie dyscyplinarnie.

Rozdział 2

Prawa i obowiązki sędziów

Art. 82. § 1. Sędzia jest obowiązany postępować zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim oraz stale podnosić kwalifikacje zawodowe.

§ 2. Sędzia powinien w służbie i poza służbą strzec powagi stanowiska sędziego i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, może określić, w dro-

dze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb kształcenia sędziów.

Art. 83. Czas pracy sędziego jest określony wymiarem jego zadań.

Art. 84. § 1. Sędzia na rozprawach używa stroju urzędowego. Strojem urzędowym sędziego na rozprawie sądowej jest toga, a sędziego przewodniczącego na rozprawie — także nakładany na kołnierz togi łańcuch z wizerunkiem orła. Do stroju urzędowego sędziego należy również biret, jeżeli jego używanie wynika z przepisów o czynnościach sądowych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, wzór stroju urzędowego sędziów, uwzględniając uroczysty charakter stroju, odpowiedni dla powagi sądu i utrwalonej tradycji.

§ 3. Sędzia otrzymuje legitymację służbową, wymieniającą zajmowane przez niego stanowisko i miejsce służbowe. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze zarządzenia, wzór legitymacji służbowej sędziego.

Art. 85. § 1. Sędzia jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których powziął wiadomość ze względu na swój urząd, poza jawną rozprawą sądową.

§ 2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa także po ustaniu stosunku służbowego.

§ 3. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje, gdy sędzia składa zeznania jako świadek przed sądem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru państwa albo takiemu ważnemu interesowi prywatnemu, który nie jest sprzeczny z celami wymiaru sprawiedliwości. W tych przypadkach od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić sędziego Minister Sprawiedliwości.

§ 4. Sędzia nie podlega postępowaniu sprawdzającemu przewidzianemu w ustawie z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 11, poz. 95, z 2000 r. Nr 12, poz. 136 i Nr 39, poz. 462 oraz z 2001 r. Nr 22, poz. 247, Nr 27, poz. 298 i Nr 56, poz. 580).

Art. 86. § 1. Sędzia nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych na tych stanowiskach, jeżeli wykonywanie tego zatrudnienia nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziego.

§ 2. Sędziemu nie wolno także podejmować innego zajęcia ani sposobu zarabkowania, które przeszkadzałoby w pełnieniu obowiązków sędziego, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub przynieść ujmę godności urzędu sędziego.

§ 3. Sędzia nie może:

- 1) być członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego,

- 2) być członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółdzielni,

- 3) być członkiem zarządu fundacji prowadzącej działalność gospodarczą,

- 4) posiadać w spółce prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziały przedstawiające więcej niż 10% kapitału zakładowego,

- 5) prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami, a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem bądź pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności.

§ 4. O zamiarze podjęcia dodatkowego zatrudnienia, o którym mowa w § 1, a także o podjęciu innego zajęcia lub sposobu zarabkowania, sędzia sądu apelacyjnego oraz sędzia sądu okręgowego zawiadamia prezesa właściwego sądu, a prezesi tych sądów — Ministra Sprawiedliwości. Sędzia sądu rejonowego kieruje zawiadomienie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, do prezesa właściwego sądu okręgowego.

§ 5. Prezes właściwego sądu w stosunku do sędziego, a Minister Sprawiedliwości w stosunku do prezesa sądu apelacyjnego i prezesa sądu okręgowego wydaje decyzję o sprzeciwie wobec zamiaru podjęcia zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w szkole wyższej, jeżeli uzna, że będzie ono przeszkadzało w pełnieniu obowiązków sędziego, oraz wobec podejmowania lub kontynuowania innego zajęcia, które przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziego, osłabia zaufanie do jego bezstronności lub przynosi ujmę godności urzędu sędziego.

§ 6. Jeżeli prezes sądu sprzeciwił się podjęciu przez sędziego dodatkowego zatrudnienia lub zajęcia, o których mowa w § 4, sprawę, na wniosek sędziego, rozstrzyga kolegium właściwego sądu.

Art. 87. § 1. Sędziowie są obowiązani do złożenia oświadczenia o swoim stanie majątkowym. Oświadczenie o stanie majątkowym dotyczy majątku odrębnego oraz objętego małżeńską wspólnością majątkową. Oświadczenie to powinno zawierać w szczególności informacje o posiadanych zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego, a ponadto o nabytym przez sędziego albo jego małżonka od Skarbu Państwa albo innej państwowej lub samorządowej osoby prawnej mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu.

§ 2. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, sędziowie składają właściwemu terytorialnie prezesowi sądu apelacyjnego.

§ 3. Analizy danych zawartych w oświadczeniu, o którym mowa w § 1, dokonuje właściwe kolegium sądu apelacyjnego w terminie do dnia 30 czerwca każdego roku i przedstawia jej wyniki zgromadzeniu ogólnemu sędziów apelacji.

§ 4. Prezesi sądów apelacyjnych składają oświadczenie, o którym mowa w § 1, Krajowej Radzie Sądownictwa, która dokonuje analizy zawartych w nim danych w terminie do dnia 30 czerwca każdego roku.

§ 5. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, składa się przed objęciem urzędu sędziego, a następnie co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, a także w dniu opuszczenia urzędu.

§ 6. Informacje zawarte w oświadczeniu, o którym mowa w § 1, stanowią tajemnicę służbową, chyba że sędzia, który złożył oświadczenie, wyraził pisemną zgodę na ich ujawnienie. W szczególnie uzasadnionych przypadkach podmiot uprawniony, zgodnie z § 2 lub § 4, do odebrania oświadczenia może je ujawnić pomimo braku zgody składającego oświadczenie.

§ 7. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, przechowuje się przez sześć lat.

Art. 88. Do złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 87 § 1, stosuje się odpowiednio formularz określony przepisami o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne.

Art. 89. § 1. Żądania, wystąpienia i zażalenia w sprawach związanych z pełnionym urzędem sędziego może wnosić tylko w drodze służbowej. W takich sprawach sędzia nie może zwracać się do instytucji i osób postronnych ani podawać tych spraw do wiadomości publicznej.

§ 2. W sprawach o roszczenia ze stosunku służbowego sędziemu przysługuje droga sądowa.

Art. 90. Sędzia sądu rejonowego i sędzia sądu okręgowego jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić prezesa sądu okręgowego, sędziego sądu apelacyjnego i prezesa sądu okręgowego — prezesa sądu apelacyjnego, a prezesa sądu apelacyjnego — Ministra Sprawiedliwości o toczącej się sprawie sądowej, w której występuje jako strona lub uczestnik postępowania.

Art. 91. § 1. Wynagrodzenie zasadnicze sędziego stanowi wielokrotność kwoty bazowej ustalonej na dany rok na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej; wysokość wynagrodzenia sędziów sądów równorzędnych różnicuje staż pracy i pełnione funkcje. Wynagrodzenie zasadnicze w stawce podstawowej nie może być niższe niż wynagrodzenie zasadnicze w stawce awansowej drugiej dla bezpośrednio niższego stanowiska sędziowskiego.

§ 2. Wynagrodzenie zasadnicze sędziego na danym stanowisku ustala się w stawce podstawowej, w stawce pierwszej awansowej albo w stawce drugiej awansowej. Pierwsza stawka awansowa stanowi 110% stawki podstawowej, a druga stawka awansowa 125% stawki podstawowej dla danego stanowiska sędziowskiego.

§ 3. Sędzia, obejmując stanowisko, otrzymuje wynagrodzenie zasadnicze w stawce podstawowej. Wynagrodzenie zasadnicze sędziego podwyższa się do wysokości stawki pierwszej awansowej po siedmiu latach pracy na danym stanowisku sędziowskim. Okres ten ulega wydłużeniu o trzy lata w razie ukarania sędziego w tym czasie karą dyscyplinarną lub dwukrot-

nego wytknięcia uchybienia, o którym mowa w art. 40, względnie zwrócenia uwagi w trybie określonym w art. 37 § 4.

§ 4. Wynagrodzenie zasadnicze sędziego ulega podwyższeniu do stawki drugiej awansowej po siedmiu latach pracy na danym stanowisku sędziowskim od uzyskania przez sędziego stawki pierwszej awansowej. Przepis § 3 zdanie trzecie stosuje się odpowiednio.

§ 5. Do czasu pracy na stanowisku sędziego dolicza się czas pozostawania przez sędziego poza zawodem sędziowskim, jeżeli spowodowane to było represjami za polityczną postawę sędziego, o ile powrót do zawodu nastąpił nie później niż do 31 grudnia 1990 r.

§ 6. W związku z pełnioną funkcją sędziemu przysługuje dodatek funkcyjny, stanowiący procent kwoty bazowej, o której mowa w § 1.

§ 7. Wynagrodzenie sędziów różnicuje ponadto dodatek za długoletnią pracę, wynoszący, począwszy od szóstego roku pracy, 5% wynagrodzenia zasadniczego i wzrastający po każdym roku o 1%, aż do osiągnięcia 20% wynagrodzenia zasadniczego.

§ 8. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określa, w drodze rozporządzenia, stawki podstawowe wynagrodzenia zasadniczego oraz stawki dodatku funkcyjnego sędziów.

§ 9. Od wynagrodzenia sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne.

§ 10. W razie rozwiązania albo wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego w sposób, o którym mowa w art. 68, od wynagrodzenia wypłaconego sędziemu w okresie służby, od którego nie odprowadzono składek na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przewidzianą za ten okres w przepisach o ubezpieczeniu społecznym.

§ 11. Składka na ubezpieczenie społeczne, o której mowa w § 10, podlega waloryzacji:

- 1) za okres do 31 grudnia 1998 r. wskaźnikiem wzrostu płac wynikającym ze wzrostu prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, określanego corocznie w ustawie budżetowej, które stanowiło podstawę do ustalania środków i limitów na wynagrodzenia sędziów,
- 2) za okres od 1 stycznia 1999 r. wskaźnikiem waloryzacji składek określonym na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

§ 12. Przy obliczaniu kwoty należnych składek, waloryzowanych na podstawie § 11 pkt 2, stosuje się odpowiednio art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 26, poz. 228, Nr 60, poz. 636, Nr 72, poz. 802, Nr 78, poz. 875 i Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 9, poz. 118, Nr 95, poz. 1041, Nr 104, poz. 1104 i Nr 119, poz. 1249 oraz z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 39, poz. 459 i Nr 72, poz. 748).

Art. 92. § 1. Sędziemu przysługuje corocznie urlop dodatkowy w wymiarze:

- 1) sześciu dni roboczych — po dziesięciu latach pracy,
- 2) dwunastu dni roboczych — po piętnastu latach pracy.

§ 2. Do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu dodatkowego, wlicza się wszystkie okresy zatrudnienia w sądzie lub prokuraturze na stanowiskach: aplikantów, asesorów, sędziów i prokuratorów, a także okresy wykonywania zawodu adwokata, radcy prawnego lub zajmowania samodzielnego stanowiska w organach władzy publicznej, z którym związana była praktyka prawnicza, oraz inne okresy pracy, jeżeli z tytułu tego zatrudnienia przysługiwał zwiększony wymiar urlopu.

§ 3. Sędziemu przysługuje gratyfikacja jubileuszowa w wysokości:

- 1) po dwudziestu latach pracy — 100% wynagrodzenia miesięcznego,
- 2) po dwudziestu pięciu latach pracy — 150% wynagrodzenia miesięcznego,
- 3) po trzydziestu latach pracy — 200% wynagrodzenia miesięcznego,
- 4) po trzydziestu pięciu latach pracy — 250% wynagrodzenia miesięcznego,
- 5) po czterdziestu latach pracy — 350% wynagrodzenia miesięcznego,
- 6) po czterdziestu pięciu latach pracy — 400% wynagrodzenia miesięcznego.

§ 4. Do okresu pracy uprawniającego do gratyfikacji jubileuszowej wlicza się wszystkie poprzednie zakończone okresy zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

§ 5. Do obliczania i wypłacania gratyfikacji jubileuszowej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące nagród jubileuszowych, o których mowa w przepisach o pracownikach urzędów państwowych.

Art. 93. § 1. Sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia.

§ 2. Urlop dla poratowania zdrowia nie może przekraczać sześciu miesięcy i nie może być udzielony, jeżeli sędzia nie pełnił służby przez okres roku z powodu choroby.

§ 3. Urlopu dla poratowania zdrowia udziela Minister Sprawiedliwości.

Art. 94. § 1. W okresie nieobecności w pracy z powodu choroby sędzia otrzymuje wynagrodzenie, nie dłuższe jednak niż przez okres roku.

§ 2. W razie niemożności wykonywania pracy z innych przyczyn, uprawniających do uzyskania świadczeń, określonych w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, sędziemu przy-

stuguje wynagrodzenie w wysokości świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, przez okres przewidziany w tych przepisach.

§ 3. Za inną usprawiedliwioną nieobecność w pracy sędziemu przysługuje wynagrodzenie.

§ 4. W przypadkach, w których pracownikom podlegającym ubezpieczeniu społecznemu przysługują zasiłki niezależnie od prawa do wynagrodzenia, sędziemu przysługuje świadczenie pieniężne w wysokości zasiłku z ubezpieczenia społecznego.

Art. 95. § 1. Sędzia powinien mieszkać w miejscowości będącej siedzibą sądu, w którym pełni służbę.

§ 2. Prezes sądu okręgowego w stosunku do sędziego sądu rejonowego oraz sędziego sądu okręgowego, a prezes sądu apelacyjnego w stosunku do sędziego tego sądu, w uzasadnionych przypadkach, może wyrazić zgodę na zamieszkanie sędziego w innej miejscowości.

§ 3. W razie uzyskania zgody, o której mowa w § 2, sędziemu przysługuje zwrot kosztów przejazdu z miejsca zamieszkania do siedziby sądu. Zwrot kosztów jednak nie przysługuje, jeżeli zmiana miejsca służbowego nastąpiła w wyniku orzeczenia kary dyscyplinarnej wymienionej w art. 109 § 1 pkt 4 oraz orzeczenia sądu dyscyplinarnego o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe ze względu na powagę stanowiska.

Art. 96. § 1. Sędziemu może być przyznana, jako pożyczka, pomoc finansowa na zaspokojenie jego potrzeb mieszkaniowych.

§ 2. Środki na pomoc finansową, o której mowa w § 1, nie mogą być niższe niż 5% rocznego funduszu płać przeznaczonych dla sędziów.

§ 3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, sposób planowania i wykorzystywania środków na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów oraz warunki przyznawania pomocy, o której mowa w § 1, z uwzględnieniem zaangażowania środków własnych sędziego, udziału kolegów sądów w przyznawaniu pomocy oraz zasady racjonalności gospodarowania środkami oraz przy przyjęciu zasady, że w razie rozwiązania albo wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego w sposób, o którym mowa w art. 68, pożyczka podlega zwrotowi wraz z oprocentowaniem w wysokości obowiązującej przy powszechnie dostępnych kredytach bankowych.

Art. 97. § 1. W razie powołania sędziego do niezawodowej służby wojskowej, jego prawa i obowiązki służbowe ulegają zawieszeniu na czas trwania służby. Sędzia zachowuje jednak swoje stanowisko i prawo do wynagrodzenia, a czas służby wojskowej wlicza się do okresu stosunku służbowego na stanowisku sędziego.

§ 2. Inne szczególne uprawnienia związane ze stosunkiem służbowym sędziego powołanego do czynnej służby wojskowej i zwolnionego z tej służby normują przepisy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczy-

pospolitej Polskiej lub przepisy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

§ 3. Sędzia powołany do niezawodowej służby wojskowej odbywa ją w organach sądownictwa wojskowego.

Art. 98. § 1. Sędziemu ubiegającemu się o mandat posła albo senatora, albo radnego udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej.

§ 2. Sędzia, który został mianowany, powołany lub wybrany do pełnienia funkcji w organach państwowych, samorządu terytorialnego, w służbie dyplomatycznej, konsularnej lub w organach organizacji międzynarodowych oraz ponadnarodowych działających na podstawie umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską, jest obowiązany zrzec się niezwłocznie swojego urzędu, chyba że przechodzi w stan spoczynku.

§ 3. Sędzia, który zrzekł się urzędu z przyczyn określonych w § 2, może powrócić na urząd sędziego i poprzednio zajmowane stanowisko, jeżeli przerwa w pełnieniu obowiązków sędziego nie przekracza dziewięciu lat, chyba że pełnił funkcje sędziowskie lub prokuratorskie w międzynarodowych lub ponadnarodowych organach sądowych.

§ 4. W przypadku przewidzianym w § 3, Krajowa Rada Sądownictwa, z inicjatywy zainteresowanego, przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o powołanie byłego sędziego na urząd sędziego, chyba że nie spełnia on warunków wymaganych do powołania na urząd sędziego. Po powołaniu na urząd, sędziemu wyznacza się poprzednio zajmowane stanowisko i miejsce służbowe, niezależnie od liczby stanowisk sędziowskich w danym sądzie.

§ 5. W razie odmowy przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku, o którym mowa w § 4, zainteresowanemu służy skarga do Sądu Najwyższego.

§ 6. Przepisów § 2—5 nie stosuje się do powołania sędziego na stanowisko podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości. W takim przypadku, na okres pełnienia tego stanowiska, sędziego deleguje się do Ministerstwa Sprawiedliwości na zasadach określonych w art. 77 § 1.

Art. 99. Sędzia w stanie spoczynku może używać dotychczasowego tytułu z dodaniem wyrazów „w stanie spoczynku”.

Art. 100. § 1. Sędziemu, który został przeniesiony w stan spoczynku, w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych, przysługuje do czasu osiągnięcia wieku 65 lat uposażenie w wysokości wynagrodzenia pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku.

§ 2. Sędziemu przechodzącemu lub przeniesionemu w stan spoczynku z powodu wieku, choroby lub utraty sił przysługuje uposażenie w wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, pobieranych na ostatnio zajmowanym stanowisku.

§ 3. Uposażenie, o którym mowa w § 1 i 2, jest waloryzowane w terminach i w wysokości stosownie do zmian wynagrodzeń zasadniczych sędziów czynnych zawodowo.

§ 4. Sędziemu przechodzącemu w stan spoczynku przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w § 1. W takim przypadku sędzia w stanie spoczynku otrzymuje jednorazową odprawę z chwilą osiągnięcia wieku, o którym mowa w § 1.

§ 5. Z tytułu pracy na stanowisku sędziego nie przysługuje prawo do emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z zastrzeżeniem przypadków, o których mowa w art. 91 § 10.

§ 6. W razie zbiegu prawa do uposażenia w stanie spoczynku z prawem do emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się wyłącznie uposażenie, z zastrzeżeniem § 7.

§ 7. Jeżeli zbieg praw, o którym mowa w § 6, dotyczy sędziego w stanie spoczynku, który do chwili przejścia w stan spoczynku był zatrudniony na podstawie powołania na stanowisko sędziowskie w niepełnym wymiarze czasu pracy stosownie do art. 62, wypłaca się emeryturę oraz uposażenie, z tym jednak, że wypłatę uposażenia ogranicza się w taki sposób, aby suma emerytury i uposażenia nie przekraczała wysokości całego uposażenia sędziego w stanie spoczynku, jakie by otrzymywał, gdyby nie został powołany w połowie wymiaru czasu pracy.

§ 8. Wynagrodzenie z tytułu pracy na stanowisku sędziego oraz uposażenie przysługujące w stanie spoczynku jest osiąganiem przychodu powodującym zawieszenie prawa do emerytury lub renty albo zmniejszenie tych świadczeń, w rozumieniu przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Prezes właściwego sądu i sędzia uprawniony do świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych są obowiązani do powiadamiania organu rentowego o osiąganiu wynagrodzenia albo uposażenia i jego wysokości, na zasadach i w terminach określonych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 101. § 1. W razie śmierci sędziego jego rodzinie przysługuje odprawa pośmiertna na zasadach przewidzianych w Kodeksie pracy dla rodzin pracowników.

§ 2. W razie śmierci sędziego albo sędziego w stanie spoczynku lub członka jego rodziny, osobie, która pokryła koszty pogrzebu, przysługuje świadczenie pieniężne w wysokości i na zasadach określonych dla zasiłku pogrzebowego z ubezpieczenia społecznego.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w razie śmierci osoby pobierającej uposażenie rodzinne albo członka rodziny tej osoby.

§ 4. W razie zbiegu prawa do świadczenia, o którym mowa w § 2 i 3, z prawem do zasiłku pogrzebowego z ubezpieczenia społecznego, przysługuje prawo

do jednego ze świadczeń, wybranego przez uprawnionego.

Art. 102. § 1. W razie śmierci sędziego albo sędziego w stanie spoczynku, członkom jego rodziny, spełniającym warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przysługuje uposażenie rodzinne w wysokości:

- 1) dla jednej osoby uprawnionej — 85%,
- 2) dla dwóch osób uprawnionych — 90%,
- 3) dla trzech lub więcej osób uprawnionych — 95% — podstawy wymiaru.

§ 2. Podstawę wymiaru uposażenia rodzinnego przysługującego rodzinie stanowi:

- 1) w przypadku rodziny zmarłego sędziego w stanie spoczynku — uposażenie, jakie przysługiwało w chwili śmierci zmarłego sędziemu w stanie spoczynku, z zastrzeżeniem pkt 2,
- 2) w przypadku rodziny zmarłego sędziego albo zmarłego sędziego w stanie spoczynku przeniesionego na podstawie art. 100 § 1 — uposażenie, jakie przysługiwałoby mu w chwili śmierci zgodnie z art. 100 § 2.

§ 3. Do uposażenia, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio art. 100 § 3.

§ 4. W razie zbiegu prawa do uposażenia rodzinnego z prawem do emerytury lub renty, na wniosek uprawnionego, przysługuje albo uposażenie rodzinne, albo emerytura lub renta.

Art. 103. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb ustalania i wypłacania uposażeń oraz uposażeń rodzinnych sędziom w stanie spoczynku i członkom ich rodzin oraz terminy przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek, o których mowa w art. 91 § 10 i 11, mając na względzie w szczególności konieczność zapewnienia osobom uprawnionym ciągłości źródeł utrzymania oraz udogodnień w odbiorze uposażeń i uposażeń rodzinnych.

Art. 104. § 1. Sędzia w stanie spoczynku jest obowiązany dochować godności sędziego.

§ 2. Za uchybienie godności sędziego po przejściu w stan spoczynku oraz uchybienie godności urzędu sędziego w okresie pełnienia służby sędzia w stanie spoczynku odpowiada dyscyplinarnie.

§ 3. Do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów w stanie spoczynku stosuje się odpowiednio przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, z tym że zamiast kar przewidzianych dla sędziów sąd dyscyplinarny orzeka kary:

- 1) upomnienia,
- 2) nagany,
- 3) zawieszenia waloryzacji uposażenia na okres od jednego roku do trzech lat,

4) pozbawienia prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia.

§ 4. Skazanie sędziego w stanie spoczynku prawomocnym wyrokiem sądu na pozbawienie praw publicznych za przestępstwo popełnione po przejściu w stan spoczynku, jak również przed przejściem w stan spoczynku, lub prawomocne orzeczenie kary wydalenia ze służby, za przewinienie popełnione, w tym przed przejściem w stan spoczynku, powoduje utratę uprawnień do stanu spoczynku i uposażenia sędziego oraz uposażenia rodzinnego członków jego rodziny.

§ 5. W razie orzeczenia kary wymienionej w § 3 pkt 4, lub w przypadkach przewidzianych w § 4, sędzia pozbawiony prawa do stanu spoczynku i uposażenia albo członek jego rodziny pozbawiony prawa do uposażenia rodzinnego nabywa prawo do emerytury lub renty, jeżeli spełnia warunki określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym.

Art. 105. Do sędziów w stanie spoczynku stosuje się odpowiednio art. 84 § 3, art. 86 i art. 96.

Art. 106. W razie utraty uprawnień do stanu spoczynku i uposażenia w przypadkach, o których mowa w art. 104 § 5, stosuje się odpowiednio przepisy art. 91 § 10 i 11.

Rozdział 3

Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów

Art. 107. § 1. Za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienia godności urzędu (przewinienia dyscyplinarne), sędzia odpowiada dyscyplinarnie.

§ 2. Sędzia odpowiada dyscyplinarnie także za swoje postępowanie przed objęciem stanowiska, jeżeli przez nie uchybił obowiązkowi piastowanego wówczas urzędu państwowego lub okazał się niegodnym urzędu sędziego.

Art. 108. § 1. Po upływie trzech lat od chwili czynu nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego.

§ 2. W razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przed upływem terminu, o którym mowa w § 1, przedawnienie dyscyplinarne następuje z upływem pięciu lat od chwili czynu. Jeżeli jednak przed upływem terminu, o którym mowa w § 1, sprawa nie została prawomocnie zakończona, sąd dyscyplinarny orzeka o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego, umarzając postępowanie w zakresie wymierzenia kary dyscyplinarnej.

§ 3. W zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej za wykroczenie przedawnienie dyscyplinarne następuje jednocześnie z przedawnieniem przewidzianym dla wykroczeń.

§ 4. Jeżeli jednak przewinienie dyscyplinarne zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie przewidziane w przepisach Kodeksu karnego.

Art. 109. § 1. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie,
- 2) nagana,
- 3) usunięcie z zajmowanej funkcji,
- 4) przeniesienie na inne miejsce służbowe,
- 5) złożenie sędziego z urzędu.

§ 2. Sąd może wydać prawomocne orzeczenie dyscyplinarne do wiadomości publicznej.

§ 3. Wymierzenie kary określonej w § 1 pkt 3 lub 4 pociąga za sobą pozbawienie możliwości awansowania na wyższe stanowisko sędziowskie przez okres pięciu lat, niemożność udziału w tym okresie w kolegium sądu, orzekania w sądzie dyscyplinarnym oraz uzyskania utraconej funkcji.

§ 4. Wymierzenie kary określonej w § 1 pkt 5 pociąga za sobą utratę możliwości ponownego powołania ukaranego do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim.

§ 5. W przypadku przewinienia dyscyplinarnego lub wykroczenia mniejszej wagi, sąd dyscyplinarny może odstąpić od wymierzenia kary.

Art. 110. § 1. Sądami dyscyplinarnymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów są:

- 1) w pierwszej instancji — sądy apelacyjne,
- 2) w drugiej instancji — Sąd Najwyższy.

§ 2. Sądy dyscyplinarne są ponadto właściwe do orzekania w sprawach, o których mowa w art. 75 § 2 pkt 3 oraz w art. 80.

§ 3. Do rozpoznania spraw wymienionych w § 1 i 2 właściwy miejscowo jest sąd dyscyplinarny, w okręgu którego pełni służbę sędzia objęty postępowaniem. Jeżeli jednak sprawa dotyczy sędziego sądu apelacyjnego albo sędziego sądu okręgowego, właściwy jest inny sąd dyscyplinarny wyznaczony, na wniosek rzecznika dyscyplinarnego, przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego.

§ 4. Sądy dyscyplinarne orzekają w składzie trzech sędziów. Do orzekania w sądzie dyscyplinarnym są uprawnieni wszyscy sędziowie danego sądu dyscyplinarnego, z wyjątkiem prezesa sądu, wiceprezesów sądu oraz rzecznika dyscyplinarnego.

§ 5. Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji może orzekać na sesjach wyjazdowych w sądzie okręgowym, na obszarze właściwości którego obwiniony zajmuje stanowisko sędziego, chyba że sprzeciwia się temu dobro wymiaru sprawiedliwości.

Art. 111. § 1. Skład sądu dyscyplinarnego wyznacza się w drodze losowania, z listy wszystkich sędziów danego sądu, z tym że w składzie sądu zasiada przynajmniej jeden sędzia stale orzekający w sprawach karnych. Składowi sądu dyscyplinarnego przewodniczy sędzia stale orzekający w sprawach karnych, najstarszy służbą.

§ 2. Protokolantem może być tylko sędzia wyznaczony przez prezesa sądu dyscyplinarnego w porozumieniu z prezesem właściwego sądu.

Art. 112. § 1. Uprawnionym oskarżycielem przed sądem dyscyplinarnym, w sprawach sędziów sądów apelacyjnych, a także prezesów oraz wiceprezesów sądów okręgowych, jest rzecznik dyscyplinarny, w sprawach zaś pozostałych sędziów — zastępca rzecznika dyscyplinarnego.

§ 2. Rzecznika dyscyplinarnego wybiera, spośród kandydatów zgłoszonych przez zgromadzenia ogólne sędziów apelacji, Krajowa Rada Sądownictwa. Rzecznik dyscyplinarny działa przy Krajowej Radzie Sądownictwa. Kadencja rzecznika dyscyplinarnego trwa cztery lata.

§ 3. Zgromadzenia wymienione w § 2 wybierają spośród sędziów sądu apelacyjnego po jednym kandydacie na rzecznika dyscyplinarnego i wybranych kandydatów zgłaszają Krajowej Radzie Sądownictwa, najpóźniej na trzy miesiące przed upływem kadencji rzecznika dyscyplinarnego albo w ciągu miesiąca po jego ustąpieniu.

§ 4. Zastępców rzecznika dyscyplinarnego wybierają dla każdej apelacji kolegia sądów apelacyjnych, a dla każdego okręgu kolegia sądów okręgowych spośród sędziów danego sądu. Kadencja zastępców rzecznika trwa dwa lata.

§ 5. Rzecznik dyscyplinarny i jego zastępcy są związani wskazaniem organu uprawnionego, w zakresie przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego.

§ 6. Rzecznik dyscyplinarny jest uprawniony do przejęcia każdej sprawy prowadzonej przez zastępcę rzecznika dyscyplinarnego, jeżeli uzna to za uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości.

§ 7. W razie niemożności prowadzenia sprawy przez właściwego zastępcę rzecznika dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny wyznaczy do jej prowadzenia zastępcę rzecznika dyscyplinarnego z innego okręgu.

§ 8. W razie przeszkód w pełnieniu obowiązków przez rzecznika dyscyplinarnego, jego obowiązki przejmuje najstarszy służbą sędziowską zastępca rzecznika dyscyplinarnego, do czasu ustania przeszkody.

§ 9. Do zastępców rzecznika dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy o rzeczniku dyscyplinarnym.

Art. 113. Obwiniony może ustanowić obrońcę spośród sędziów lub adwokatów.

Art. 114. § 1. Rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności dyscyplinarne na żądanie Ministra Sprawiedliwości, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, prezesa sądu apelacyjnego lub okręgowego oraz kolegium sądu apelacyjnego lub okręgowego, Krajowej Rady Sądownictwa, a także z własnej inicjatywy, po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion przewinienia, a także złożeniu wyja-

śnień przez sędziego, chyba że złożenie tych wyjaśnień nie jest możliwe.

§ 2. Po przeprowadzeniu postępowania, o którym mowa w § 1, jeżeli zachodzą podstawy do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny wszczyna postępowanie dyscyplinarne i przedstawia sędziemu na piśmie zarzuty. Jednocześnie w sprawach, o których mowa w art. 110 § 3 zdanie drugie, rzecznik dyscyplinarny zwraca się do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego o wyznaczenie właściwego sądu dyscyplinarnego do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji. Wyznaczenie tego sądu powinno nastąpić w terminie siedmiu dni.

§ 3. Po przedstawieniu zarzutów obwiniony, w terminie czternastu dni, może złożyć wyjaśnienia i zgłosić wnioski o przeprowadzenie dowodów.

§ 4. Po upływie terminu, o którym mowa w § 3, a w razie potrzeby po przeprowadzeniu dalszych dowodów, rzecznik dyscyplinarny składa wniosek o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej do właściwego sądu dyscyplinarnego. Wniosek powinien zawierać dokładne określenie czynu, który jest przedmiotem postępowania, oraz uzasadnienie.

§ 5. Jeżeli rzecznik dyscyplinarny nie znajduje podstaw do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego na żądanie uprawnionego organu, wydaje postanowienie o odmowie jego wszczęcia. Odpis postanowienia doręcza się organowi, który złożył wniosek o wszczęcie postępowania, kolegium odpowiednio sądu okręgowego lub apelacyjnego i obwinionemu.

§ 6. W terminie siedmiu dni od dnia doręczenia postanowienia, o którym mowa w § 5, organowi, który złożył wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego i właściwemu kolegium służy zażalenie do sądu dyscyplinarnego.

§ 7. Zażalenie powinno być rozpoznane w terminie dwóch tygodni od dnia wniesienia zażalenia do sądu.

Art. 115. § 1. Po wplynięciu wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej prezes sądu dyscyplinarnego wyznacza rozprawę.

§ 2. Pomiędzy wpływem wniosku a terminem rozprawy nie powinno upłynąć więcej niż miesiąc.

§ 3. Nieusprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

Art. 116. § 1. Postępowanie dyscyplinarne jest jawne.

§ 2. Sąd dyscyplinarny może wyłączyć jawność postępowania dyscyplinarnego ze względu na moralność, bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny oraz ze względu na ochronę życia prywatnego stron lub inny ważny interes prywatny.

§ 3. W razie wyłączenia jawności postępowania dyscyplinarnego orzeczenie ogłaszane jest publicznie.

Art. 117. Jeżeli w toku rozprawy ujawni się inne przewinienie, oprócz objętego wnioskiem o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, sąd może wydać co do tego przewinienia wyrok tylko za zgodą rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy; w razie braku zgody rzecznik dyscyplinarny prowadzi w tym zakresie odrębne postępowanie dyscyplinarne.

Art. 118. W razie rozwiązania lub wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego w toku postępowania dyscyplinarnego, postępowanie to toczy się nadal. Jeżeli obwiniony podjął pracę w urzędzie państwowym, adwokaturze lub jako radca prawny albo notariusz, sąd przesyła wyrok odpowiednio temu urzędowi, Naczelnej Radzie Adwokackiej lub Krajowej Radzie Radców Prawnych albo Krajowej Radzie Notarialnej.

Art. 119. Jeżeli przewinienie zawiera znamiona przestępstwa, sąd dyscyplinarny z urzędu rozpoznaje sprawę w zakresie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej i wydaje uchwałę, o której mowa w art. 80 § 1, co nie wstrzymuje biegu postępowania dyscyplinarnego.

Art. 120. § 1. Po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego przeciwko sędziemu, sąd lub prokurator przesyła akta sprawy właściwemu rzecznikowi dyscyplinarnemu. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie było wszczęte, rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności dyscyplinarne, choćby w postępowaniu karnym został wydany wyrok uniewinniający.

§ 2. Jeżeli przeciwko sędziemu zapadł prawomocny wyrok pociągający za sobą, w myśl ustawy, utratę stanowiska, sąd dyscyplinarny zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości, który zarządza złożenie ukarano sędziego z urzędu, chociażby wykonano już wyrok dyscyplinarny skazujący na karę łagodniejszą niż złożenie z urzędu.

Art. 121. § 1. Od wyroku sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przysługuje odwołanie obwinionemu i rzecznikowi dyscyplinarnemu, a także Krajowej Radzie Sądownictwa i Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 2. Odwołanie powinno być rozpoznane w terminie dwóch miesięcy od dnia jego wplynięcia do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji.

Art. 122. Od wyroku sądu dyscyplinarnego drugiej instancji kasacja nie przysługuje.

Art. 123. § 1. Jeżeli orzeczona została kara złożenia sędziego z urzędu, a sąd dyscyplinarny wcześniej nie zawiesił sędziego w czynnościach służbowych, wyrok wywołuje zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych, z jednoczesnym obniżeniem do 50% jego wynagrodzenia na czas trwania zawieszenia. Art. 129 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Przewodniczący sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przesyła odpis prawomocnego wyroku sądu dyscyplinarnego Krajowej Radzie Sądownictwa i Ministrowi Sprawiedliwości, a ponadto — prezesowi właściwego sądu i kolegium tego sądu.

§ 3. Wykonanie wyroku należy do Ministra Sprawiedliwości co do kar wymienionych w art. 109 § 1 pkt 4 i 5, a co do kar wymienionych w art. 109 § 1 pkt 3 — do prezesa sądu okręgowego oraz do prezesa sądu apelacyjnego w stosunku do sędziów tego sądu.

Art. 124. § 1. Odpis prawomocnego wyroku skazującego na karę dyscyplinarną dołącza się do akt osobowych obwinionego.

§ 2. Po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku orzekającego karę przewidzianą w art. 109 § 1 pkt 1—4 Minister Sprawiedliwości zarządza usunięcie odpisu wyroku z akt osobowych, jeżeli w tym okresie nie wydano przeciwko ukaranemu innego wyroku skazującego.

Art. 125. Krajowa Rada Sądownictwa, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego i Minister Sprawiedliwości mogą wystąpić o wznowienie postępowania dyscyplinarnego.

Art. 126. § 1. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego na niekorzyść obwinionego może nastąpić, jeżeli umorzenie postępowania lub wydanie wyroku nastąpiło wskutek przestępstwa albo jeżeli w ciągu pięciu lat od umorzenia lub od wydania wyroku wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogły uzasadniać skazanie lub wymierzenie kary surowszej.

§ 2. Wznowienie postępowania na korzyść skazanego może nastąpić także po jego śmierci, jeżeli wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogłyby uzasadniać uniewinnienie lub wymierzenie kary łagodniejszej.

§ 3. W razie śmierci skazanego, wnioski o wznowienie postępowania mogą złożyć jego małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo, przysposabiający lub przysposobiony oraz rzecznik dyscyplinarny.

Art. 127. Rozstrzygnięcia zapadające w toku postępowania dyscyplinarnego wymagają z urzędu uzasadnienia na piśmie i doręczenia ich stronom, a także Krajowej Radzie Sądownictwa.

Art. 128. W sprawach nieuregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Art. 129. § 1. Sąd dyscyplinarny może zawiesić w czynnościach służbowych sędziego, przeciwko któremu wszczęto postępowanie dyscyplinarne lub o ubezwłasnowolnienie.

§ 2. Jeżeli sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę zezwalającą na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej, z urzędu zawiesza sędziego w czynnościach służbowych.

§ 3. Sąd dyscyplinarny, zawieszając sędziego w czynnościach służbowych, obniża w granicach od 25% do 50% wysokość jego wynagrodzenia na czas trwania tego zawieszenia; nie dotyczy to osób, w stosunku do których wszczęto postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

§ 4. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone lub zakończyło się uniewinnieniem, sędziemu wypłaca się zatrzymane wynagrodzenie.

Art. 130. § 1. Jeżeli sędziego zatrzymano z powodu schwytania na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa albo jeżeli ze względu na rodzaj czynu dokonanego przez sędziego powaga sądu lub istotne interesy służbowe wymagają natychmiastowego odsunięcia go od wykonywania obowiązków służbowych, prezes sądu może zarządzić natychmiastową przerwę w czynnościach służbowych sędziego aż do czasu wydania uchwały przez sąd dyscyplinarny, nie dłużej niż na miesiąc.

§ 2. O zarządzeniu, o którym mowa w § 1, prezes sądu zawiadamia sąd dyscyplinarny, który niezwłocznie wydaje uchwałę w sprawie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych lub uchyla zarządzenie o przerwie w wykonywaniu tych czynności.

§ 3. Jeżeli sędzia, o którym mowa w § 1, pełni funkcję prezesa sądu, zarządzenie przerwy w czynnościach służbowych należy do Ministra Sprawiedliwości. W takim przypadku przepis § 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 131. § 1. W przypadkach przewidzianych w art. 75 § 2 pkt 3 oraz w sprawie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych lub uchylenia zarządzenia o przerwie, o której mowa w art. 130 § 1, sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę po wysłuchaniu rzecznika dyscyplinarnego oraz sędziego, chyba że nie jest to możliwe.

§ 2. Na uchwałę o zawieszeniu w czynnościach służbowych sędziemu przysługuje zażalenie, a rzecznikowi dyscyplinarnemu — także na uchwałę, o której mowa w art. 130 § 2, o uchyleniu zarządzenia o przerwie; zażalenie nie wstrzymuje wykonania uchwały.

§ 3. Zażalenie rozpoznaje sąd dyscyplinarny drugiej instancji.

Art. 132. Zawieszenie w czynnościach służbowych ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, chyba że sąd dyscyplinarny uchylił je wcześniej.

Art. 133. Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi Skarb Państwa.

DZIAŁ III

Asesorzy sądowi.

Aplikacja sądowa i aplikanci sądowi

Rozdział 1

Asesorzy sądowi

Art. 134. § 1. Minister Sprawiedliwości może mianować asesorem sądowym osobę, która ukończyła aplikację sądową lub prokuratorską i zdała egzamin sędziowski lub prokuratorski i spełnia warunki określone w art. 61 § 1 pkt 1—4.

§ 2. Mianowanie asesorem sądowym nie jest jednak dopuszczalne, jeżeli od zdania egzaminu sędziowskiego lub prokuratorskiego upłynął okres dłuższy niż pięć lat, chyba że osoba ta zajmowała stanowisko lub wykonywała pracę albo zawód, o których mowa w art. 61 § 2 i 3, przez okres co najmniej trzech lat po zdaniu egzaminu.

§ 3. Można mianować asesorem sądowym także tego, kto spełnia wymagania określone w art. 61 § 2 i 3.

§ 4. Kandydat na asesora sądowego przedkłada informację z Krajowego Rejestru Karnego, dotyczącą jego osoby, i zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków sędziego. Wydanie zaświadczenia oraz badanie kandydatów na asesorów sądowych odbywa się na zasadach dotyczących kandydatów na urząd sędziego.

§ 5. Minister Sprawiedliwości może zwolnić asesora sądowego, po uprzednim wypowiedzeniu, za zgodą kolegium sądu okręgowego.

Art. 135. § 1. Minister Sprawiedliwości może, za zgodą kolegium sądu okręgowego, powierzyć asesorowi sądowemu pełnienie czynności sędziowskich w sądzie rejonowym na czas określony, nieprzekraczający czterech lat. Możliwe jest przedłużenie tego okresu do ukończenia przez asesora sądowego 29 lat, a także do czasu zakończenia postępowania, o którym mowa w art. 58 § 4—6.

§ 2. W zakresie orzekania asesorzy sądowi są niezależni i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom.

§ 3. Asesor sądowy, któremu nie powierzono pełnienia czynności sędziowskich, jest upoważniony do wykonywania czynności referendarza sądowego.

§ 4. Asesor sądowy obejmujący stanowisko składa wobec Ministra Sprawiedliwości ślubowanie według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku asesora sądowego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, sumiennie i starannie wykonywać obowiązki urzędowe, stać na straży prawa, w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w razie powierzenia mi czynności sędziowskich sprawiedliwość wymierzać zgodnie z przepisami prawa, bezstronnie według mego sumienia.”; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”

§ 5. Asesor na okres pełnienia czynności sędziowskich pozostaje pod pieczę sędziego wyznaczonego do pełnienia funkcji konsultanta.

§ 6. Sędzia pełniący funkcję konsultanta udziela asesorowi na jego wniosek pomocy z zakresu techniki pracy sędziowskiej oraz wykonywania czynności administracji sądowej. Ponadto sędzia konsultant przeprowadza lustrację posiedzeń sądowych odbywanych pod przewodnictwem powierzonego jego pieczy asesora i sporządza kwartalne sprawozdania z wykonywanej funkcji.

§ 7. Do pełnienia funkcji konsultanta wyznacza się sędziego sądu okręgowego orzekającego w drugiej instancji w zakresie spraw, których rozpoznawanie zostało powierzone asesorowi.

§ 8. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, tryb sprawowania funkcji konsultanta.

Art. 136. § 1. Wynagrodzenie zasadnicze asesora sądowego ustala się według zasad określonych w art. 91 § 1 zdanie pierwsze, w trybie określonym w art. 91 § 8.

§ 2. Do asesorów sądowych, którym powierzono pełnienie czynności sędziowskich, stosuje się przepisy dotyczące sędziów, z wyjątkiem art. 66, art. 68 § 2, art. 69—75, art. 77 § 1—5 i § 7, art. 91 § 1—4 i § 9—11, art. 98 oraz art. 102.

Rozdział 2

Aplikacja sądowa

Art. 137. Aplikację sądową prowadzi się na zasadach określonych w przepisach niniejszego rozdziału.

Art. 138. § 1. Aplikacja sądowa polega na zaznajomieniu się z czynnościami sędziego, sekretariatów sądowych oraz uzyskaniu wiedzy potrzebnej do zajmowania stanowiska sędziego.

§ 2. Aplikacja obejmuje zajęcia seminaryjne i praktykę.

Art. 139. § 1. Aplikację sądową prowadzą prezesi sądów apelacyjnych dla okręgu apelacji.

§ 2. Zajęcia seminaryjne mogą być prowadzone także dla dwóch lub większej liczby okręgów apelacji.

§ 3. W przypadkach, o których mowa w § 2, zajęcia organizowane są przez prezesa jednego z sądów apelacyjnych, którego aplikanci biorą udział w tych zajęciach, lub przez Ministra Sprawiedliwości.

§ 4. W uzasadnionych przypadkach prezes sądu apelacyjnego może powierzyć prowadzenie zajęć aplikacji sądowej prezesowi sądu okręgowego w granicach jego właściwości.

Art. 140. § 1. Aplikacja sądowa trwa trzy lata.

§ 2. W trakcie aplikacji aplikant składa kolokwium z dziedziny prawa, która była przedmiotem zajęć seminaryjnych w okresie poprzedzającym kolokwium.

§ 3. W miesiącu poprzedzającym upływ okresu aplikacji aplikant składa egzamin sędziowski. W razie niedostatecznego wyniku egzaminu, aplikant może przystąpić jeden raz do ponownego jego składania, w ciągu roku od dnia egzaminu poprzedniego.

§ 4. Zezwolenia na zdawanie egzaminu w późniejszym terminie od przewidzianego w § 3 można udzielić w razie stwierdzenia okoliczności uniemożliwiających przystąpienie do egzaminu w tym terminie. Zezwolenia udziela prezes sądu okręgowego.

Rozdział 3

Aplikanci sądowi

Art. 141. § 1. Aplikantem sądowym może być mianowany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,
- 4) został zakwalifikowany na aplikację przez komisję egzaminacyjną po przeprowadzeniu konkursu, o którym mowa w art. 142 § 3.

§ 2. Aplikant sądowy może odbywać aplikację w ramach stosunku pracy albo poza stosunkiem pracy (aplikant sądowy pozaetatowy).

Art. 142. § 1. Stosunek pracy z aplikantem sądowym nawiązuje się na podstawie mianowania na czas określony, oznaczony w akcie mianowania.

§ 2. Aplikanta sądowego mianuje i zwalnia prezes sądu apelacyjnego.

§ 3. Mianowanie aplikanta sądowego następuje po przeprowadzeniu konkursu przez prezesa sądu apelacyjnego.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb przeprowadzania konkursu, o którym mowa w § 3, uwzględniając zakres wiedzy podlegającej sprawdzeniu w trakcie konkursu, pisemną i ustną formę etapów konkursu oraz system punktowy ocen konkursowych.

Art. 143. § 1. Prezes sądu apelacyjnego, mianując aplikanta sądowego w okręgu danego sądu okręgowego, jednocześnie, na wniosek prezesa sądu okręgowego, przydziela aplikanta do określonego sądu rejonowego. W toku aplikacji aplikant sądowy może być skierowany, zgodnie z harmonogramem aplikacji, do innego sądu, niż wynika to z przydzielenia.

§ 2. Przed podjęciem obowiązków aplikant sądowy składa ślubowanie wobec prezesa sądu apelacyjnego według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście, sumiennie wypełniać obowiązki aplikanta sądowego, w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości oraz dochować tajemnicy państwowej i służbowej.”; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”

Art. 144. § 1. Mianowanie aplikanta wygasa, jeżeli osoba mianowana nie podejmuje wykonywania obowiązków w terminie określonym w akcie mianowania, bez usprawiedliwionej przyczyny.

§ 2. Zwolnienie aplikanta następuje, po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu, jeżeli aplikant:

- 1) zrzekł się stanowiska,
- 2) nie czyni postępów w toku aplikacji, a w szczególności — jeżeli uzyskał dwie negatywne opinie pa-

tronów lub nie uzyskał pozytywnej oceny z kolokwium,

- 3) rażąco narusza obowiązki aplikanta sądowego,
- 4) został uznany za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków aplikanta.

§ 3. Zwolnienie aplikanta z przyczyn, o których mowa w § 2 pkt 2 i 3, następuje na wniosek kolegium sądu okręgowego.

Art. 145. § 1. Prezes sądu apelacyjnego mianuje aplikanta sądowego pozaetatowego na zasadach określonych w art. 141 § 1, art. 142 § 2 i 3 i art. 143 § 1. Mianowanie aplikanta pozaetatowego nie powoduje nawiązania stosunku pracy.

§ 2. Do aplikantów sądowych pozaetatowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 143 § 2 i art. 144 § 1.

§ 3. Prezes sądu apelacyjnego, na wniosek prezesa sądu okręgowego, odwołuje mianowanie aplikanta sądowego pozaetatowego, jeżeli:

- 1) zrezygnuje on z odbywania aplikacji,
- 2) nie czyni postępów w toku aplikacji, a w szczególności — jeżeli uzyskał dwie negatywne opinie patronów lub nie uzyskał pozytywnej oceny z kolokwium,
- 3) rażąco narusza obowiązki aplikanta,
- 4) został uznany za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków aplikanta.

Art. 146. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) obowiązki związane z zajmowaniem stanowiska aplikanta, uwzględniając wykorzystanie czasu przeznaczonego na zajęcia seminaryjne i praktykę, oraz zasady dyscypliny pracy,
- 2) organizację aplikacji sądowej, uwzględniając zakres wiedzy teoretycznej i praktyki niezbędnej do sprawowania urzędu sędziowskiego,
- 3) zakres egzaminu sędziowskiego, skład komisji egzaminacyjnej i sposób powoływania jej członków, tryb postępowania komisji egzaminacyjnej — uwzględniając zakres odbytej aplikacji, pisemną i ustną formę egzaminu, istotną wagę przyczyn ustalania terminu późniejszego zdawania egzaminu, kwalifikacje członków komisji egzaminacyjnej, zasadę poprawności przebiegu i rzetelności ocen egzaminacyjnych, wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnej, uwzględniając zakres i nakład ich pracy w trakcie egzaminu.

DZIAŁ IV

**Referendarze sądowi, pracownicy sądów,
kuratorzy sądowi, ławnicy
oraz organy pomocnicze sądów**

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 147. § 1. Do wykonywania określonych w ustawach czynności należących do sądów w zakresie

ochrony prawnej, a w szczególności postępowania w sprawach związanych z prowadzeniem ksiąg wieczystych i rejestrów sądowych, w sądach rejonowych zatrudniani są referendarze sądowi.

§ 2. W sądach działają kuratorzy sądowi (kuratorzy rodzinni i kuratorzy dla dorosłych), którzy stanowią służbę kuratorską i wykonują czynności o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym i profilaktycznym oraz inne czynności określone w przepisach szczególnych.

§ 3. W sądach są zatrudniani urzędnicy i inni pracownicy sądowi.

§ 4. W sądach mogą być zatrudniani asystenci sędziów.

Art. 148. § 1. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze zarządzenia, organizację i zakres działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, a także kategorie pracowników sądowych obowiązanych do noszenia stroju urzędowego lub oznak i warunki ich przydziału.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych kuratorów, referendarzy sądowych, asystentów sędziów, urzędników oraz innych pracowników sądowych. W rozporządzeniu należy określić terminy dokonywania ocen, sposób ich wyrażania i podawania do wiadomości osobom ocenianym oraz uwzględnić prawo osób ocenianych do kwestionowania dokonanych ocen.

Rozdział 2

Referendarze sądowi

Art. 149. § 1. Na stanowisko referendarza sądowego może być mianowany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,
- 4) ukończył 24 lata,
- 5) odbył aplikację referendarską i złożył egzamin referendarski albo odbył aplikację sądową, prokuratorską, notarialną, adwokacką lub radcowską i złożył odpowiedni egzamin, albo złożył egzamin referendarski.

§ 2. Aplikacja referendarska trwa rok i kończy się egzaminem referendarskim.

Art. 150. § 1. Stosunek pracy z referendarzem sądowym nawiązuje się na podstawie mianowania, z dniem określonym w akcie mianowania.

§ 2. Referendarza sądowego mianuje i rozwiązuje z nim stosunek pracy Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa sądu okręgowego. Prezes sądu okręgowego przed wystąpieniem z wnioskiem o mianowa-

nie referendarza sądowego zasięga informacji o kandydacie z Krajowego Rejestru Karnego.

§ 3. Przed podjęciem pracy referendarz sądowy składa ślubowanie wobec prezesa sądu okręgowego według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku referendarza sądowego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, sumiennie i starannie wykonywać obowiązki urzędowe, przestrzegać prawa, kierować się zasadami godności i uczciwości oraz dochować tajemnicy państwowej i służbowej.”; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”

§ 4. Referendarz sądowy w zakresie wykonywanych obowiązków jest niezależny.

§ 5. Rozwiązanie stosunku pracy z referendarzem sądowym może nastąpić w drodze wypowiedzenia w razie:

- 1) otrzymania ujemnej oceny kwalifikacyjnej, potwierdzonej ponowną ujemną oceną, dokonaną nie wcześniej niż po upływie 3 miesięcy,
- 2) zniesienia sądu lub jego reorganizacji, powodującej utratę możliwości dalszego zatrudnienia referendarza sądowego,
- 3) uznania przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków referendarza sądowego,
- 4) nabycia prawa do emerytury.

§ 6. W razie rozwiązania stosunku pracy z referendarzem sądowym na podstawie § 5 pkt 2, w okresie między ustaniem zatrudnienia w likwidowanym lub reorganizowanym sądzie a podjęciem pracy lub działalności gospodarczej, referendarzowi przysługuje świadczenie pieniężne ze środków budżetu państwa przez okres nie dłuższy niż 6 miesięcy, obliczone jak ekwiwalent pieniężny za urlop wypoczynkowy; świadczenie to nie przysługuje referendarzowi sądowemu mianowanemu, który nabył prawo do emerytury.

§ 7. Referendarz sądowy może wypowiedzieć stosunek pracy.

§ 8. Okres wypowiedzenia wynosi trzy miesiące.

§ 9. Stosunek pracy z referendarzem sądowym może być rozwiązany za porozumieniem stron.

§ 10. W razie utraty obywatelstwa polskiego stosunek pracy z referendarzem rozwiązuje się bez wypowiedzenia. Stosunek pracy z referendarzem może być rozwiązany bez wypowiedzenia z przyczyn określonych w art. 53 Kodeksu pracy.

Art. 151. § 1. Wynagrodzenie zasadnicze referendarza sądowego wynosi 75% wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej sędziego sądu rejonowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Po siedmiu latach pracy na stanowisku referendarza sądowego wynagrodzenie zasadnicze podwyższa się do wysokości 75% wynagrodzenia za-

sadniczego w stawce pierwszej awansowej sędziego sądu rejonowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego, a po dalszych siedmiu latach pracy — do wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego w drugiej stawce awansowej sędziego sądu rejonowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego.

§ 2. Do referendarzy sądowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 45 § 1, art. 47, art. 87—89, art. 92, art. 93 oraz art. 97 § 1 i 2.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może delegować referendarza sądowego, za jego zgodą, do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości. W okresie delegowania referendarz sądowy ma prawo do wynagrodzenia zasadniczego przysługującego na jego stanowisku oraz dodatku za długoletnią pracę. Przepisy art. 77 § 1 i 6 oraz art. 78 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Za naruszenie swoich obowiązków, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienie godności stanowiska, referendarz sądowy ponosi odpowiedzialność dyscyplinarną.

§ 5. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) nagana,
- 2) nagana z ostrzeżeniem,
- 3) nagana z obniżeniem wynagrodzenia zasadniczego o 10% na okres dwóch lat,
- 4) wydalenie z pracy.

§ 6. W sprawach dyscyplinarnych referendarzy orzekają komisje dyscyplinarne.

§ 7. Komisje dyscyplinarne powołują prezesi sądów okręgowych do rozpatrywania w pierwszej instancji spraw dyscyplinarnych referendarzy zatrudnionych w okręgu sądowym.

§ 8. Minister Sprawiedliwości powołuje komisję dyscyplinarną do rozpatrywania spraw dyscyplinarnych referendarzy w drugiej instancji.

§ 9. Do składu komisji dyscyplinarnych, o których mowa w § 6 i 7, powołuje się referendarzy.

§ 10. Za przewinienia mniejszej wagi referendarz ponosi odpowiedzialność porządkową. Karą porządkową wymierzaną przez prezesa sądu rejonowego jest upomnienie.

§ 11. W zakresie nieuregulowanym w ustawie do odpowiedzialności dyscyplinarnej i porządkowej referendarzy stosuje się odpowiednio przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej i porządkowej urzędników państwowych mianowanych.

Art. 152. § 1. Referendarze sądowi zatrudnieni w sądach rejonowych na obszarze tego samego sądu okręgowego co najmniej raz w roku odbywają zebranie referendarzy sądowych okręgu.

§ 2. Zebranie referendarzy sądowych okręgu zajmuje stanowisko we wszystkich sprawach istotnych

dla wykonywania zadań przez referendarzy sądowych, wybiera na okres kadencji przedstawiciela, reprezentuje referendarzy sądowych okręgu wobec organów sądu okręgowego. Przewodniczącym zebrania referendarzy sądowych okręgu jest referendarz sądowy najstarszy wiekiem.

§ 3. W sprawach nieuregulowanych w ustawie do referendarzy sądowych stosuje się odpowiednio przepisy o pracownikach sądów i prokuratury.

Art. 153. § 1. Aplikantem referendarskim może być ten, kto spełnia warunki określone w art. 149 § 1 pkt 1—3.

§ 2. Aplikanta referendarskiego mianuje i zwalnia prezes sądu okręgowego.

§ 3. Wraz z mianowaniem prezes sądu okręgowego przydziela aplikanta referendarskiego do sądu rejonowego, w którym odbywać będzie aplikację.

§ 4. Aplikanta referendarskiego zwalnia się, jeżeli:

- 1) zrezygnował z odbywania aplikacji,
- 2) nie spełnia warunków przystąpienia do egzaminu referendarskiego,
- 3) uzyskał z egzaminu referendarskiego ocenę niedostateczną albo nie przystąpił do egzaminu w terminie i nie uzyskał zgody na jego zdawanie w terminie późniejszym.

§ 5. W sprawach nieuregulowanych w ustawie do aplikantów referendarskich stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o pracownikach sądów i prokuratury.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, organizację aplikacji referendarskiej, przebieg egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków i postępowania komisji egzaminacyjnej, uwzględniając zakres wiedzy teoretycznej i praktyki niezbędnej do wykonywania obowiązków referendarza, pisemną i ustną formę egzaminu, dopuszczalność jednokrotnego poprawiania niepomyślnego egzaminu, istotną wagę przyczyn ustalania terminu późniejszego zdawania egzaminu, kwalifikacje członków komisji egzaminacyjnej oraz zasadę poprawności przebiegu i rzetelności ocen egzaminacyjnych.

§ 7. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych, uwzględniając zakres i nakład ich pracy w trakcie egzaminu.

Rozdział 3

Kuratorzy sądowi

Art. 154. § 1. Kuratorzy sądowi pełnią swoje czynności zawodowo (kuratorzy zawodowi) albo społecznie (kuratorzy społeczni).

§ 2. Zasady organizacji służby kuratorskiej i wykonywania obowiązków przez kuratorów sądowych oraz status kuratorów sądowych określa odrębna ustawa.

Rozdział 4

Asystenci sędziów

Art. 155. § 1. Asystent sędziego wykonuje samodzielnie czynności administracji sądowej oraz czynności przygotowania spraw sądowych do ich rozpoznania.

§ 2. Na stanowisku asystenta sędziego może być zatrudniony ten, kto:

- 1) jest obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,
- 4) ukończył 24 lata,
- 5) przepracował rok na stanowisku praktykanta.

§ 3. Przed zatrudnieniem asystenta sędziego prezes sądu zasięga informacji o kandydacie z Krajowego Rejestru Karnego.

§ 4. Asystentowi sędziego przysługuje wynagrodzenie zasadnicze. Poza tym do asystentów sędziego stosuje się przepisy ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. Nr 162, poz. 1125).

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy zakres i sposób wykonywania czynności przez asystentów sędziów, mając na uwadze zasady sprawności, racjonalności, ekonomicznego i szybkiego działania, zapewniając rzetelne wykonywanie powierzonych zadań.

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia asystentów sędziów, uwzględniając poziom wynagrodzeń sędziów, referendarzy sądowych i urzędników sądowych oraz zasadę różnicowania wynagrodzenia asystentów sędziów w zależności od tego, czy zatrudnieni są w sądzie rejonowym, okręgowym czy apelacyjnym.

§ 7. Asystent sędziego po przepracowaniu sześciu lat na tym stanowisku może zgłosić prezesowi przełożonego sądu apelacyjnego zamiar przystąpienia do egzaminu sędziowskiego. W takim przypadku asystent sędziego dopuszczany jest do egzaminu sędziowskiego w najbliższym terminie przewidzianym dla aplikantów sądowych. Art. 140 § 3 i 4 stosuje się odpowiednio.

Rozdział 5

Urzędnicy i inni pracownicy sądowi

Art. 156. Zasady zatrudniania urzędników i innych pracowników sądowych oraz ich obowiązki i prawa określają odrębne przepisy.

Rozdział 6

Biegli sądowi i tłumacze przysięgli

Art. 157. § 1. Prezes sądu okręgowego ustanawia biegłych sądowych oraz tłumaczy przysięgłych i prowadzi ich listy.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb ustanawiania biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych, pełnienia przez nich czynności, zwalniania ich z funkcji oraz zasady i wysokość wynagrodzeń tłumaczy. W tym samym trybie Minister Sprawiedliwości może również określać zasady powoływania i działania zespołów biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych.

Rozdział 7

Ławnicy

Art. 158. § 1. Ławnikiem może być wybrany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył 30 lat,
- 4) jest zatrudniony lub zamieszkuje w miejscu kandydowania co najmniej od roku,
- 5) nie przekroczył 65 lat.

§ 2. Do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych ławnikiem powinna być wybrana osoba wykazująca szczególną znajomość spraw pracowniczych oraz celów ubezpieczenia i potrzeb osób ubezpieczonych.

Art. 159. § 1. Ławnikami nie mogą być:

- 1) osoby zatrudnione w sądach powszechnych i innych sądach oraz w prokuraturze,
- 2) osoby wchodzące w skład organów, od których orzeczenia można żądać skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego,
- 3) funkcjonariusze Policji oraz inne osoby zajmujące stanowiska związane ze ściganiem przestępstw i wykroczeń,
- 4) adwokaci i aplikanci adwokaccy,
- 5) radcy prawni i aplikanci radcowscy,
- 6) duchowni,
- 7) żołnierze w czynnej służbie wojskowej,
- 8) funkcjonariusze Służby Więziennej.

§ 2. Nie można być ławnikiem jednocześnie w więcej niż jednym sądzie.

Art. 160. § 1. Ławników do sądów okręgowych oraz do sądów rejonowych wybierają rady gmin, których obszar jest objęty właściwością tych sądów — w głosowaniu tajnym.

§ 2. Wybory przygotowują gminy jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

Art. 161. § 1. Liczbę ławników wybieranych przez poszczególne rady gmin do wszystkich sądów działających na obszarze właściwości sądu okręgowego, w tym także liczbę ławników do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, ustala kolegium sądu okręgowego; liczbę ławników do poszczególnych sądów rejonowych ustala się po zasięgnięciu opinii prezesów tych sądów.

§ 2. Prezes sądu okręgowego podaje liczbę ławników do wiadomości poszczególnym radom gmin najpóźniej na trzydzieści dni przed upływem terminu zgłaszania kandydatów.

Art. 162. § 1. Kandydatów na ławników zgłaszają radom gmin prezesi sądów, stowarzyszenia, organizacje i związki zawodowe, zarejestrowane na podstawie przepisów prawa, oraz co najmniej dwudziestu pięciu obywateli mających czynne prawo wyborcze, zamieszkujących stale na danym terenie, w terminie do dnia 31 lipca ostatniego roku kadencji, w trybie, który określi Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Kandydatów na ławników do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych zgłaszają w równej liczbie terenowe organy administracji rządowej, związki zawodowe oraz organizacje pracodawców.

§ 3. O kandydatach na ławników rady gmin zasięgają informacji z Krajowego Rejestru Karnego oraz od właściwych organów Policji.

Art. 163. § 1. Wybory ławników odbywają się najpóźniej w październiku roku kalendarzowego, w którym upływa kadencja dotychczasowych ławników.

§ 2. Przed przystąpieniem do wyborów rada gminy powołuje zespół, który przedstawia radzie gminy na sesji swoją opinię o zgłoszonych kandydatach.

Art. 164. § 1. Listę wybranych ławników wraz z dotyczącymi ich danymi rady gmin, które dokonały ich wyboru, przesyłają prezesom właściwych sądów, najpóźniej do końca listopada. Spośród ławników znajdujących się na tej liście rady gmin wskazują ławników wybranych do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, wymieniając oddzielnie ławników spośród kandydatów zgłoszonych przez terenowe organy administracji rządowej oraz przez związki zawodowe.

§ 2. Prezes sądu wręcza ławnikom zawiadomienie o wyborze i odbiera od nich ślubowanie według roty ustalonej dla sędziów, z odpowiednią zmianą.

§ 3. Po odebraniu ślubowania prezes sądu wpisuje ławnika na listę ławników, którzy mogą być wyznaczani do orzekania, i wydaje mu legitymację.

Art. 165. § 1. Kadencja ławników sądów okręgowych i rejonowych trwa cztery lata kalendarzowe następujące po roku, w którym dokonano wyborów, jed-

nak mandat ławnika wybranego dodatkowo wygasa z upływem kadencji ogółu ławników.

§ 2. Po upływie kadencji ławnik może brać udział jedynie w rozpoznawaniu sprawy rozpoczętej wcześniej z jego udziałem, do czasu jej zakończenia.

Art. 166. § 1. Mandat ławnika wygasa w razie orzeczenia prawomocnym wyrokiem pozbawienia go praw publicznych. Wygaśnięcie mandatu z tego powodu stwierdza rada gminy, która wybrała ławnika.

§ 2. Rada gminy, która wybrała ławnika, może go odwołać na wniosek prezesa właściwego sądu, w razie:

- 1) skazania go prawomocnym wyrokiem w przypadku innym niż określony w § 1,
- 2) niewykonywania obowiązków ławnika,
- 3) zachowania godzącego w powagę sądu,
- 4) niezdolności do wykonywania obowiązków ławnika.

§ 3. Przed upływem kadencji mandat ławnika wygasa z dniem doręczenia mu zawiadomienia prezesa sądu o skreśleniu z listy ławników wskutek zrzeczenia się mandatu z ważnych przyczyn lub odwołania ławnika przez radę gminy.

Art. 167. § 1. W czasie trwania kadencji nie powołuje się ławnika do pełnienia obowiązków w razie ujawnienia okoliczności, które nie pozwalały na jego wybór, oraz w razie wszczęcia postępowania karnego przeciwko ławnikowi, do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy.

§ 2. W razie zniesienia sądu, ośrodka zamiejscowego lub wydziału zamiejscowego — ławnicy tych jednostek stają się ławnikami sądów, które przejmują kompetencje zniesionych jednostek.

Art. 168. W razie potrzeby, zwłaszcza z powodu zmniejszenia się w czasie kadencji liczby ławników, rada gminy na wniosek prezesa sądu okręgowego dokonuje uzupełnienia listy, wybierając nowych ławników w sposób określony w ustawie.

Art. 169. § 1. W zakresie orzekania ławnicy są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom.

§ 2. Ławnik nie może przewodniczyć na rozprawie i naradzie ani też wykonywać czynności sędziego poza rozprawą, chyba że ustawy stanowią inaczej.

Art. 170. § 1. Ławnik może być wyznaczony do udziału w rozprawach do dwunastu dni w ciągu roku; liczba tych dni może być zwiększona przez prezesa sądu tylko z ważnych przyczyn, a zwłaszcza w przypadku konieczności zakończenia rozprawy z udziałem tego ławnika.

§ 2. Do udziału w rozprawie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych prezes sądu wyznacza jednego ławnika wybranego spośród kandydatów zgłoszonych przez terenowy organ administracji rządowej i jednego ławnika wybranego spośród

kandydatów zgłoszonych przez związki zawodowe oraz organizacje pracodawców.

§ 3. Wyznaczając ławnika do udziału w rozprawie, zawiadamia się o tym jednocześnie pracodawcę zatrudniającego ławnika.

Art. 171. § 1. Prezes sądu może wyznaczyć ławnika dodatkowego do rozprawy, jeżeli istnieje prawdopodobieństwo, że będzie ona trwać czas dłuższy. W razie potrzeby można wyznaczyć dwóch ławników dodatkowych; w takim razie należy wskazać kolejność, w której będą oni wstępować do udziału w naradzie i głosowaniu.

§ 2. Ławnik dodatkowy bierze udział w naradzie i głosowaniu, jeżeli jeden z ławników nie może uczestniczyć w składzie sądu.

Art. 172. § 1. Pracodawca zatrudniający ławnika jest obowiązany zwolnić go od pracy na czas pełnienia czynności w sądzie.

§ 2. Za czas zwolnienia od pracy ławnik zachowuje prawo do świadczeń wynikających ze stosunku pracy, z wyjątkiem prawa do wynagrodzenia.

§ 3. Ławnik, za czas zwolnienia od pracy, w związku z wykonywaniem czynności w sądzie otrzymuje równowartość utraconego wynagrodzenia za pracę w wysokości ustalonej jak ekwiwalent za urlop wypoczynkowy.

§ 4. Ławnik, który nie pozostaje w stosunku pracy, za czas wykonywania czynności w sądzie otrzymuje rekompensatę pieniężną.

§ 5. Koszty wypłaty ławnikom równowartości utraconego wynagrodzenia oraz rekompensaty, o których mowa w § 3 i 4, ponosi Skarb Państwa.

§ 6. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wysokość rekompensaty pieniężnej, o której mowa w § 4, uwzględniając poziom świadczeń przysługujących pracownikom delegowanym do pełnienia obowiązków poza stałym miejscem służbowym,
- 2) sposób dokumentowania wysokości utraconego przez ławnika wynagrodzenia, o którym mowa w § 5.

Art. 173. Ławnicy zamieszkali poza siedzibą sądu otrzymują diety oraz zwrot kosztów przejazdu i noclegu według zasad ustalonych w tym zakresie dla sędziów.

Art. 174. § 1. Należności, o których mowa w art. 172 § 5 i art. 173, przyznaje prezes właściwego sądu.

§ 2. Od decyzji prezesa sądu rejonowego przysługuje odwołanie do prezesa sądu okręgowego, a gdy decyzję w pierwszej instancji wydał prezes sądu okręgowego lub prezes sądu apelacyjnego — do Ministra Sprawiedliwości.

Art. 175. § 1. Ławnicy każdego sądu wybierają ze swego grona radę ławniczą, jej przewodniczącego i zastępców.

§ 2. Do zadań rady ławniczej należy w szczególności podnoszenie poziomu pracy ławników i ich reprezentowanie oraz pobudzanie działalności wychowawczej ławników w społeczeństwie.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zadania rady ławniczej oraz jej organizację i sposób działania.

DZIAŁ V

Finansowanie działalności sądów powszechnych

Rozdział 1

Budżet sądownictwa

Art. 176. § 1. Dochody i wydatki sądów powszechnych stanowią w budżecie państwa odrębną część, wyodrębnioną w projekcie ustawy budżetowej.

§ 2. Finansowanie zadań sądów powszechnych wspierane jest ze środków specjalnych tworzonych na podstawie odrębnych ustaw.

Art. 177. § 1. Dysponentem części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym jest Minister Sprawiedliwości.

§ 2. Dyrektor sądu apelacyjnego wykonuje zadania i kompetencje dysponowania budżetem sądów na obszarze apelacji oraz sprawuje kontrolę gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem Skarbu Państwa przez te sądy.

§ 3. Dyrektorowi sądu apelacyjnego podlega Oddział Finansowo-Kontrolny, działający w sądzie apelacyjnym, służący wykonywaniu zadań dyrektora sądu apelacyjnego, określonych w § 2.

§ 4. W zakresie, o którym mowa w § 2, dyrektor sądu apelacyjnego podlega bezpośrednio Ministrowi Sprawiedliwości, dyrektor sądu okręgowego podlega dyrektorowi sądu apelacyjnego, a kierownik finansowy sądu rejonowego podlega dyrektorowi danego sądu okręgowego.

Art. 178. § 1. Projekty planów finansowych oraz plany finansowe dla sądów w obszarze apelacji opracowują dyrektorzy sądów apelacyjnych na podstawie projektów przygotowanych przez dyrektorów sądów okręgowych, prezesów sądów rejonowych lub kierowników finansowych sądów rejonowych w razie ich powołania, według zasad określonych w przepisach o finansach publicznych.

§ 2. Projekty, o których mowa w § 1, dyrektorzy sądów apelacyjnych przedkładają Krajowej Radzie Sądownictwa i Ministrowi Sprawiedliwości.

§ 3. Krajowa Rada Sądownictwa w ciągu miesiąca od otrzymania projektu składa Ministrowi Sprawiedli-

wości wniosek o opracowanie projektu planu dochodów i wydatków sądów powszechnych wraz ze swymi uwagami i zastrzeżeniami.

§ 4. Projekt planów dochodów i wydatków sądów powszechnych sporządzony w trybie określonym w przepisach § 1—3 Minister Sprawiedliwości przekazuje ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych w celu włączenia tego projektu do projektu ustawy budżetowej, na zasadach określonych w art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014, z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 49, poz. 485, Nr 70, poz. 778 i Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 6, poz. 69, Nr 12, poz. 136, Nr 48, poz. 550, Nr 95, poz. 1041, Nr 119, poz. 1251 i Nr 122, poz. 1315 oraz z 2001 r. Nr 45, poz. 497, Nr 46, poz. 499 i Nr 88, poz. 961).

Rozdział 2

Gospodarka finansowa sądów

Art. 179. § 1. Organami kierującymi gospodarką finansową sądów apelacyjnych i sądów okręgowych są dyrektorzy tych sądów, a w sądach rejonowych — prezesi tych sądów.

§ 2. Jeżeli w sądzie rejonowym został powołany kierownik finansowy, odpowiada on za gospodarkę finansową danego sądu.

§ 3. Działalność inwestycyjną sądów prowadzą, dla sądu apelacyjnego — dyrektor sądu apelacyjnego, a dla sądu okręgowego i sądów rejonowych działających w danym okręgu sądowym — dyrektor sądu okręgowego.

§ 4. Dyrektor sądu apelacyjnego może przekazać wykonywanie zadań inwestycyjnych dyrektorowi jednego sądu okręgowego dla innego sądu okręgowego oraz sądów rejonowych działających w jego okręgu sądowym.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów.

DZIAŁ VI

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Rozdział 1

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 180. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. — Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55,

poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322 oraz z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635 i Nr 98, poz. 1069) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 461:

a) po § 1 dodaje się §1¹ w brzmieniu:

„§ 1¹. Do właściwości sądów rejonowych, bez względu na wartość przedmiotu sporu, należą sprawy z zakresu prawa pracy o ustalenie istnienia stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy, a także sprawy dotyczące kar porządkowych i świadectwa pracy oraz roszczenia z tym związane.”,

b) po § 2¹ dodaje się § 2² w brzmieniu:

„§ 2². W sprawach, w których nie można określić właściwości sądu według przepisów paragrafów poprzedzających, jak również w sprawach, w których ubezpieczony zamieszkały na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej otrzymuje świadczenie wypłacone przez wyznaczony przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wyspecjalizowany oddział tego Zakładu albo Biuro Rent Zagranicznych, właściwy jest sąd, w którego okręgu ma siedzibę organ rentowy.”;

2) art. 477⁸ otrzymuje brzmienie:

„Art. 477⁸. § 1. Do właściwości sądów okręgowych należą sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw, dla których zastrzeżona jest właściwość sądów rejonowych.

§ 2. Do właściwości sądów rejonowych należą sprawy:

- 1) o zasiłek chorobowy, wyrównawczy, opiekuńczy, macierzyński, porodowy, wychowawczy, pogrzebowy i rodzinny,
- 2) o świadczenie rehabilitacyjne,
- 3) o odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy w gospodarstwie rolnym, wypadku w drodze do pracy lub z pracy, wypadku przy pracy lub choroby zawo-

dowej, wypadku lub choroby zawodowej pozostającej w związku ze służbą wojskową, w Policji, w Urzędzie Ochrony Państwa, Straży Granicznej, Służbie Więziennej, Państwowej Straży Pożarnej i Służbie Celnej,

- 4) o ustalenie stopnia niepełnosprawności,
- 5) o prawo do świadczeń zdrowotnych z powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego,
- 6) o świadczenie z tytułu funduszu alimentacyjnego."

Art. 181. W ustawie z dnia 26 maja 1982 r. — Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 16, poz. 124 i Nr 25, poz. 187, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1986 r. Nr 42, poz. 202, z 1990 r. Nr 36, poz. 206, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 75, poz. 471 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 75, poz. 853 oraz z 2000 r. Nr 39, poz. 439 i Nr 94, poz. 1037) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 65 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
  - „3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,”;
- 2) w art. 66 w ust. 2 w zdaniu pierwszym wyraz „uniwersyteckie” zastępuje się wyrazem „wyższe”.

Art. 182. W ustawie z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. Nr 19, poz. 145, z 1989 r. Nr 33, poz. 175, 1996 r. Nr 106, poz. 496, 1997 r. Nr 75, poz. 471, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 75, poz. 853 i Nr 83, poz. 931 oraz z 2000 r. Nr 48, poz. 545 i Nr 94, poz. 1037) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 24 w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
  - „1) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,”;
- 2) w art. 25 w ust. 3 w zdaniu pierwszym wyraz „uniwersyteckie” zastępuje się wyrazem „wyższe”.

Art. 183. W ustawie z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 1994 r. Nr 13, poz. 48, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679 i Nr 124, poz. 782, z 1999 r. Nr 75, poz. 853 i Nr 110, poz. 1255 oraz z 2001 r. Nr 49, poz. 508) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) art. 32 otrzymuje brzmienie:
  - „Art. 32. Przy powołaniu sędziego Sądu Najwyższego składa ślubowanie wobec Prezydenta według następującej roty:

«Ślubuję uroczyście jako sędzia Sądu Najwyższego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa, obowiązki sędziego wypełniać sumienie, sprawiedliwość wymierzać zgodnie z przepisami prawa, bezstronnie według mego sumienia, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu

nie kierować się zasadami godności i uczciwości»; składając ślubowanie może dodać na końcu zwrot: «Tak mi dopomóż Bóg.»”;

- 2) art. 33 otrzymuje brzmienie:
  - „Art. 33. 1. Sędzia Sądu Najwyższego przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia siedemdziesiątego roku życia.
  2. Sędzia, o którym mowa w ust. 1, może przejść w stan spoczynku, na swój wniosek, po ukończeniu sześćdziesiątego piątego roku życia.”;
- 3) art. 34 otrzymuje brzmienie:
  - „Art. 34. Prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego o złożeniu sędziego z urzędu oraz prawomocne orzeczenie przez sąd środka karnego pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę stanowiska sędziego Sądu Najwyższego; stosunek służbowy sędziego wygasa z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.”;
- 4) w art. 51:
  - a) w ust. 1:
    - w pkt 3 wyrazy „usunięcie z zajmowanego stanowiska” zastępuje się wyrazami „usunięcie z zajmowanej funkcji”,
    - w pkt 4 wyrazy „wydalenie ze służby sędziowskiej” zastępuje się wyrazami „złożenie sędziego z urzędu”,
  - b) w ust. 2 wyrazy „usunięcia z zajmowanego stanowiska” zastępuje się wyrazami „usunięcia z zajmowanej funkcji”, a wyrazy „utrąconego stanowiska” zastępuje się wyrazami „utrąconej funkcji”;
- 5) art. 52 otrzymuje brzmienie:
  - „Art. 52. 1. Sądami dyscyplinarnymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów Sądu Najwyższego są:
    - 1) w pierwszej instancji — Sąd Najwyższy w składzie trzech sędziów Sądu Najwyższego,
    - 2) w drugiej instancji — Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów Sądu Najwyższego.
  2. Do orzekania w sądzie dyscyplinarnym uprawnieni są wszyscy sędziowie Sądu Najwyższego, z wyjątkiem Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, Prezesów Sądu Najwyższego oraz Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego i jego zastępcy.
  3. Skład sądu dyscyplinarnego wyznacza Kolegium Sądu Najwyższego w drodze losowania, z listy sędziów Sądu Najwyższego; składowi przewodniczy sędzia najstarszy służbą.
  4. Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Najwyższego i jego zastępcę wybiera Kole-

gium Sądu Najwyższego na okres 4 lat.”;

6) skreśla się art. 54;

7) w art. 62 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W sprawach określonych w art. 33 ust. 1, art. 39, art. 43, art. 45, art. 46 ust. 2—5 i art. 48 do sędziów Sądu Najwyższego Izby Wojskowej mają zastosowanie przepisy o służbie żołnierzy zawodowych oraz przepisy wojskowe.”

Art. 184. W ustawie z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 20, poz. 85 i z 1996 r. Nr 24, poz. 110) w art. 1 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Rozpoznawanie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych powierza się sądom pracy oraz sądom pracy i ubezpieczeń społecznych, o których mowa w ust. 1.”

Art. 185. W ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 90, poz. 557, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 752 i 753, Nr 124, poz. 782 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 98, poz. 607, Nr 155, poz. 1016 i Nr 162, poz. 1123 i 1125, z 1999 r. Nr 60, poz. 636, Nr 75, poz. 853 i Nr 110, poz. 1255 oraz z 2000 r. Nr 48, poz. 553) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 11 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Kandydat na stanowisko prokuratora przedkłada informację z Krajowego Rejestru Karnego, dotyczącą jego osoby, i zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków prokuratora. Wydanie zaświadczenia oraz badanie kandydatów na stanowiska prokuratorów odbywa się na zasadach dotyczących kandydatów na urząd sędziego.”;

2) w art. 14:

a) ust.1 otrzymuje brzmienie:

„1. Prokuratorem może być powołany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,
- 4) jest zdolny, ze względu na stan zdrowia, do pełnienia obowiązków prokuratora,
- 5) ukończył 26 lat,
- 6) złożył egzamin prokuratorski lub sędziowski,
- 7) pracował w charakterze asesora prokuratorskiego lub sądowego co najmniej rok albo odbył w wojskowych jednostkach organizacyjnych prokuratury okres służby przewidziany w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.”,

b) w ust. 3 wyrazy „w ust. 1 pkt 4—6” zastępuje się wyrazami „w ust. 1 pkt 6 i 7”,

c) w ust. 4 wyrazy „w ust. 1 pkt 4 i 6” zastępuje się wyrazami „w ust. 1 pkt 7”;

3) w art. 16 po ust. 5 dodaje się ust. 5a w brzmieniu:

„5a. Stosunek służbowy prokuratora wygasa z dniem utraty przez niego obywatelstwa polskiego.”;

4) po art. 16 dodaje się art. 16a w brzmieniu:

„Art. 16a. 1. Przeniesienie prokuratora na inne miejsce służbowe może nastąpić tylko za jego zgodą.

2. Zgoda prokuratora na przeniesienie na inne miejsce służbowe nie jest wymagana w przypadkach:

1) zniesienia stanowiska wywołanego zmianą w organizacji prokuratury lub zniesienia danej jednostki organizacyjnej prokuratury albo przeniesienia jej siedziby,

2) przeniesienia w wyniku kary dyscyplinarnej.

3. Do przeniesienia, o którym mowa w ust. 1 i 2, stosuje się odpowiednio przepis art. 11 ust. 1.”;

5) po art. 17 dodaje się art. 17a w brzmieniu:

„Art. 17a. 1. Do budynków jednostek organizacyjnych prokuratury nie wolno wносить broni ani amunicji, a także materiałów wybuchowych i innych środków niebezpiecznych. Nie dotyczy to osób wykonujących w tych budynkach obowiązki służbowe wymagające posiadania broni.

2. Prokurator apelacyjny i odpowiednio prokurator okręgowy może zarządzić stosowanie środków zapewniających bezpieczeństwo w budynkach podlegających mu jednostek organizacyjnych prokuratury oraz zapobiegających naruszaniu zakazu, o którym mowa w ust. 1. W takim przypadku do ochrony tych budynków oraz osób w nich przebywających stosuje się przepisy o ochronie osób i mienia.”;

6) w art. 44 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Prokuratorowi ubiegającemu się o mandat posła albo senatora, albo radnego udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej.”;

7) w art. 45 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Przy powołaniu prokurator składa ślubowanie wobec Prokuratora Generalnego według następującej roty:

«Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku prokuratora służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa i strzec praworządności, obowiązki mojego urzędu wypełniać sumiennie, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości»; skła-

dający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: «Tak mi dopomóż Bóg.» Prokurator powołany na kolejne stanowisko prokuratorskie ślubowania nie składa.”;

8) po art. 46 dodaje się art. 46a w brzmieniu:

- „Art. 46a. 1. Prokurator otrzymuje legitymację służbową, wymieniającą zajmowane przez niego stanowisko służbowe.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do prokuratora w stanie spoczynku.
3. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze zarządzenia, wzór legitymacji służbowej prokuratora.”;

9) art. 49 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 49. 1. Prokurator nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w łącznym wymiarze nieprzekraczającym pełnego wymiaru czasu pracy pracowników zatrudnionych na tych stanowiskach, jeżeli wykonywanie tego zatrudnienia nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków prokuratora.
2. Prokuratorowi nie wolno także podejmować innego zajęcia ani sposobu zarobkowania, które by przeszkadzało w pełnieniu obowiązków prokuratora, mogło osłabiać zaufanie do jego bezstronności lub przynieść ujmę godności urzędu prokuratora.
3. Prokurator nie może:
- 1) być członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółki prawa handlowego,
  - 2) być członkiem zarządu, rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej spółdzielni,
  - 3) być członkiem zarządu fundacji prowadzącej działalność gospodarczą,
  - 4) posiadać w spółce prawa handlowego więcej niż 10% akcji lub udziały przedstawiające więcej niż 10% kapitału zakładowego,
  - 5) prowadzić działalności gospodarczej na własny rachunek lub wspólnie z innymi osobami, a także zarządzać taką działalnością lub być przedstawicielem bądź pełnomocnikiem w prowadzeniu takiej działalności.
4. O zamiarze podjęcia dodatkowego zatrudnienia, o którym mowa w ust. 1, a także o podjęciu innego zajęcia lub sposobu zarobkowania, prokurator prokuratury apelacyjnej oraz prokurator prokuratury okręgowej zawiadamia właściwego prokuratora apelacyjnego albo okręgowego, a prokuratorzy Prokuratury Krajowej, prokuratorzy apelacyjni i prokuratorzy okręgowi — Prokuratora Generalnego. Prokurator proku-

ratury rejonowej kieruje zawiadomienie, o którym mowa w zdaniu pierwszym, do właściwego prokuratora okręgowego.

5. Właściwy prokurator apelacyjny albo okręgowy w stosunku do podległego mu prokuratora, a Prokurator Generalny w stosunku do prokuratora Prokuratury Krajowej, prokuratora apelacyjnego i prokuratora okręgowego wydaje decyzję o sprzeciwie wobec zamiaru podjęcia zatrudnienia na stanowisku dydaktycznym, naukowo-dydaktycznym lub naukowym w szkole wyższej, jeżeli uzna, że będzie ono przeszkadzało w pełnieniu obowiązków prokuratora, oraz wobec podejmowania lub kontynuowania innego zajęcia, które przeszkadza w pełnieniu obowiązków prokuratora albo przynosi ujmę godności jego urzędu lub osłabia zaufanie do jego bezstronności.

6. Prokuratorzy Instytutu Pamięci Narodowej — Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu kierują zawiadomienie, o którym mowa w ust. 4 zdanie pierwsze:

- 1) prokuratorzy oddziałowych komisji ścigania zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanych dalej «oddziałowymi komisjami» — do Dyrektora Głównej Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanej dalej «Główną Komisją»,
- 2) Dyrektor Głównej Komisji, prokuratorzy Głównej Komisji i naczelnicy oddziałowych komisji — do Prokuratora Generalnego.

7. Uprawnienia, o których mowa w ust. 5, służą:

- 1) Dyrektorowi Głównej Komisji — wobec prokuratorów oddziałowych komisji,
- 2) Prokuratorowi Generalnemu — wobec Dyrektora Głównej Komisji, prokuratorów Głównej Komisji i naczelników oddziałowych komisji.”;

10) w art. 49a:

- a) w ust. 1 skreśla się zdanie ostatnie,
- b) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, prokuratorzy składają odpowiednio właściwemu prokuratorowi apelacyjnemu, wojskowemu prokuratorowi okręgowemu lub naczelnikowi oddziałowej komisji, który dokonuje analizy danych zawartych w oświadczeniach w terminie do dnia 30 czerwca każdego roku.

3. Prokurator Krajowy, Naczelny Prokurator Wojskowy, Dyrektor Głównej Komisji, prokuratorzy Prokuratury Krajowej, prokuratorzy

Naczelnej Prokuratury Wojskowej, prokuratorzy Głównej Komisji, prokuratorzy apelacyjni, wojskowi prokuratorzy okręgowi oraz naczelnicy oddziałowych komisji oświadczenie, o którym mowa w ust. 1, składają Prokuratorowi Generalnemu, który dokonuje analizy danych zawartych w oświadczeniach w terminie do dnia 30 czerwca każdego roku.”;

11) art. 50—53 otrzymują brzmienie:

„Art. 50. 1. Prokurator Generalny może delegować prokuratora do innej jednostki organizacyjnej prokuratury, Ministerstwa Sprawiedliwości lub innej jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej, zgodnie z kwalifikacjami prokuratora. Delegowanie na okres dłuższy niż sześć miesięcy w ciągu roku może nastąpić tylko za zgodą prokuratora.

2. Delegowanie na okres do dwóch miesięcy w ciągu roku może zarządzić również prokurator apelacyjny i okręgowy.

3. Prokurator delegowany na podstawie ust. 1 na czas nieokreślony może być odwołany z delegowania, względnie z niego ustąpić, za trzymiesięcznym uprzedzeniem.

4. Prokurator delegowany do innej jednostki organizacyjnej prokuratury, z wyjątkiem Prokuratury Krajowej, po trzech miesiącach delegowania uzyskuje na pozostały okres delegacji prawo do wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej, przewidzianej dla prokuratora tej jednostki, chyba że przysługuje mu druga stawka awansowa na zajmowanym stanowisku.

5. Jeżeli delegowanie następuje do innej miejscowości niż miejscowość będąca siedzibą jednostki organizacyjnej prokuratury, w której prokurator pełni służbę, niebędącej miejscem jego stałego zamieszkania, prokuratorowi delegowanemu przysługuje prawo do nieodpłatnego zakwaterowania albo zwrot kosztów zamieszkania w miejscu delegowania oraz świadczenia dodatkowe, rekompensujące niedogodności wynikające z delegowania poza stałe miejsce pełnienia służby.

6. Prokuratorowi delegowanemu do Ministerstwa Sprawiedliwości mogą być powierzone obowiązki na stanowiskach urzędniczych, z wyłączeniem stanowiska dyrektora generalnego urzędu.

7. Prokurator delegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości ma prawo do wynagrodzenia zasadniczego przysługującego mu na zajmowanym stanowisku prokuratorowskim oraz dodatku za

długoletnią pracę. W okresie delegowania prokurator otrzymuje dodatek funkcyjny określony w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 62 ust. 2.

8. Ponadto w okresie delegowania, ze względu na charakter pracy i zakres wykonywanych zadań, prokuratorowi może być przyznany przez Ministra Sprawiedliwości dodatek specjalny w kwocie nieprzekraczającej 40% łącznie wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego. Dodatek przyznaje się na czas określony, a w indywidualnych wypadkach — także na czas nieokreślony.

9. W szczególnie uzasadnionych wypadkach dodatek, o którym mowa w ust. 8, może przekraczać wysokość określoną w tymże ustępie.

10. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady delegowania prokuratorów do Ministerstwa Sprawiedliwości oraz szczegółowe zasady dotyczące innych wypadków delegowania i zakres świadczeń dodatkowych związanych z delegowaniem prokuratorów poza stałe miejsce pełnienia służby, mając na względzie poziom świadczeń przysługujących pracownikom odbywającym podróże służbowe oraz czasowo przenoszonym.

Art. 51. 1. W okresie nieobecności w pracy z powodu choroby prokurator otrzymuje wynagrodzenie, nie dłużej jednak niż przez okres roku.

2. W razie niemożności wykonywania pracy z innych przyczyn, uprawniających do uzyskania świadczeń określonych w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, prokuratorowi przysługuje wynagrodzenie w wysokości świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, przez okres przewidziany w tych przepisach.

3. Za inną usprawiedliwioną nieobecność w pracy prokuratorowi przysługuje wynagrodzenie.

4. W przypadkach, w których pracownikom podlegającym ubezpieczeniu społecznemu przysługują zasiłki niezależnie od prawa do wynagrodzenia, prokuratorowi przysługuje świadczenie pieniężne w wysokości zasiłku z ubezpieczenia społecznego.

Art. 52. 1. Prokuratorowi przysługuje corocznie urlop dodatkowy w wymiarze:

1) sześciu dni roboczych — po dziesięciu latach pracy,

2) dwunastu dni roboczych — po piętnastu latach pracy.

2. Do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu dodatkowego, wlicza się wszystkie okresy zatrudnienia w prokuraturze lub sądzie na stanowiskach: prokuratorów i sędziów, aplikantów, asesorów, a także okresy wykonywania zawodu adwokata, radcy prawnego lub zajmowania samodzielnego stanowiska w organach władzy publicznej, z którym związana była praktyka prawnicza, oraz inne okresy pracy, jeżeli z tytułu tego zatrudnienia przysługiwał zwiększony wymiar urlopu.
  3. Prokuratorowi przysługuje gratyfikacja jubileuszowa w wysokości:
    - 1) po dwudziestu latach pracy — 100% wynagrodzenia miesięcznego,
    - 2) po dwudziestu pięciu latach pracy — 150% wynagrodzenia miesięcznego,
    - 3) po trzydziestu latach pracy — 200% wynagrodzenia miesięcznego,
    - 4) po trzydziestu pięciu latach pracy — 250% wynagrodzenia miesięcznego,
    - 5) po czterdziestu latach pracy — 350% wynagrodzenia miesięcznego,
    - 6) po czterdziestu pięciu latach pracy — 400% wynagrodzenia miesięcznego.
  4. Do okresu pracy uprawniającego do gratyfikacji jubileuszowej wlicza się wszystkie poprzednie zakończone okresy zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.
  5. Do obliczania i wypłacania gratyfikacji jubileuszowej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące nagród jubileuszowych, o których mowa w przepisach o pracownikach urzędów państwowych.
- Art. 53. 1. Prokuratorowi można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia.
2. Urlop dla poratowania zdrowia nie może przekraczać sześciu miesięcy i nie może być udzielony, jeżeli prokurator nie wykonywał czynności przez okres roku z powodu choroby.
  3. Urlopu dla poratowania zdrowia udziela Prokurator Generalny.”;
- 12) art. 56 otrzymuje brzmienie:
„Art. 56. 1. Prokurator powinien mieszkać w miejscowości będącej siedzibą jednostki organizacyjnej prokuratury, w której pełni służbę.
2. Przełożony prokurator, w uzasadnionych przypadkach, może wyrazić zgodę na zamieszkanie prokuratora w innej miejscowości.
  3. W razie uzyskania zgody, o której mowa w ust. 2, prokuratorowi przysługuje zwrot kosztów przejazdu z miejsca zamieszkania do jednostki organizacyjnej prokuratury. Zwrot kosztów jednak nie przysługuje, jeżeli zmiana miejsca służbowego nastąpiła w wyniku orzeczenia kary dyscyplinarnej wymienionej w art. 67 ust. 1 pkt 4.”;
- 13) art. 58 otrzymuje brzmienie:
„Art. 58. 1. Prokuratorowi, a także prokuratorowi w stanie spoczynku, może być przyznana, jako pożyczka, pomoc finansowa na zaspokojenie jego potrzeb mieszkaniowych.
2. Środki na pomoc finansową, o której mowa w ust. 1, nie mogą być niższe niż 5% rocznego funduszu płac przeznaczonego dla prokuratorów.
  3. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, sposób planowania i wykorzystywania środków na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych prokuratorów oraz warunki przyznawania pomocy, o której mowa w ust. 1, z uwzględnieniem zaangażowania środków własnych prokuratora, udziału kolegiów prokuratorów w przyznawaniu pomocy oraz zasady racjonalności gospodarowania środkami, przy przyjęciu zasady, że w razie wygaśnięcia stosunku służbowego prokuratora w sposób, o którym mowa w art. 16, pożyczka podlega zwrotowi wraz z oprocentowaniem w wysokości obowiązującej przy powszechnie dostępnych kredytach bankowych.”;
- 14) w art. 62:
a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a—1l w brzmieniu:
„1a. Wynagrodzenie zasadnicze prokuratora na danym stanowisku ustala się w stawce podstawowej, w stawce pierwszej awansowej albo w stawce drugiej awansowej. Pierwsza stawka awansowa stanowi 110% stawki podstawowej, a druga stawka awansowa — 125% stawki podstawowej dla danego stanowiska prokuratorowskiego.
- 1b. Wynagrodzenie zasadnicze w stawce podstawowej nie może być niższe niż wynagrodzenie zasadnicze w stawce awansowej drugiej dla bezpośrednio niższego stanowiska prokuratorowskiego.
  - 1c. Prokurator, obejmując stanowisko, otrzymuje wynagrodzenie zasadnicze w stawce podstawowej. Wynagrodzenie zasadnicze prokuratora podwyższa się do wysokości stawki pierwszej awansowej po siedmiu latach pracy na danym stanowisku prokuratorowskim. Okres ten ulega wydłużeniu o trzy lata w razie ukarania prokuratora w tym czasie karą dyscyplinarną lub dwukrotnego wyknięcia uchybienia, o którym mowa

w art. 8 ust. 7, jeżeli uchybienie było zawinione.

- 1d. Wynagrodzenie zasadnicze prokuratora ulega podwyższeniu do stawki drugiej awansowej po siedmiu latach pracy na danym stanowisku prokuratorskim od uzyskania przez prokuratora stawki pierwszej awansowej. Przepis ust. 1c zdanie trzecie stosuje się odpowiednio.
- 1e. Do czasu pracy na stanowisku prokuratora dolicza się czas pozostawania przez prokuratora poza zawodem prokuratorskim, jeżeli spowodowane to było represjami za polityczną postawę prokuratora, o ile powrót do zawodu nastąpił nie później niż do 31 grudnia 1990 r.
- 1f. W związku z pełnioną funkcją prokuratorowi przysługuje dodatek funkcyjny, stanowiący procent kwoty bazowej, o której mowa w ust. 1 zdanie pierwsze.
- 1g. Prokuratorowi przysługuje dodatek za długoletnią pracę wynoszący, począwszy od szóstego roku pracy, 5% aktualnie pobieranego przez prokuratora wynagrodzenia zasadniczego i wzrastający po każdym kolejnym roku pracy o 1% tego wynagrodzenia, aż do osiągnięcia 20% wynagrodzenia zasadniczego. Po 20 latach pracy dodatek wypłacany jest, bez względu na staż pracy powyżej tego okresu, w wysokości 20% aktualnie pobieranego przez prokuratora wynagrodzenia zasadniczego.
- 1h. Od wynagrodzenia prokuratorów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne.
- 1i. W razie wygaśnięcia stosunku służbowego prokuratora w sposób, o którym mowa w art. 16, od wypłaconego prokuratorowi w okresie służby wynagrodzenia, od którego nie odprowadzono składek na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składkę przewidzianą za ten okres w przepisach o ubezpieczeniu społecznym.
- 1j. Składka na ubezpieczenie społeczne, o której mowa w ust. 1i, podlega waloryzacji:
  - 1) za okres do 31 grudnia 1998 r. — wskaźnikiem wzrostu płac wynikającym ze wzrostu prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia, określanego corocznie w ustawie budżetowej, które stanowiło podstawę do ustalania środków i limitów na wynagrodzenia sędziów,
  - 2) za okres od 1 stycznia 1999 r. — wskaźnikiem waloryzacji składek określonym na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.
- 1k. Przy obliczaniu kwoty należnych składek, waloryzowanych na podstawie ust. 1j pkt 2, stosuje się odpowiednio art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie

ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 i Nr 162, poz. 1118 i 1126, z 1999 r. Nr 26, poz. 228, Nr 60, poz. 636, Nr 72, poz. 802, Nr 78, poz. 875 i Nr 110, poz. 1256, z 2000 r. Nr 9, poz. 118, Nr 95, poz. 1041, Nr 104, poz. 1104 i Nr 119, poz. 1249 oraz z 2001 r. Nr 8, poz. 64, Nr 27, poz. 298, Nr 39, poz. 459 i Nr 72, poz. 748).

1l. Przepisów ust. 1a—1d nie stosuje się do prokuratorów Prokuratury Krajowej.”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, stawki podstawowe wynagrodzenia zasadniczego prokuratorów oraz stawki dodatku funkcyjnego przysługującego prokuratorom, mając na względzie w szczególności zasady określone w ust. 1—1b i 1f.”;

15) art. 62a i 62b otrzymują brzmienie:

- „Art. 62a. 1. Do prokuratorów stosuje się odpowiednio, z zastrzeżeniem ust. 2—5, przepisy art. 69—71, art. 73 i 74, art. 76, art. 85 § 4, art. 99—102 i art. 104 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070). Przewidziane w tej ustawie uprawnienia Krajowej Rady Sądownictwa i Ministra Sprawiedliwości przysługują w stosunku do prokuratorów Prokuratorowi Generalnemu, a uprawnienia kolegów i prezesów właściwych sądów — właściwym prokuratorom przełożonym.
2. Prokuratorzy Prokuratury Krajowej oraz prokuratorzy Głównej Komisji Przechodzą w stan spoczynku z dniem ukończenia siedemdziesiątego roku życia.
  3. Prokuratorzy, o których mowa w ust. 2, mogą przejść w stan spoczynku, na swój wniosek, po ukończeniu sześćdziesiątego piątego roku życia.
  4. Prokuratorzy wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury przechodzą w stan spoczynku z dniem ukończenia sześćdziesiątego roku życia.
  5. W razie zbiegu prawa do uposażenia w stanie spoczynku z prawem do emerytury lub renty wojskowej, wypłaca się osobie uprawnionej wyłącznie świadczenie wyższe albo przez nią wybrane.

Art. 62b. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb ustalania i wypłacania uposażeń oraz uposażeń rodzinnych prokuratorom w stanie spoczynku i członkom ich rodzin oraz terminy przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek, o których mowa w art. 62 ust. 1i i 1j, mając na względzie w szczególności konieczność zapewnienia

- nia osobom uprawnionym ciągłości źródeł utrzymania oraz udogodnień w odbiorze uposażeń i uposażeń rodzinnych.”;
- 16) po art. 62b dodaje się art. 62c w brzmieniu:
„Art. 62c. W razie utraty uprawnień do stanu spoczynku i uposażenia w przypadkach, o których mowa w art. 104 § 5 ustawy powołanej w art. 62a ust. 1, stosuje się odpowiednio przepis art. 62 ust. 1i i 1j oraz przepisy wydane na podstawie art. 62b.”;
- 17) w art. 64 wyrazy „49—51” zastępuje się wyrazami „49, 50 i 51”;
- 18) w art. 65 ust. 1 otrzymuje brzmienie:
„1. W razie powołania prokuratora do niezawodowej służby wojskowej, jego prawa i obowiązki służbowe ulegają zawieszeniu na czas trwania służby. Prokurator zachowuje jednak swoje stanowisko i prawo do wynagrodzenia, a czas służby wojskowej wlicza się do okresu stosunku służbowego na stanowisku prokuratora.”;
- 19) w art. 65a:
- a) w ust. 1 po wyrazach „organizacji międzynarodowych” dodaje się wyrazy „oraz ponadnarodowych” oraz na końcu kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się wyrazy „chyba że przechodzi w stan spoczynku.”;
- b) w ust. 2 wyrazy „5 lat” zastępuje się wyrazami „9 lat” oraz kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje wyrazy „chyba że pełnił funkcje sędziowskie lub prokuratorskie w międzynarodowych lub ponadnarodowych organach sądowych.”;
- c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. W wypadku przewidzianym w ust. 2, Prokurator Generalny, na wniosek prokuratora, który zrzekł się stanowiska, powołuje go na poprzednio zajmowane stanowisko niezależnie od liczby stanowisk prokuratorskich w danej powszechnej jednostce organizacyjnej prokuratury, chyba że nie spełnia on warunków wymaganych do powołania na stanowisko prokuratora.”;
- d) po ust. 3 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:
„4. W razie odmowy powołania, o którym mowa w ust. 3, zainteresowanemu służy skarga do Sądu Najwyższego.”;
- 20) w art. 90 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:
„W razie potrzeby wynikającej z zakresu działania prokuratury, Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, przedłużyć okres aplikacji prokuratorskiej do trzech lat, mając na względzie przeznaczenie dodatkowego czasu trwania aplikacji na przygotowanie aplikantów do należytego wykonywania powierzonych prokuraturze nowych lub poszerzonych zadań oraz na podniesienie kwalifikacji aplikantów w miarę postępu nauki i techniki w sferze zapobiegania i zwalczania przestępczości.”;
- 21) w art. 92 na końcu kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się wyrazy „składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: «Tak mi dopomóż Bóg.»”;
- 22) w art. 95 wyrazy „art. 46” zastępuje się wyrazami „art. 46 i 46a ust. 1”, a wyrazy „art. 62” zastępuje się wyrazami „art. 62 ust. 1, 1g i 2”;
- 23) w art. 100 w ust. 1 na końcu kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się wyrazy „z wyłączeniem art. 50 ust. 3 i 4, art. 62 ust. 1a—1d i ust. 1h—1k, art. 62a—62c i art. 65a.”
- Art. 186.** W ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 1997 r. Nr 142, poz. 950, z 1998 r. Nr 37, poz. 204, Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 38, poz. 360 i Nr 77, poz. 862 oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136) wprowadza się następujące zmiany:
- 1) w art. 15:
- a) w ust. 1 po wyrazach „emeryturę lub rentę” dodaje się wyrazy „bądź uposażenie w stanie spoczynku albo uposażenie rodzinne”;
- b) po ust. 3 dodaje się ust. 3¹ w brzmieniu:
„3¹. W razie zbiegu prawa do uposażenia w stanie spoczynku albo uposażenia rodzinnego z prawem do świadczeń o charakterze emerytalnym lub rentowym, ust. 3 stosuje się odpowiednio.”;
- 2) w art. 20:
- a) w ust. 2 po wyrazach „emerytom, rencistom i inwalidom” dodaje się wyrazy „oraz osobom pobierającym uposażenie w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne”;
- b) w ust. 3 po wyrazach „emerytom i rencistom” dodaje się wyrazy „oraz osobom pobierającym uposażenie w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne”;
- 3) w art. 20¹ w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:
„1) nie posiadają prawa do żadnych świadczeń rentowych lub emerytalnych ani prawa do uposażenia w stanie spoczynku albo uposażenia rodzinnego”;
- 4) w art. 24 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:
„2. Świadczenia oraz ryczałt, o których mowa w ust. 1, przysługujące osobom otrzymującym uposażenie w stanie spoczynku albo uposażenie rodzinne wypłacają, ze środków budżetu państwa, jednostki wypłacające te uposażenia. Jeżeli jednak osoby te są uprawnione także do pobierania świadczenia o charakterze rentowym, świadczenia, o których mowa w ust. 1, wypłaca właściwy organ rentowy.”
- Art. 187.** W ustawie z dnia 14 lutego 1991 r. — Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 22, poz. 91, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, z 1999 r. Nr 101, poz. 1178, z 2000 r. Nr 48, poz. 551, Nr 94, poz. 1037, Nr 116, poz. 1216 i Nr 120, poz. 1268 oraz z 2001 r. Nr 63, poz. 635) w art. 11 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,”.

Art. 188. W ustawie z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz. U. Nr 74, poz. 368 i Nr 104, poz. 515, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 106, poz. 679, Nr 114, poz. 739 i Nr 144, poz. 971, z 1998 r. Nr 162, poz. 1126, z 1999 r. Nr 75, poz. 853, z 2000 r. Nr 2, poz. 5, Nr 48, poz. 552, Nr 60, poz. 704 i Nr 91, poz. 1008 oraz z 2001 r. Nr 49, poz. 508 i 509) po art. 12c dodaje się art. 12d i 12e w brzmieniu:

„Art. 12d. 1. Sądem dyscyplinarnym w sprawach sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego jest Naczelny Sąd Administracyjny, który orzeka:

- 1) w pierwszej instancji — w składzie trzech sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- 2) w drugiej instancji — w składzie siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego.

2. Do orzekania w sądzie dyscyplinarnym uprawnieni są wszyscy sędziowie Naczelnego Sądu Administracyjnego, z wyjątkiem Prezesa i wiceprezesów Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Rzecznika Dyscyplinarnego Naczelnego Sądu Administracyjnego i jego zastępcy.

3. Skład sądu dyscyplinarnego wyznacza Kolegium Sądu w drodze losowania, z listy sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego; składowi orzekającemu przewodniczy sędzia najstarszy służbą.

4. Rzecznika Dyscyplinarnego i jego zastępców, spośród sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, wybiera Kolegium Sądu na okres 4 lat.

Art. 12e. 1. Sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia siedemdziesiątego roku życia.

2. Sędzia, o którym mowa w ust. 1, może przejść w stan spoczynku, na swój wniosek, po ukończeniu sześćdziesiątego roku życia.”

Art. 189. W ustawie z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643 oraz z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 17 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Biurem Trybunału Konstytucyjnego kieruje szef, którego powołuje Zgromadzenie Ogólne Sędziów Trybunału Konstytucyjnego na wniosek Prezesa Trybunału. Do Szefa Biura Trybunału stosuje się przepisy ustawy z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagrodzeniu osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe (Dz. U. Nr 20, poz. 101, z 1982 r. Nr 31, poz. 214, z 1985 r. Nr 22, poz. 98 i Nr 50, poz. 262,

z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1989 r. Nr 34, poz. 178, z 1991 r. Nr 100, poz. 443, z 1993 r. Nr 1, poz. 1, z 1995 r. Nr 34, poz. 163 i Nr 142, poz. 701, z 1996 r. Nr 73, poz. 350, Nr 89, poz. 402, Nr 106, poz. 496 i Nr 139, poz. 647, z 1997 r. Nr 75, poz. 469 i Nr 133, poz. 883, z 1998 r. Nr 155, poz. 1016 i Nr 160, poz. 1065, z 1999 r. Nr 110, poz. 1255 oraz z 2000 r. Nr 6, poz. 69 i Nr 48, poz. 552) w zakresie dotyczącym sekretarza stanu.”;

2) w art. 27:

- a) w pkt 1 skreśla się wyrazy „ , pytanie prawne” ,
- b) w pkt 2 skreśla się wyrazy „ , pytaniem prawnym” ,
- c) dodaje się pkt 2a w brzmieniu:
„2a) sąd, który przedstawił Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne, o ile zgłosił udział w postępowaniu wszczętym na skutek tego pytania prawnego i wyznaczył spośród sędziów tego sądu umocowanego przedstawiciela,”.

Art. 190. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. — Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. Nr 117, poz. 753 i z 1999 r. Nr 75, poz. 853) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 skreśla się § 2;

2) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„Art. 4. § 1. Działalność sądów wojskowych jest finansowana z wyodrębnionych środków budżetowych Ministerstwa Obrony Narodowej.

§ 2. Minister Obrony Narodowej, jako dysponent części budżetowej, nie jest uprawniony do dokonywania przeniesień, o których mowa w art. 96 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014, z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 49, poz. 485, Nr 70, poz. 778 i Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 6, poz. 69, Nr 12, poz. 136, Nr 48, poz. 550, Nr 95, poz. 1041, Nr 119, poz. 1251 i Nr 122, poz. 1315 oraz z 2001 r. Nr 45, poz. 497, Nr 46, poz. 499 i Nr 88, poz. 961), jeżeli powodowałoby to zmniejszenie wydatków w rozdziale klasyfikacji wydatków dotyczących sądów wojskowych.

§ 3. Organami kierującymi gospodarką finansową sądów wojskowych są prezesi tych sądów.

§ 4. Projekty planów finansowych oraz plany finansowe dla sądów wojskowych opracowują prezesi tych sądów, według zasad określonych w odrębnych przepisach o finansach publicznych, które dyrektor departamentu, o którym mowa w art. 5 § 4, przedkłada Krajowej Radzie Sądownictwa, a ta na ich podstawie składa wnioski do Ministra Obrony Narodowej o opracowanie do-

chodów i wydatków sądów wojskowych.

§ 5. Organy wymienione w § 4 są związane założeniami, o których mowa w art. 82 ust. 1 ustawy o finansach publicznych.

§ 6. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady planowania i prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów wojskowych.”;

3) w art. 5:

a) w § 4 po wyrazach „o którym mowa w § 2” dodaje się wyrazy „i 3”;

b) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Sędziów na stanowiska służbowe w departamencie, o którym mowa w § 4, powołuje, spośród sędziów wojskowych sądów okręgowych, i odwołuje Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.”;

4) po art. 7 dodaje się art. 7a w brzmieniu:

„Art. 7a. Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub powinowactwa w linii prostej albo w stosunku przysposobienia, małżonkowie oraz rodzeństwo nie mogą być sędziami oraz asesorami sądowymi w tym samym sądzie.”;

5) rozdział 2 otrzymuje tytuł „Samorząd sędziowski i organy sądów”;

6) art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Art. 9. Organem samorządu sędziowskiego jest Zgromadzenie Sędziów Sądów Wojskowych.”;

7) w art. 10 w § 3 skreśla się pkt 4;

8) po art. 10 dodaje się art. 10a w brzmieniu:

„Art. 10a. Organami sądów wojskowych są:

1) w wojskowych sądach okręgowych — prezes sądu oraz kolegium wojskowego sądu okręgowego,

2) w wojskowych sądach garnizonych — prezes sądu.”;

9) w art. 11 po § 4 dodaje się § 5—8 w brzmieniu:

„§ 5. Prezes sądu wojskowego i jego zastępca może być odwołany przez Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej w przypadku rażącego niewywiązywania się z obowiązków służbowych lub gdy dalsze pełnienie przez prezesa jego funkcji z innych powodów nie da się pogodzić z dobrem wymiaru sprawiedliwości.

§ 6. Odwołanie następuje po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa. Zamiar odwołania prezesa sądu wojskowego albo jego zastępcy, wraz z pisemnym uzasadnieniem, Mi-

nister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa, w celu uzyskania opinii.

§ 7. Jeżeli Krajowa Rada Sądownictwa, w terminie miesiąca od przedstawienia zamiaru odwołania prezesa sądu wojskowego albo jego zastępcy, opinii nie wyda, uważa się, że opinia jest pozytywna.

§ 8. W razie złożenia przez prezesa sądu wojskowego albo jego zastępcy rezygnacji z pełnionej funkcji, Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej odwołuje go bez zasięgnięcia opinii, o której mowa w § 6.”;

10) w art. 13 w § 1:

a) pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) opiniowanie wniosków o przeniesienie sędziego na inne miejsce służbowe,”

b) dodaje się pkt 5 w brzmieniu:

„5) wypowiedzanie się w przypadkach zachowań sędziów naruszających zasady etyki.”;

11) w art. 15:

a) w § 1 w zdaniu drugim na końcu skreśla się kropkę i dodaje się wyrazy „albo naruszające sprawność postępowania sądowego lub z innych powodów niecelowe.”;

b) po § 3 dodaje się § 4 i 5 w brzmieniu:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości może zwrócić prezesowi lub zastępcy prezesa sądu wojskowego pisemną uwagę, jeżeli stwierdzi uchybienia w zakresie kierowania sądem albo sprawowania przez prezesa przysługującego mu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów wojskowych.

§ 5. Uprawnienia określone w § 4 przysługują Ministrowi Obrony Narodowej odnośnie do nadzoru w zakresie czynnej służby wojskowej żołnierzy pełniących służbę w sądach wojskowych.”;

12) w art. 22 w § 1:

a) pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) ukończył wyższe studia prawnicze w Polsce i uzyskał tytuł magistra lub zagraniczne uznane w Polsce,”

b) skreśla się pkt 4,

c) pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) odbył co najmniej trzyletni staż na stanowisku asesora w sądzie wojskowym,”

d) w pkt 7 wyrazy „26 lat” zastępuje się wyrazami „29 lat”;

13) w art. 23:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędziowie sądów wojskowych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.”;

b) dodaje się § 1a i 1b w brzmieniu:

- „§ 1a. Sędziowie sądów wojskowych są powoływani na stanowiska:
- 1) sędziego wojskowego sądu garnizonowego,
  - 2) sędziego wojskowego sądu okręgowego.
- § 1b. Powołując do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza miejsce służbowe (siedzibę) sędziego.”,
- c) po § 4 dodaje się § 5 w brzmieniu:
- „§ 5. Kandydaci na stanowiska sędziów zgłaszają swoje kandydatury dyrektorowi departamentu, o którym mowa w art. 5 § 4. Dyrektor, przed zgłoszeniem kandydatur Zgromadzeniu, ocenia kwalifikacje kandydatów, zasięga opinii właściwego kolegium i zawiadamia Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Obrony Narodowej, przekazując wypełnioną kartę zgłoszenia kandydata.”;
- 14) art. 24 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 24. § 1. Sędziowie zajmują stanowiska:
- 1) sędziego wojskowego sądu garnizonowego,
  - 2) sędziego wojskowego sądu okręgowego,
  - 3) sędziego departamentu, o którym mowa w art. 5 § 4,
  - 4) sędziego w Izbie Wojskowej Sądu Najwyższego.
- § 2. Wyznaczenie na stanowisko, o którym mowa w § 1 pkt 4, określają odrębne przepisy.
- § 3. Objęcie stanowiska przez sędziego stwierdza Minister Obrony Narodowej.”;
- 15) art. 25 otrzymuje brzmienie:
- „Art. 25. § 1. Sędziowie i ławnicy na rozprawach używają stroju urzędowego. Strojem urzędowym sędziego i ławnika na rozprawie sądowej jest toga, a sędziego przewodniczącego na rozprawie — także nakładany na kołnierz togi łańcuch z wizerunkiem orła.
- § 2. Minister Sprawiedliwości, w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, wzór stroju urzędowego sędziów i ławników, uwzględniając uroczysty charakter stroju, odpowiedni dla powagi sądu, i tradycję utrwaloną w sądownictwie.”;
- 16) w art. 26 § 1 otrzymuje brzmienie:
- „§ 1. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej może delegować sędziego na okres nieprzekraczający trzech miesięcy w roku kalendarzowym, do pełnienia obowiązków sędziowskich lub wykonywania czynności administracyjnych w innym sądzie wojskowym lub w sądzie powszechnym albo w departamencie, o którym mowa w art. 5 § 4, a na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego — także, odpowiednio, w Sądzie Najwyższym lub Naczelnym Sądzie Administracyjnym.”;
- 17) w art. 28 § 2 otrzymuje brzmienie:
- „§ 2. Oświadczenia, o których mowa w § 1, sędziowie składają prezesowi właściwego wojskowego sądu okręgowego, który dokonuje analizy zawartych w nich danych. Sędziowie zajmujący stanowiska służbowe w departamencie, o którym mowa w art. 5 § 4, oświadczenia składają Ministrowi Sprawiedliwości, który dokonuje analizy zawartych w nich danych.”;
- 18) w art. 30 po § 5 dodaje się § 6 w brzmieniu:
- „§ 6. Zasady określone w § 1 stosuje się także odnośnie do odpowiedzialności administracyjnej.”;
- 19) art. 32—35 otrzymują brzmienie:
- „Art. 32. § 1. Stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się z mocy prawa, jeżeli sędzia zrzekł się urzędu lub ukończył 60 lat. Zrzeczenie się urzędu jest skuteczne po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia na ręce Ministra Sprawiedliwości oświadczenia, chyba że na wniosek sędziego Minister Sprawiedliwości określi inny termin. O rozwiązaniu stosunku służbowego sędziego z mocy prawa Minister Sprawiedliwości zawiadamia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Krajową Radę Sądownictwa, Ministra Obrony Narodowej i sędziego.
- § 2. Sędziego, który zrzekł się urzędu, wyznacza się za jego zgodą ponownie na stanowisko zajmowane poprzednio lub na stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli nie ma innych przeszkód prawnych i istnieje taka możliwość.
- § 3. W przypadku nieskorzystania przez sędziego z przysługującego mu prawa, o którym mowa w § 2, zwalnia się go z zawodowej służby wojskowej, chociażby nie spełniał warunków określonych w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.
- § 4. Sędzia, którego stosunek służbowy rozwiązał się z mocy prawa z powodu ukończenia 60 lat, przechodzi w stan spoczynku, chyba że został powołany na urząd sędziego sądu powszechnego.
- § 5. W razie zbiegu prawa do uposażenia w stanie spoczynku z prawem do emerytury lub renty wojskowej, wypłaca się osobie uprawnionej wyłąc-

nie świadczenie wyższe albo przez nią wybrane.

- § 6. Sędzia, którego stosunek służbowy rozwiązał się z mocy prawa z powodu ukończenia 60 lat, na swój wniosek jest powoływany, w trybie określonym w przepisach ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070), z zastrzeżeniem § 7 i 8, na urząd sędziego sądu powszechnego, jeżeli nie ma innych przeszkód prawnych i istnieje taka możliwość.
- § 7. W wypadku przewidzianym w § 6 Krajowa Rada Sądownictwa, z inicjatywy zainteresowanego, przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, bez zasięgnięcia opinii właściwego zgromadzenia sędziów, wniosek o powołanie sędziego sądu wojaskowego na urząd sędziego sądu powszechnego.
- § 8. Powołanie sędziego sądu wojaskowego na urząd sędziego sądu powszechnego w trybie, o którym mowa w § 6 i 7, następuje odpowiednio: sędzia wojaskowego sądu garnizonowego na stanowisko sędziego w sądzie rejonowym, a sędzia wojaskowego sądu okręgowego na stanowisko sędziego w sądzie okręgowym.
- § 9. W razie odmowy przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku, o którym mowa w § 7, zainteresowanemu służy skarga do Sądu Najwyższego.
- Art. 33. § 1. Sędzia, który został mianowany, powołany lub wybrany do pełnienia funkcji w organach państwowych, samorządu terytorialnego, w służbie dyplomatycznej, konsularnej lub w organach organizacji międzynarodowych i ponadnarodowych działających na podstawie umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską, jest obowiązany rzec się niezwłocznie swojego urzędu.
- § 2. Sędzia, który zrzekł się urzędu z przyczyn określonych w § 1, może powrócić na urząd sędziego i poprzednio zajmowane stanowisko, jeżeli przerwa w pełnieniu obowiązków sędziego nie przekracza dziewięciu lat, chyba że pełnił funkcje sędziowskie w międzynarodowych lub ponadnarodowych organach sądowych.
- § 3. W wypadku przewidzianym w § 2 Krajowa Rada Sądownictwa, z inicjatywy zainteresowanego, po uzyskaniu opinii Zgromadzenia Sądów Wojaskowych, przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o powołanie byłego sędziego na urząd sędziego sądu powszechnego, niezależnie od liczby stanowisk sędziowskich w danym sądzie, chyba że nie spełnia on warunków wymaganych do powołania na urząd sędziego.
- § 4. W razie odmowy przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku, o którym mowa w § 3, zainteresowanemu służy skarga do Sądu Najwyższego.
- Art. 34. § 1. Prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego o złożeniu sędziego z urzędu oraz prawomocne orzeczenie sądu skazujące na środek karny pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę urzędu i stanowiska sędziego. Stosunek służbowy sędziego wygasa z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.
- § 2. O wygaśnięciu stosunku służbowego, o którym mowa w § 1, sędziego zawiadamia Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.
- Art. 35. § 1. Sędziego nie można zwolnić z zawodowej służby wojaskowej przed rozwiązaniem stosunku służbowego z mocy prawa lub przed utratą przez niego stanowiska sędziego.
- § 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, sędziego zwalnia się z zawodowej służby wojaskowej jednocześnie z rozwiązaniem stosunku służbowego z mocy prawa lub utratą przez niego tego stanowiska.
- § 3. Sędzia, który orzeczeniem wojaskowej komisji lekarskiej został uznany za niezdolnego do zawodowej służby wojaskowej, na swój wniosek jest powoływany, w trybie określonym w przepisach ustawy, o której mowa w art. 32 § 6, z zastrzeżeniem § 4 i 5, na urząd sędziego sądu powszechnego, jeżeli nie ma innych przeszkód prawnych i istnieje taka możliwość.
- § 4. W wypadku przewidzianym w § 3 Krajowa Rada Sądownictwa, z inicjatywy zainteresowanego, przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej — bez zasięgnięcia opinii właściwego zgromadzenia sędziów — wniosek o powołanie byłego sędziego sądu wojaskowego na urząd sędziego sądu powszechnego.
- § 5. Powołanie sędziego sądu wojaskowego na urząd sędziego sądu powszechnego w trybie, o którym mowa w § 3

- i 4, następuje w sposób, o którym mowa w art. 32 § 8.
- § 6. W razie odmowy przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku, o którym mowa w § 4, zainteresowanemu służy skarga do Sądu Najwyższego.”;
- 20) art. 39 otrzymuje brzmienie:
„Art. 39. § 1. Karami dyscyplinarnymi są:
1) upomnienie,
2) nagana,
3) usunięcie z zajmowanej funkcji,
4) przeniesienie na inne miejsce służbowe,
5) złożenie sędziego z urzędu.
§ 2. Orzekając karę złożenia sędziego z urzędu, sądy dyscyplinarne mogą wystąpić do właściwego organu z wnioskiem o pozbawienie ukaranego stopnia oficerskiego.
§ 3. Sędzia, któremu wymierzono karę określoną w § 1 pkt 3 lub 4, nie może być wyznaczony przez okres pięciu lat na wyższe sędziowskie stanowisko służbowe oraz mianowany na wyższy stopień wojskowy, a także nie może w tym okresie być członkiem kolegium sądu wojskowego, orzekać w sądzie dyscyplinarnym oraz odzyskać utraconej funkcji.
§ 4. Wymierzenie kary określonej w § 1 pkt 5 pociąga za sobą utratę możliwości ponownego powołania ukaranego na urząd sędziego.
§ 5. W wypadku przewinienia dyscyplinarnego lub wykroczenia mniejszej wagi, sąd dyscyplinarny może odstąpić od wymierzania kary.”;
- 21) po art. 39 dodaje się art. 39a w brzmieniu:
„Art. 39a. § 1. Sądami dyscyplinarnymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów sądów wojskowych są:
1) w pierwszej instancji — wojskowe sądy okręgowe,
2) w drugiej instancji — Sąd Najwyższy — Izba Wojskowa.
§ 2. Miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy sędziego w postępowaniu dyscyplinarnym oraz w sprawach, o których mowa w art. 30 § 1, jest sąd dyscyplinarny, w okręgu którego znajduje się miejsce służbowe sędziego objętego postępowaniem.
§ 3. Sądy dyscyplinarne orzekają w składzie trzech sędziów. Do orzekania w sądzie dyscyplinarnym są uprawnieni wszyscy sędziowie danego sądu dyscyplinarnego, z wyjątkiem prezesa sądu oraz rzecznika dyscyplinarnego.”;
- 22) w art. 40:
a) § 2 i 3 otrzymują brzmienie:
„§ 2. Rzecznik dyscyplinarny działa przy Krajowej Radzie Sądownictwa. Kadencja rzecznika dyscyplinarnego trwa cztery lata.
§ 3. Zgromadzenie Sędziów Sądów Wojskowych zgłasza Krajowej Radzie Sądownictwa wybranego rzecznika dyscyplinarnego, najpóźniej na trzy miesiące przed upływem kadencji rzecznika dyscyplinarnego albo w ciągu miesiąca po jego ustąpieniu.”,
b) dodaje się § 4 w brzmieniu:
„§ 4. Obwiniony może ustanowić obrońcę spośród sędziów sądów wojskowych lub adwokatów.”;
- 23) w art. 41:
a) § 1 otrzymuje brzmienie:
„§ 1. Rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności dyscyplinarne na żądanie Krajowej Rady Sądownictwa, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Obrony Narodowej, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego, kolegium, prezesów właściwych sądów wojskowych, a także z własnej inicjatywy. Rzecznik dyscyplinarny, w zakresie przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, jest związany wskazaniem organu uprawnionego.”,
b) w § 2 po wyrazach „sądu dyscyplinarnego” przecinek zastępuje się kropką i skreśla się wyrazy „w tym wyjaśnień złożonych przez obwinionego.”,
c) po § 2 dodaje się § 3—5 w brzmieniu:
„§ 3. Po przeprowadzeniu postępowania, o którym mowa w § 2, jeżeli zachodzą podstawy do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny wszczyna postępowanie dyscyplinarne i przedstawia sędziemu na piśmie zarzuty.
§ 4. Po przedstawieniu zarzutów obwiniony, w terminie 14 dni, może złożyć wyjaśnienia i zgłosić wnioski o przeprowadzenie dowodów.
§ 5. Po upływie terminu, o którym mowa w § 4, a w razie potrzeby po przeprowadzeniu dalszych dowodów, rzecznik dyscyplinarny składa wnioski o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej do sądu dyscyplinarnego. Wniosek powinien zawierać dokładne określenie czynu, który jest przedmiotem postępowania, oraz uzasadnienie.”;
- 24) po art. 41 dodaje się art. 41a—41c w brzmieniu:
„Art. 41a. § 1. Po rozpoznaniu sprawy na rozprawie, sąd dyscyplinarny orzeka wyrokiem.
§ 2. Jeżeli przewinienie zawiera znamiona przestępstwa, sąd dyscyplinarny z urzędu rozpoznaje sprawę w zakresie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej i wydaje postanowienie w przed-

miocie zezwolenia, o którym mowa w art. 30 § 1, co nie wstrzymuje biegu postępowania dyscyplinarnego.

Art. 41b. § 1. Sąd dyscyplinarny może z urzędu lub na wniosek rzecznika dyscyplinarnego zawiesić w czynnościach sędziego, w stosunku do którego wszczęto postępowanie karne, o ubezwłasnowolnienie lub postępowanie dyscyplinarne.

§ 2. Zawieszenie w czynnościach sędziego pociąga za sobą skutki zawieszenia w czynnościach służbowych na podstawie przepisów o dyscyplinie wojskowej; nie dotyczy to osób, w stosunku do których wszczęto postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

§ 3. Zawieszenie w czynnościach ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania, o którym mowa w § 1, jeżeli sąd dyscyplinarny wcześniej nie uchylił zawieszenia.

§ 4. Na uchwałę w przedmiocie zawieszenia w czynnościach sędziego przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji. Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje wykonania uchwały.

Art. 41c. § 1. Przewodniczący sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przesyła odpis prawomocnego wyroku sądu dyscyplinarnego Krajowej Radzie Sądownictwa, Ministrowi Sprawiedliwości i Ministrowi Obrony Narodowej, a ponadto prezesowi właściwego sądu i kolegium.

§ 2. Wykonanie wyroku należy do Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.”;

25) w art. 42 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku orzekającego karę przewidzianą w art. 39 § 1 pkt 1—4, Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej zarządza usunięcie odpisu wyroku z akt osobowych, jeżeli w tym okresie nie wydano przeciwko ukaranemu innego wyroku skazującego.”;

26) w art. 43 po § 2 dodaje się § 2a w brzmieniu:

„§ 2a. Objęcie stanowiska przez asesora stwierdza Minister Obrony Narodowej.”;

27) w art. 46:

a) w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Do asesorów, którym powierzono pełnienie czynności sędziowskich, stosuje się przepisy dotyczące sędziów, z wyjątkiem art. 33, i z zastrzeżeniem art. 70 § 1a.”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Asesor obejmujący stanowisko składa wobec Ministra Sprawiedliwości ślubowanie

według roty ustalonej dla asesorów sądowych w ustawie, o której mowa w art. 32 § 6.”;

28) w art. 49 po § 2 dodaje się § 3 w brzmieniu:

„§ 3. Objęcie stanowiska przez aplikanta stwierdza Minister Obrony Narodowej.”;

29) w art. 50 w § 2 wyrazy „2 lata i 6 miesięcy” zastępuje się wyrazami „3 lata”;

30) art. 52 otrzymuje brzmienie:

„Art. 52. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, tryb przeprowadzania konkursu na stanowisko aplikanta, organizację aplikacji sądowej, zakres egzaminu sędziowskiego, skład komisji egzaminacyjnej i sposób powoływania jej członków, wysokość ich wynagrodzenia i tryb postępowania komisji egzaminacyjnej.”;

31) w art. 58 w § 1 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) w razie uznania prawomocnym orzeczeniem dyscyplinarnym winnym naruszenia honoru i godności żołnierskiej,”;

32) w art. 70:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do sądów wojskowych, sędziów wojskowych oraz ławników stosuje się odpowiednio przepisy art. 4 i 5, art. 40, art. 42, art. 44—52, art. 53 § 1—3, art. 54, art. 56, art. 57 § 5, art. 58 § 1, art. 60, art. 65 i 66, art. 69 § 2, art. 70 i 71, art. 73—75, art. 77 § 2, 5 i 6, art. 78 § 1—4, art. 79, 80 § 4, art. 83, art. 84 § 3, art. 85 i 86, art. 89 i 90, art. 91 § 1—7 i § 9—12, art. 92 § 1 i 2, art. 93, art. 94 § 1, 3 i 4, art. 95, art. 96 § 1 i 2, art. 98 § 1, art. 99, art. 100 § 1—4, art. 101 § 2—4, art. 102, art. 104—106, art. 108, art. 111, art. 114 § 5—7, art. 115, art. 116—118, art. 120—122, art. 125—128, art. 130, art. 133, art. 135 § 5—7, art. 147 § 3, art. 156, art. 159 § 1 pkt 5 i 6, art. 167, art. 169, art. 170 § 3, art. 171, art. 172 § 1—5, art. 173 i 174 ustawy, o której mowa w art. 32 § 6, oraz przepisy wydane na podstawie art. 57 § 5, art. 78 § 5, art. 91 § 8, art. 96 § 3, art. 103, art. 148 i art. 172 § 6 teŹ ustawy, z tym Źe:

1) określone w tych przepisach czynności i uprawnienia Ministra Sprawiedliwości, zgromadzenia ogólnego sędziów, kolegium sądu, prezesów sądów rejonowych i okręgowych oraz prezesa sądu dyscyplinarnego wykonują odpowiednio: Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, Zgromadzenie Sędziów Sądów Wojskowych, kolegium wojskowego sądu okręgowego, prezesi sądów wojskowych i prezes sądu dyscyplinarnego, a czynności i uprawnienia prezesa sądu apelacyjnego w zakresie nadzoru administra-

cyjnego — Minister Sprawiedliwości za pośrednictwem dyrektora departamentu, o którym mowa w art. 5 § 4,

- 2) uprawnienia określone w art. 92 § 1 powołanej ustawy przysługują, jeżeli sędzia wojskowy nie nabył wcześniej prawa do urlopu dodatkowego określonego w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych,
- 3) uprawnienia określone w art. 172—174 powołanej ustawy przysługują w wypadku określonym w art. 61 niniejszej ustawy.”,

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Do asesorów sądów wojskowych, którym powierzono pełnienie czynności sędziowskich, nie stosuje się art. 66, art. 69—71, art. 74, art. 75, art. 77 § 5 i 7 oraz art. 91 § 1—4 i § 9—11 ustawy, o której mowa w art. 32 § 6.”

Art. 191. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 882, z 1999 r. Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 48, poz. 554 i z 2001 r. Nr 98, poz. 1069) w art. 16 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2—7 w brzmieniu:

- „2. Komornik jest obowiązany do złożenia oświadczenia o swoim stanie majątkowym. Oświadczenie o stanie majątkowym dotyczy majątku odrębnego oraz objętego małżeńską wspólnością majątkową. Oświadczenie to powinno zawierać w szczególności informacje o posiadanych zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego, a ponadto o nabytym przez tę osobę albo jej małżonka od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, gminy lub związku międzygminnego mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Oświadczenie to powinno również zawierać dane dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w spółkach prawa handlowego lub spółdzielniach, z wyjątkiem funkcji w radzie nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej.
3. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 2, komornicy składają właściwemu terytorialnie prezesowi sądu apelacyjnego.
4. Analizy danych zawartych w oświadczeniu, o którym mowa w ust. 2 i 3, dokonuje właściwe kolegium sądu apelacyjnego.
5. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 2 i 3, składa się przed objęciem stanowiska, a następnie co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, a także w dniu opuszczenia stanowiska komornika.
6. Informacje zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym stanowią tajemnicę służbową, chyba że komornik, który złożył oświadczenie, wyraził pisemną zgodę na ich ujawnienie. W szczególnie uzasadnionych przypadkach podmiot uprawniony, zgodnie z ust. 3 lub 4, do odebrania oświadczenia może je ujawnić pomimo braku zgody składa-

jącego oświadczenie. Oświadczenie przechowuje się przez 6 lat.

7. Do złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 2, stosuje się odpowiednio formularz, określony przepisami o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne.”

Art. 192. W ustawie z dnia 17 grudnia 1997 r. o zmianie ustawy — Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1998 r. Nr 98, poz. 607) w art. 9 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W razie wydania decyzji stwierdzającej okoliczności powodujące utratę uprawnień, osoba pozbawiona prawa do stanu spoczynku lub uposażenia albo uposażenia rodzinnego nabywa prawo do emerytury lub renty, jeżeli spełnia warunki określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym. W takim wypadku od wynagrodzenia wypłaconego sędziemu lub prokuratorowi w okresie służby, od którego nie odprowadzono składki na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę przewidzianą za ten okres w przepisach o ubezpieczeniu społecznym. Przepis art. 91 § 11 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070), stosuje się odpowiednio.”

Art. 193. W ustawie z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014, z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 49, poz. 485, Nr 70, poz. 778 i Nr 110, poz. 1255, z 2000 r. Nr 6, poz. 69, Nr 12, poz. 136, Nr 48, poz. 550, Nr 95, poz. 1041, Nr 119, poz. 1251 i Nr 122, poz. 1315 oraz z 2001 r. Nr 45, poz. 497, Nr 46, poz. 499 i Nr 88, poz. 961) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 67 w ust. 4 po wyrazach „kierownicy organów wymienionych w art. 83 ust. 2” dodaje się wyrazy „a dla sądownictwa powszechnego Minister Sprawiedliwości”;
- 2) w art. 83 w ust. 2 przed wyrazami „Najwyższej Izby Kontroli” dodaje się wyrazy „sądownictwa powszechnego,”;
- 3) w art. 105 w ust. 2 po wyrazach „w art. 83 ust. 2” dodaje się przecinek oraz wyrazy „z wyjątkiem sądów powszechnych,”.

Art. 194. W ustawie z dnia 3 grudnia 1998 r. o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, którzy w latach 1944—1989 sprzeniewierzyli się niezawisłości sędziowskiej (Dz. U. z 1999 r. Nr 1, poz. 1) w art. 1 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wobec sędziego, który w latach 1944—1989, orzekając w procesach będących formą represji za działalność niepodległościową, polityczną, obronę praw człowieka lub korzystanie z podstawowych praw człowieka, sprzeniewierzył się niezawisłości sędziowskiej, nie stosuje się, do dnia 31 grudnia 2002 r., przepisów o przedawnieniu w postępowaniu dyscyplinarnym dotyczącym sędziów.”

Art. 195. W ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. Nr 162, poz. 1125) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 4 po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
„3. Dyrektora sądu apelacyjnego, dyrektora sądu okręgowego oraz kierownika finansowego sądu rejonowego zatrudnia się na podstawie powołania.”;
- 2) skreśla się art. 13.

Rozdział 2

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 196. Sądy utworzone na podstawie ustawy wymienionej w art. 211 są sądami powszechnymi w rozumieniu ustawy.

Art. 197. Istniejące w dniu wejścia w życie ustawy ośrodki zamiejscowe i wydziały zamiejscowe sądów okręgowych stają się, odpowiednio, ośrodkami zamiejscowymi albo wydziałami zamiejscowymi odpowiednich sądów okręgowych w rozumieniu ustawy.

Art. 198. § 1. Z dniem wejścia w życie ustawy sędziowie sądów powszechnych otrzymują stawkę podstawową wynagrodzenia zasadniczego przysługującą na zajmowanym stanowisku oraz dodatek za długoletnią pracę, według zasad określonych w art. 91 § 7.

§ 2. Z dniem 1 stycznia 2002 r. sędziowie, którzy przepracowali na zajmowanym stanowisku co najmniej siedem lat, otrzymują stawkę pierwszą awansową wynagrodzenia zasadniczego.

§ 3. Z dniem 1 stycznia 2003 r. sędziowie, którzy przepracowali na danym stanowisku sędziowskim co najmniej czternaście lat, otrzymują drugą stawkę awansową wynagrodzenia zasadniczego.

§ 4. Sędziemu, który na podstawie § 2 otrzymał stawkę pierwszą awansową wynagrodzenia zasadniczego, a z dniem 1 stycznia 2003 r. nie spełniał warunku, o którym mowa w § 3, do okresu wymaganego zgodnie z art. 91 § 4 dla uzyskania stawki drugiej awansowej wynagrodzenia zasadniczego zalicza się pełny okres pracy powyżej 7 lat na zajmowanym stanowisku sędziowskim.

§ 5. Przepisy § 1—3 stosuje się przy obliczaniu wysokości wynagrodzenia sędziów sądów powszechnych dla potrzeb ustalania uposażenia sędziów sądów wojskowych według zasad określonych w art. 70 § 3 ustawy, o której mowa w art. 190 zdanie wstępne.

Art. 199. Sędziowie Sądu Najwyższego spełniający warunki do przejścia na emeryturę w dniu 30 czerwca 1990 r. na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw — Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie (Dz. U. Nr 73, poz. 436), nabyli prawo do uposażenia sędziów w stanie spoczynku obliczanego od wynagrodzenia przysługującego sędziom Sądu Najwyższego.

Art. 200. § 1. Sędziów, którzy przed dniem 1 stycznia 1998 r. przeszli na emeryturę lub renty i nabyli pra-

wo do uposażenia, uważa się za sędziów w stanie spoczynku w rozumieniu ustawy, chyba że utracili uprawnienie do tego uposażenia.

§ 2. Uposażenia sędziów w stanie spoczynku z dniem wejścia w życie ustawy ustala się w wysokości 75% sumy wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, jakie otrzymywałby sędzia w chwili przejścia na emeryturę lub rentę albo w stan spoczynku, przy zastosowaniu zasad określonych w art. 198 § 1.

§ 3. Przepisy art. 100 § 2—8 niniejszej ustawy mają zastosowanie do byłych sędziów, którzy nabyli prawo do emerytury lub renty przed dniem 1 stycznia 1998 r., jeżeli prawo to nabyli zajmując stanowisko sędziego. Przy ustalaniu wysokości uposażenia uwzględnia się wynagrodzenie zasadnicze wraz z dodatkiem za wysługę lat, które pobierałby sędzia w dniu 1 stycznia 1998 r., z zastosowaniem przepisu § 2.

§ 4. Uposażenia rodzinne po zmarłych sędziach albo sędziach w stanie spoczynku, do których prawo powstało po dniu 1 stycznia 1999 r., z dniem wejścia w życie ustawy podwyższa się, przy zastosowaniu zasad określonych w art. 102.

Art. 201. § 1. Kadencje prezesów i wiceprezesów sądów okręgowych oraz apelacyjnych, rozpoczęte przed dniem wejścia w życie ustawy, wynoszą sześć lat i liczą się od ich rozpoczęcia, chyba że w ciągu sześciu tygodni po upływie okresu, na który zostali powołani do pełnienia funkcji, właściwe zgromadzenie sędziów wyrazi sprzeciw. Kadencje prezesów i wiceprezesów, którzy pełnią jedną z tych funkcji kolejno po raz drugi, kończą się z upływem okresu, na który zostali powołani.

§ 2. W ciągu trzech miesięcy od wejścia w życie ustawy zgromadzenia ogólne sędziów dostosują swój skład do stanu zgodnego z ustawą. Kadencje zgromadzeń ogólnych sędziów trwają do końca kadencji prezesów sądów.

§ 3. W ciągu miesiąca od rozpoczęcia nowej kadencji zgromadzeń ogólnych sędziów zostaną przeprowadzone wybory członków kolegiów sądów, zgodnie z ustawą.

§ 4. Do aplikacji sądowej oraz do aplikacji w sądzie wojskowym i do asesury oraz do asesury w sądzie wojskowym rozpoczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. Asesorzy sądowi i asesorzy sądów wojskowych, mianowani przed dniem wejścia w życie ustawy, mogą być asesorami przez okres przekraczający trzy lata, do ukończenia wieku wymaganego do powołania na stanowisko sędziego sądu rejonowego albo sędziego sądu wojskowego.

Art. 202. § 1. W okresie do dnia 31 grudnia 2003 r. na stanowisko sędziego sądu rejonowego może być powołany ten, kto spełnia wymagania określone w art. 61, z tym że wymagany wiek wynosi ukończone 28 lat, a wymagany okres pracy w charakterze asesora sądowego i prokuratorskiego wynosi dwa lata.

§ 2. W okresie, o którym mowa w § 1, na stanowisko sędziego sądu wojskowego może być powołany ten, kto spełnia warunki określone w art. 22 ustawy wymienionej w art. 190, z tym że wymagany wiek wynosi ukończone 28 lat, a wymagany staż na stanowisku asesora wynosi dwa lata.

Art. 203. § 1. Dyrektorzy, o których mowa w art. 21 § 2, zostaną zatrudnieni z dniem 1 stycznia 2002 r.

§ 2. Do czasu zatrudnienia dyrektorów sądów apelacyjnych, okręgowych lub kierowników oddziałów finansowych sądów rejonowych ich obowiązki wykonują odpowiednio prezesi sądów apelacyjnych, okręgowych lub rejonowych.

Art. 204. § 1. W sprawach przewinień dyscyplinarnych sędziów popełnionych przed wejściem w życie ustawy stosuje się przepisy tej ustawy z wyjątkiem art. 108, z zastrzeżeniem § 2—5.

§ 2. Sąd Dyscyplinarny i Wyższy Sąd Dyscyplinarny powołane na podstawie przepisów dotychczasowych działają do zakończenia postępowania w sprawach, o których mowa w § 3 i 4.

§ 3. Do spraw należących do właściwości sądów dyscyplinarnych niezakończonych w pierwszej instancji do dnia wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.

§ 4. W sprawach, o których mowa w § 2, w których zostały wniesione środki odwoławcze, orzeka w drugiej instancji Wyższy Sąd Dyscyplinarny, według przepisów dotychczasowych.

§ 5. W razie uchylenia orzeczenia przez Wyższy Sąd Dyscyplinarny i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, stosuje się przepisy ustawy.

§ 6. Akta spraw dyscyplinarnych prowadzonych na podstawie dotychczasowych przepisów przechowuje Sąd Najwyższy.

§ 7. Przepisy § 1—6 stosuje się również w sprawach przewinień dyscyplinarnych sędziów sądów wojskowych.

Art. 205. Referendarze sądowi do dnia 31 grudnia 2001 r. zachowują wynagrodzenie ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Art. 206. § 1. Z dniem wejścia w życie ustawy prokuratorzy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury otrzymują stawkę podstawową wynagrodzenia zasadniczego przysługującą na zajmowanym stanowisku oraz dodatek za długoletnią pracę według zasad określonych w art. 62 ust. 1g ustawy, o której mowa w art. 185 zdanie wstępne.

§ 2. Z dniem 1 stycznia 2002 r. prokuratorzy, którzy przepracowali na zajmowanym stanowisku co najmniej siedem lat, otrzymują stawkę pierwszą awansową wynagrodzenia zasadniczego.

§ 3. Z dniem 1 stycznia 2003 r. prokuratorzy, którzy przepracowali na danym stanowisku prokuratorskim co najmniej czternaście lat, otrzymują drugą stawkę awansową wynagrodzenia zasadniczego.

§ 4. Prokuratorowi, który na podstawie § 2 otrzymał stawkę pierwszą awansową wynagrodzenia zasadniczego, a z dniem 1 stycznia 2003 r. nie spełniał warunków, o których mowa w § 3, do okresu wymaganego zgodnie z art. 62 ust. 1d ustawy, o której mowa w art. 185 zdanie wstępne, dla uzyskania stawki drugiej awansowej wynagrodzenia zasadniczego, zalicza się pełny okres pracy powyżej siedmiu lat na zajmowanym stanowisku prokuratorskim.

§ 5. Przepisy § 1—3 stosuje się przy obliczaniu wysokości wynagrodzenia prokuratorów powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury dla potrzeb ustalania uposażenia prokuratorów wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury według zasad określonych w art. 116 ust. 2 ustawy, o której mowa w art. 185 zdanie wstępne.

§ 6. Przepisy art. 200 stosuje się odpowiednio do prokuratorów, byłych prokuratorów, uposażenia prokuratorów w stanie spoczynku i do uposażenia rodzinnego po zmarłych prokuratorach albo prokuratorach w stanie spoczynku.

§ 7. Przepis art. 201 § 4 stosuje się do aplikacji prokuratorskiej oraz do asesury prokuratorskiej.

Art. 207. § 1. Sędziowie, którzy na podstawie dotychczasowych przepisów uzyskali zgodę Krajowej Rady Sądownictwa na dalsze zajmowanie stanowiska pomimo ukończenia 65 roku życia, przechodzą w stan spoczynku z upływem okresu, na który Krajowa Rada Sądownictwa wyraziła zgodę.

§ 2. Przepis § 1 stosuje się odpowiednio do prokuratorów, którzy uzyskali zgodę Prokuratora Generalnego na dalsze zajmowanie stanowiska.

§ 3. W sprawach dotyczących wyrażenia zgody, o której mowa w § 1 i 2, niezakończonych w chwili wejścia w życie ustawy, przepis art. 69 § 3 zdanie drugie stosuje się.

Art. 208. § 1. Do czasu wejścia w życie ustawy, o której mowa w art. 154 § 2, do kuratorów sądowych stosuje się przepisy § 2—10.

§ 2. Kuratorem zawodowym może być mianowany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie, korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) nie był skazany za przestępstwo,
- 3) nie został pozbawiony władzy rodzicielskiej,
- 4) ukończył 24 lata,
- 5) ukończył wyższe studia prawnicze, pedagogiczne, psychologiczne, socjologiczne lub z zakresu resocjalizacji albo ma wykształcenie średnie i wykonywał zawodowo lub społecznie obowiązki z zakresu profilaktyki, resocjalizacji lub wychowania,
- 6) odbył roczny staż kuratorski,
- 7) złożył egzamin kuratorski.

§ 3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Minister Sprawiedliwości, na wniosek prezesa sądu okręgo-

wego, może zwolnić kandydata do mianowania kuratorem zawodowym od obowiązku odbycia stażu i złożenia egzaminu, a także uznać za wystarczające ukończenie przez kandydata innych studiów wyższych niż wymienione w § 2 pkt 5, jeżeli ich zakres obejmuje wiedzę przydatną do wykonywania funkcji kuratora zawodowego.

§ 4. Kuratora zawodowego mianuje i zwalnia prezes sądu okręgowego.

§ 5. Do kuratorów zawodowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 89, 92 i 93.

§ 6. Wynagrodzenie zasadnicze kuratorów zawodowych stanowi, odpowiednio do rangi stanowiska, wielokrotność prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej.

§ 7. W sprawach nieuregulowanych, do kuratorów zawodowych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy o pracownikach sądów i prokuratury.

§ 8. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia kuratorów zawodowych, uwzględniając rangę zawodu i zakres obowiązków pracowniczych oraz poziom wynagrodzeń pracowników sądowych.

§ 9. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe obowiązki i prawa oraz organizację pracy kuratorów zawodowych w sądzie,
- 2) zakres egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków i postępowania komisji egzaminacyjnej, uwzględniając zakres odbytej praktyki, pisemną i ustną formę egzaminu, istotną wagę przyczyn ustalania terminu późniejszego zdawania egzaminu, kwalifikacje członków komisji egzaminacyjnej, zasadę poprawności przebiegu i rzetelności ocen egzaminacyjnych,
- 3) tryb powoływania i odwoływania kuratorów społecznych oraz szczegółowy zakres ich obowiązków i praw, uwzględniając społeczny charakter wykonywanej funkcji oraz prawo do ekwiwalentu za wydatki ponoszone przy jej wykonywaniu.

§ 10. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy określi, w dro-

dze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnej, o których mowa w § 9 pkt 2, uwzględniając zakres i nakład pracy członków komisji egzaminacyjnej w trakcie egzaminu.

Art. 209. § 1. W zakresie planowania i uchwalania budżetu państwa na 2002 r. nie stosuje się przepisów art. 178.

§ 2. Projekt planu dochodów i wydatków sądów powszechnych na rok 2002 jako odrębną część w budżecie państwa opracowuje Minister Sprawiedliwości na zasadach dotychczasowych i, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, przekazuje tak sporządzony projekt ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych w trybie określonym w art. 178 § 4.

Art. 210. Do dnia 1 stycznia 2003 r. sądom grodzkim powierza się również rozpoznawanie spraw o przestępstwa określone w art. 178a Kodeksu karnego.

Art. 211. § 1. Traci moc ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. — Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25, Nr 77, poz. 355, Nr 91, poz. 421 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163 i Nr 81, poz. 406, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 751, 752 i 753, Nr 121, poz. 769, Nr 124, poz. 782 i Nr 133, poz. 882, z 1998 r. Nr 98, poz. 607, Nr 160, poz. 1064 i Nr 162, poz. 1118 i 1125, z 1999 r. Nr 20, poz. 180, Nr 60, poz. 636, Nr 75, poz. 853, Nr 83, poz. 931 i Nr 110, poz. 1255 oraz z 2000 r. Nr 48, poz. 551, Nr 50, poz. 580, Nr 56, poz. 678, Nr 114, poz. 1193, Nr 120, poz. 1268 i Nr 122, poz. 1314 i 1319).

§ 2. Zachowują moc akty prawne wydane w celu wykonania ustawy, o której mowa w § 1, o ile nie są sprzeczne z ustawą.

Art. 212. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 października 2001 r., z wyjątkiem:

- 1) art. 91 § 2—4, art. 151 § 1, art. 176, art. 178, art. 193, art. 195 pkt 2, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.,
- 2) art. 13 § 2 pkt 4, art. 177 oraz art. 179 § 1—4, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *A. Kwaśniewski*